

Febestral

Voltastraat 12
1050 Brussel
Tel: +32 (0)2 738 74 44
Fax: +32 (0)2 734 77 95
Lieve Vijverman
lvi@febe.be
www.febestral.be

Straten en pleinen in prefab beton

Esthetisch: ruim aanbod in kleuren, soorten en maten

Structureel efficiënt: duidelijke structuur voor elke verkeerssituatie

Verkeersveilig: verkorte remweg en verlaagd slipgevaar

Duurzaam: gaat minstens 30 jaar mee

Milieuvriendelijk: waterdoorlatende betonstraatstenen houden het grondwaterniveau op peil

Febestral groepeert binnen de Federatie van de Betonindustrie (FEBE) de fabrikanten van betonstraatstenen, betontegels en lineaire elementen.
B.P.M.N. S.A. • BLEIJKO N.V. • BOVIN N.V. • BETON DE CLERCQ N.V.
EBEMA N.V. • LITHOBETON N.V. • MARLUX KLAPS N.V. / S.A.
MARTENS BETON N.V. • STRADUS N.V. • VANDENBULCKE & OLIVIER N.V.

Bank/banc AERO

hoogvlieger/aigle

Design by Lievore Altherr Molina

De mooiste bank voor de openbare binnenruimte.

Le plus beau banc pour les espaces publics intérieurs.

Tot 4,35 m lang met slechts 2 paar poten.

Jusqu'à 4,35 m de long avec seulement 2 paires de pied.

voor meer informatie:

pour plus d'information:

geert.wolters@agent-panache.eu

Panache
Design, marketing & communication

JL Systems bvba

Kalenberg 11

B 3210 Lubbeek

Tel: +32 (0)16 62 04 80

Fax: +32 (0)16 62 27 08

jlsystems@skynet.be

www.jl-systems.be

Dialoog Display

Radartoestel voor datacollectie

De dialoog display bestaat uit een begroetingsfoto met een LED tekst in groen "DANK U" of rood "VERTAGEN" wanneer de ingestelde snelheid van de display, al dan niet wordt overschreden.

Deze dialoog display heeft niet alleen als functie de snelheid te verlagen maar doet tegelijkertijd snelheidsmeting, -registratie en kan ook classificatie van de voertuigen uitvoeren.

De geregistreerde gegevens worden via datatransmissie verzonden waardoor de bevoegde persoon (gemeentebestuur, politie) deze zonder zich te verplaatsen kan ontvangen op zijn PC / laptop.

inhoud

Beurscatalogus Dag van de Openbare Ruimte 2008

- 4 Lijst standhouders
- 5 Plattegrond
- 6 Contactgegevens standhouders
- 14 Lezingenprogramma

Artikels

- 16 Kunst in de publieke ruimte
- 18 Zwemvijver Boekenbergpark
- 20 Herziene normen voor kinderspeelplaatsen: terug naar af of tweede kans?
- 22 Kindgerichte publieke ruimte: 'plannen voor' en 'plannen door' kinderen
- 24 Een buurtbeweging op zoek naar ademruimte
- 26 Manus steekt de handen uit de mouwen
- 28 Tien tips voor een geslaagde communicatie en 'minder hinder'
- 30 Participatie is maatwerk
- 32 Driedigheid van de openbare ruimte in een stationsomgeving
- 34 Een nieuw evenwicht tussen mens en verkeer
- 37 Betonstraatstenen zorgen voor comfortabele fietspaden
- 39 Fietsparkeren – oplossingen en uitdagingen
- 41 Integrale toegankelijkheid van bossen, parken en natuurgebieden
- 44 Bomen in de stad – een schijnbare paradox?
- 46 Groen als hoeksteen voor een meer duurzame stadsontwikkeling
- 48 Universal Design voor de gebouwde omgeving

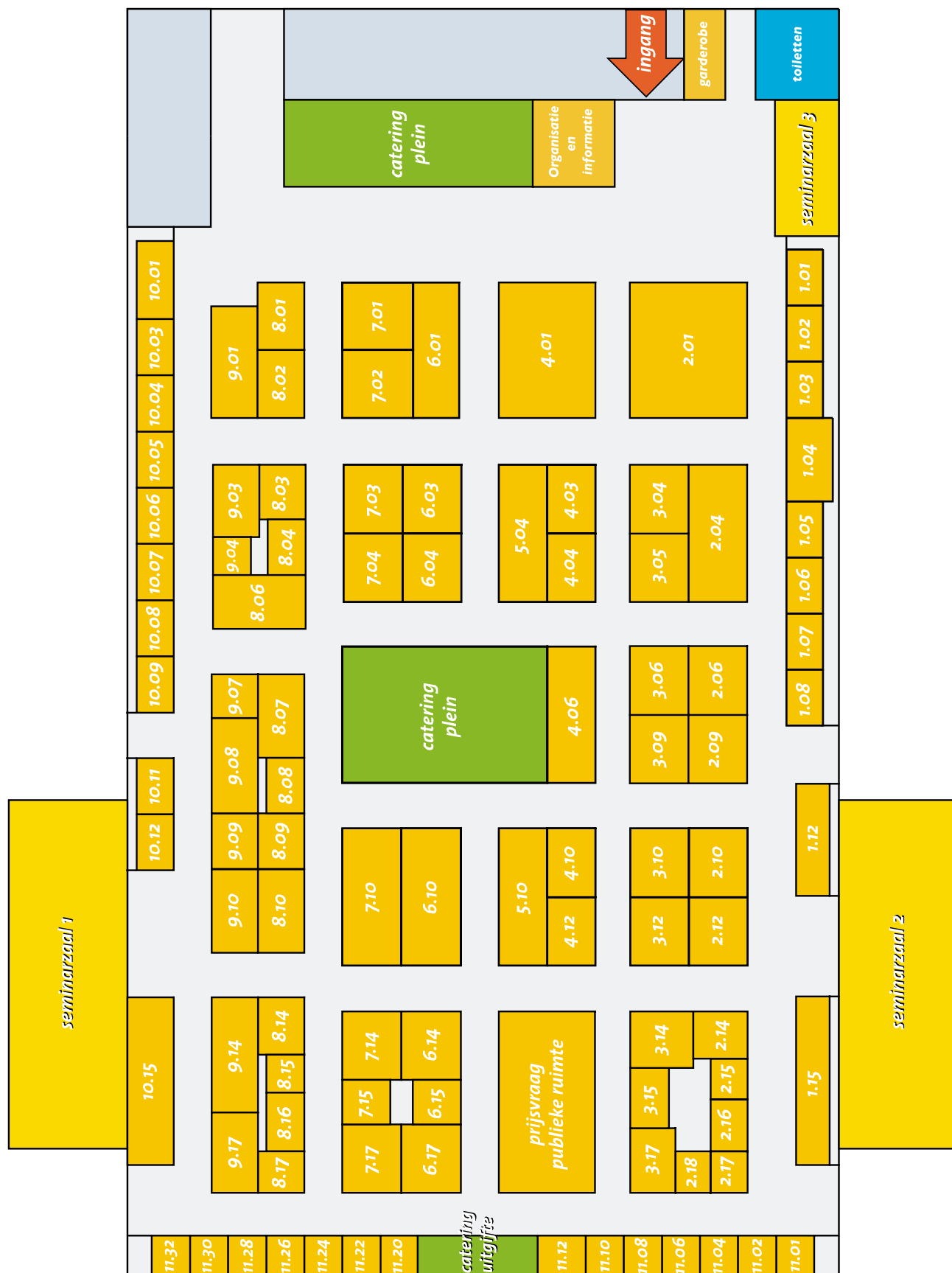
Projecten

- 50 Juryverslag 'Publieke Ruimte 2008'
- 52 Sint-Pietersplein, Gent
- 58 Vredestraat, Berchem
- 61 Stephanieplein, Clementinaplein en Koninginnelaan, Oostende
- 64 Herinrichting centrum Herentals
- 68 Herinrichting centrum Mol
- 73 Abdijstraat en Winkelplein, Antwerpen
- 77 Goffinlaan, Sint-Agatha-Berchem
- 79 Trooststraat, Vilvoorde
- 81 Nieuwe Kaai, Turnhout
- 84 Kleine Bassin, Roeselare
- 88 Diksmuidekaai en Albertpark, Kortrijk
- 92 Stationsboulevard, Antwerpen
- 96 Stationsproject, Sint-Niklaas
- 99 Buurtpark Antverpia, Brasschaat
- 101 Poorten van het Nationaal Park Hoge Kempen, provincie Limburg
- 105 Maria Hendrikapark, Oostende
- 110 Wildersedreef, Kampenhout

1.01	Publiway	
1.02	GE Power Controls	
1.03	Gardeluxe	
1.04	Van Zijl bvba	
1.05	OBb Ingenieursbureau	
1.06	Infostop	
1.07	BRS Groep	
1.08	Stedenbouw & Architectuur / Vakblad Parkeer	
1.12	Van Camp Natuursteen nv	
1.15	Steunpunt Straten / Octopusplan	
2.01	Wolters nv	
2.04	Dockx & Co bvba	
2.06	Robinia International bvba	
2.09	Janssens nv	
2.10	Zumbobel Lighting nv	
2.12	Soresma nv	
2.14	Peek Traffic bv	
2.15	Technum nv / Tritel	
2.16	JL Systems	
2.17	De Lijn	
2.18	Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid	
3.04	Boer Belgium bvba	
3.05	Maris Natuursteen	
3.06	Montad Adviesburo	
3.09	FEBELCEM	
3.10	Rei-Lux Benelux bv	
3.12	Cyber Adviseurs / Eyework Solutions	
3.14	Fero Signalisatie nv / Signco / CIO5	
3.15	Vianova Systems Benelux	
3.17	Latexfalt	
4.01	Serviibo bvba	
4.01	Tecno Art	
4.03	Dijkstra Urban Solutions bv	
4.04	Trilux bvba	

4.06	FEBESTRAL	
4.10	Urilift bv	
4.12	Grontmij Vlaanderen nv	
5.04	Ebema nv	
5.10	Stradius nv / Hofman Kassei	
6.01	TechniLite nv	
6.03	Eibe Benelux bv	
6.04	Vande Moortel	
6.10	Uitrusting Schröder / Urbis	
6.14	ERCO Lighting Belgium bvba	
6.17	Europlay nv	
7.01	EMJ Lighting Company bvba	
7.02	LICHT Vormgevers bv	
7.04	APP All Remove België	
7.10	Verhofsté	
7.14	Maiken Systems	
7.17	Engels Logistics nv	
8.01	Agro Vangeel nv	
8.01	M. van den Oever Boomkwekerijen	
8.01	Greenmax	
8.03	Declercq nv	
8.03	Nedal Aluminium	
8.04	Home Energy bvba	
8.06	Van Dyck Marcel nv	
8.07	Eurodal	
8.08	Probo nv	
8.09	Multi Need	
8.09	Securiton - Rubet bv	
8.10	Boot & Co Boomkwekerijen bvba	
8.14	Kaal Masterfabriek bv	
8.15	Stad & Landschap	
8.16	J.O.S. Hanging Baskets bvba	
8.17	Noise Solutions	
9.01	HeBlad	

9.03	Elspec bv	
9.04	Vakblad Straatbeeld / Verkeer in Beeld	
9.07	Montauban	
9.08	BTC - Compakta	
9.09	Koppen bvba	
9.09	VCP Streetcare	
9.10	Aquaflow / Belurba	
9.14	Ingenieursbureau Ebatech bv	
9.17	Velopa Omniplay	
10.01	Spectrum Advies & Design	
10.03	Mankar	
10.04	Autodesk	
10.05	Valmont Nederland bv	
10.06	NAM bvba	
10.07	Comptoir Du Bâtiment	
10.08	Wave Europe bv	
10.09	De Moerdijk Plantencentre	
10.11	Krambamboul	
10.12	GOEDE Speelsystemen	
10.15	Kompan nv	
11.01	VELT	
11.02	Manus	
11.04	Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV)	
11.06	Koepel milieu en mobiliteit (KOMIMO)	
11.08	ZEBRA	
11.10	LENS ASS	
11.12	Hogeschool Gent Landschaps en Tuinarchitectuur	
11.20	Vereniging voor Openbaar Groen (VVOG)	
11.22	Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning	
11.24	vzw Torentje	
11.26	Agentschap Natuur en Bos	
11.28	Onderzoekscentrum Kind en Samenleving	
11.30	Abubaca	
11.32	Buro Marsille	

1.01 Publiway
De Vunt 7
3220 Holsbeek
T +32 16 44 42 28
stephaniebrants@publiway.be

1.02 GE Power Controls
Nieuwevaart 51
9000 Gent
T +32 9 265 2272
F +32 9 265 2890
alex.maryns@gepc.ge.com
www.ge.com/be/nl/powerprotection

GE Power Protection biedt u het breedste assortiment in voetpadkasten om ondergrondse kabels bovengronds te verbinden en vertakkingen te maken. Met ook toepassingen in telecommunicatie en verkeerssignalisatie. Een recente innovatie is de ondergrondse verdeelkast die uw marktplein zijn volle esthetische waarde laat behouden.

1.03 Gardeluxe
Gunnerstraat 39
7595 KD Weerselo
Nederland
T +31 541 669597
F +31 541 669599
info@gardeluxe.com
www.gardeluxe.com

Gardeluxe produceert een eigen collectie met klassieke banken, stoelen en tafels onder de merknaam Carabas. De meubelen zijn van hoogwaardige kwaliteit en gemaakt van hardhout in combinatie met gietijzer/gietaluminium. Het door onszelf ontwikkelde - en steeds verder verbeterde - verfprocédé zorgt ervoor dat het hout door meerdere lagen beschermd. Vraag naar de graffiti-bestendige parkbank: de oplossing voor de problematiek omtrent de aantasting van het meubilair door graffiti.

1.04 Van Zijl bvba
Postbus 75
3910 Neerpelt
T +32 14 43 67 65
F +31 497 59 86 52
www.vanzijl.biz

Naast de valdempende ondergronden Veiligheidsgras® en Softlandings®, beschikt Van Zijl bvba over een uitgebreid assortiment Pleinplakkers®. Het assortiment werd onlangs uitgebreid met diverse soorten hoogwaardig kunstgras.

1.05 OBB Ingenieursbureau
Postbus 805
7400 AV, Deventer
Nederland
T +31 570 61 60 05
info@obb-ingenieurs.nl
www.obb-ingenieurs.nl

Specialist in alle facetten van speelruimte. Zo stellen wij (uw) speelruimtebeleid op, maken een uitvoeringsgereed ontwerp inclusief werkschrijving, bieden mogelijkheden tot ondersteuning bij de uitvoering en adviseren u graag bij uw vraagstukken over spelen.

1.06 Infostop bv
Algolweg 11
3821 BG Amersfoort
Nederland
T +31 33 456 13 14
maarten@infostop.nl
www.infostop.nl

Infostop ontwikkelt, plaatst en onderhoud informatiezuilen in de openbare ruimte. Voornamelijk geplaatst aan invalswegen van gemeenten, industrieterreinen en stadscentra; voor iedere locatie is er een passend systeem. Infostop is marktleider in Nederland. Ook Mechelen heeft sinds 2004 Informatiezuilen van Infostop.

GE Power Protection Belgium

Alex Maryns
Nieuwevaart 51
9000 Gent
Tel: +32 (0)9 265 21 11
alex.maryns@gepc.ge.com
www.ge.com/be/nl/powerprotection

GE Power Protection biedt u het breedste assortiment in voetpadkasten om ondergrondse kabels bovengronds te verbinden en vertakkingen te maken. Met ook toepassingen in telecommunicatie en verkeerssignalisatie. Een recente innovatie is de **ondergrondse verdeelkast** die uw marktplein zijn volle esthetische waarde laat behouden.

Febelcem

Voltastraat 8
1050 Brussel
Tel: +32 (0)2 645 52 11
Fax: +32 (0)2 640 06 70
info@febelfcem.be
www.febelfcem.be

De Federatie van de Belgische Cementnijverheid helpt u bij het ontwerp en de uitvoering van openbare ruimtes in **gekleurd uitgewassen beton** en **betonstraatstenen** door:

- technische assistentie en advies van ingenieurs en ingenieur-architecten;
- proeven en analyses in laboratorium;
- talrijke eigen publicaties en een uitgebreid documentatiecentrum.

1.07

BRS Groep

Postbus 27
2750 AA Moerkapelle
Nederland
T +31 79 593 1414
F +31 79 593 2479
r.mentink@brs.nl
www.brs.nl

BRS presenteert producten die gebruikt worden in het verkeer en in de weg en waterbouw.
Artdeck® en Lightdeck® zijn brugdekprofielen die worden toegepast op voetgangers bruggen, steigers, trappen en galerijen. De Traffic Blocker en Traffic Pole worden ingezet om het autoverkeer te reguleren.

1.08

Stedenbouw & Architectuur / Vakblad Parkeer

Postbus 616
3430 AP NIEUWEGEIN
T +31 (0)30 - 707 30 30
walinga@arko.nl

1.12

Van Camp Natuursteen nv

Oostmalsesteenweg 1a
2520 Broechem
T +32 3 470 10 00
info@vancamp.eu
www.vancamp.eu

VAN CAMP produceert en levert ruim 90 jaar natuursteen voor publieke ruimte en verkoopt als enige uitsluitend Europees materiaal: dit is uw garantie voor een duurzame inkoop. NIEUW!! ecostone®: het intelligente plaatsingsconcept voor kasseien én tegels.

1.15

Steunpunt Straten / Octopusplan

Voetgangersbeweging vzw
Kasteelstraat 26C
2570 Duffel
T +32 15 30 80 40
www.steunpuntstraten.be
www.octopusplan.be

Steunpunt Straten biedt via vorming, advies en sensibilisatie beleidsondersteuning aan op vlak van publieke ruimte. Steunpunt Straten is als mede-organisator van de Dag van de Openbare Ruimte verantwoordelijk voor de inhoudelijke invulling van het evenement.

Het Octopusplan is een methodiek, opgebouwd rond een geografisch webplatform, waarmee scholen van het basisonderwijs zelfstandig kunnen werken aan veiligheid en verkeersvriendelijkheid van schoolroutes. De samenwerking met het gemeentebestuur wordt hierbij sterk benadrukt. Gebruikmakend van een 8-stappenplan, voeren scholen informatie over routegebruik en knelpunten toe aan een digitale kaart, waarna de analyse voor een groot deel geautomatiseerd kan worden. Deze aanpak biedt belangrijke voordelen voor het gemeentelijk verkeersbeleid.

2.01

Wolters nv

Meldertsestraat 8
3545 Zelem
T +32 13 35 06 10
F +32 13 32 61 20
info@wolters.be
www.wolters-streetfurniture.eu
www.wolters.be

Straatmeubilair van Wolters voelt zich thuis daar waar je het plaatst. Het biedt ongeëvenaard comfort aan stads- en dorpsinwoners en past gemakkelijk in elk straatbeeld. Ons geheim? Samenwerken met designers die net dat beetje voor zijn op hun tijd om excellent straatmeubilair te maken.

2.04

Dockx & Co bvba

Gentsesteenweg 161
2800 Mechelen
T +032 15 28 76 46
info@dockx-mechelen.be
www.dockx-mechelen.be

Met de deelname van Dockx & Co zijn duurzame substraten en producten voor een ecologische leefbare omgeving op de beursvloer vertegenwoordigd. Samenwerking met gerenommeerde bedrijven op gebied van innovatie en vernieuwing in de sector - IBIC Bvba, Barenbrug Graszaden, Terra Cottom bodemverbetering, Scotts Meststoffen - zorgt ervoor dat Dockx & Co garant staat voor service en kwaliteit.

2.06

Robinia International bvba

Schippersdijk 101
9200 Dendermonde
T +32 52 52 38 16
F +32 52 52 38 16
info@robinia.be
www.robinia.be

Robinia Int. bvba staat garant voor natuurlijk spelen en ontplooiën. Van thematische speeltuinprojecten tot de ontwikkeling van een volledige parkinfrastructuur. Dit en nog veel meer opgebouwd in natuurlijk en niet geïmpregneerd Robiniahout.

2.09

Janssens nv

Nieuwe Dreef 17
9160 Lokeren
T +32 9 355 54 54
info@groupjanssens.com
www.groupjanssens.com

Herontdek de originaliteit, ontwikkel de uitzondering, verenig tegenstellingen, verwerk het verschil en u bekomt alle kenmerken van het door u gezocht straatmeubilair.

2.10

nv Zumtobel Lighting S.A.

Rijksweg 47
2870 Puurs
T +32 3860 9393
patrick.vandenborre@zumbobel.com

2.12

Soresma nv

Hoofdkantoor Antwerpen
Britselei 23
B-2000 Antwerpen
T +32 3 221 55 00
F +32 3 232 55 03
info@soresma.be
www.soresma.be

2.14

Peek Traffic bv

Basicweg 16
3821 BR Amersfoort
Nederland
T +31 33 454 1777
info@peektraffic.nl
www.peektraffic.eu

Peek Traffic bv ontwikkelt en implementeert innovatieve systemen, die concrete oplossingen bieden om de doorstroming, de veiligheid en het leefmilieu te verbeteren. De producten en systemen worden toegepast op snelwegen, stedelijke en provinciale wegnetten en in het openbaar vervoer.

2.15

Technum nv / Tritel

Wilrijkstraat 37
2140 Antwerpen
T +32 3 270 92 92
anton.maes@technum.be
www.technum.be

2.16

JL Systems bvba

Kalenberg 11
3210 Lubbeek
T +32 16 62 04 80
jlsystems@skynet.be
www.jl-systems.be

JL SYSTEMS bvba : samen een oplossing vinden voor uw toepassing. JL SYSTEMS bvba is een toeleverancier in de automatisatie: machineautomatisering, bedrijfsautomatisering, toegangscontrole en verkeerstechniek. Onze specialiteit is een aangepast product aan te bieden voor uw toepassing. Dit doen we enerzijds door onze eigen vertegenwoordigingen, anderzijds door een brede waaier van mogelijkheden, die wij hebben via een samenwerking met andere verkoopsorganisaties in de automatisatie.

2.17

De Lijn

Dienst Communicatie en relatiebeheer
Motstraat 20
2800 Mechelen
T +32 15 44 09 17
www.delijn.be

2.18

Belgische Instituut voor de Verkeersveiligheid (BIVV)

Haachtsesteenweg 1405
1130 Brussel
T + 32 2 244 15 11
info@bivv.be/
www.bivv.be

Het BIVV is een instantie ten dienste van de overheid, onder meer van de Minister van Mobiliteit en Vervoer en van de Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer. In deze hoedanigheid is het BIVV gelast met het voorbereiden en het in werking stellen van de politiek op het vlak van de verkeersveiligheid. Het BIVV wil de verkeersveiligheid en de verkeersleefbaarheid bevorderen door voorlichting en opvoeding; onderzoek en advies.

3.04

Boer Belgium bvba

Sneeuwbeslaan 4-13
2610 Antwerpen
T +32 3 314 86 79
www.boerplay.com

Boer is de specialist in inrichting van openbare en recreatieve ruimte voor actief plezier. Boer ontwikkelt, produceert en installeert speeltoestellen, sporttoestellen en waterglijbanen. Daarnaast maakt Boer straatmeubilair en bloembakken en verzorgen wij thema-inrichting voor bijvoorbeeld recreatieparken. Boer heeft een zeer uitgebreid en veelzijdig programma van praktische en eigentijdse producten en levert projecten op maat. Samen met u maakt Boer iedere omgeving aantrekkelijk.

3.05 Maris Natuursteen
Impulsstraat 9
2220 Heist op den Berg
T +32 15 24 87 46
info@marisnatuursteen.be

3.06 Montad Adviesburo
Herastraat 5
5047 TX Tilburg
Nederland
T +31 13 572 80 60
dvdven@montad.nl

3.09 FEBELCEM
Voltastraat 8
1050 Brussel
T +32 2 645 52 11
F +32 2 640 06 70
info@febelcem.be
www.febelcem.be

Ontdek de veelzijdigheid en de troeven van beton als hedendaags materiaal voor de inrichting van de stedelijke omgeving en publieke ruimten. FEBELCEM – de Federatie van de Belgische Cementnijverheid – biedt u gratis technische bijstand in het ontwerp en de uitvoering van projecten in gekleurd uitgewassen beton, betonstraatstenen of gefigureerd beton. U vindt ons op stand 3.09.

3.10 Rei-Lux Benelux bv
Industrieweg 3J
5262 GJ Vught
Nederland
T +31 73 684 1050
F +31 73 684 3599
www.rei-lux.nl

Rei-Lux Benelux BV is gespecialiseerd in het uitvoeren van 3D-stabiliteitsmetingen op lichtmasten, VRI installaties en spandraadverlichting. Door middel van de statische- en dynamische 3D-meettechniek, kan het volledige object gemeten en beoordeeld worden. Op basis van de meetresultaten ontvangt de opdrachtgever een garantie van 5 jaar en kan de levensduur verlengd worden met min. 5 jaar.

3.12 Cyber Adviseurs / Eyework Solutions
Postbus 3
2410 AA Bodegraven
Nederland
T +31 172 631 720
marlene.blanken@cyber-adviseurs.nl
rené.van.veen@cyber-adviseurs.nl
www.cyber-adviseurs.nl
www.eyeworksolutions.nl

Cyber is een onafhankelijk adviesbureau voor beleid, beheer en organisatie van buitenruimte. Cyber ontwikkelt beleid én schenkt aandacht aan de mensen die het beleid uitvoeren. Onze praktische tools en toegepaste innovatieve instrumenten bieden daarbij hulp. Ons devies luidt: de theorie versterkt de praktijk.

3.14 Fero Signalisatie nv – Signco bvba – Cios bvba
Jozef de Blockstraat 100
2830 Willebroek
T +32 3 860 67 60
stefan@signco.be
www.feronv.be

Signalisatie van A tot Z. Van studie tot uitvoering. Zowel werf- als weg-signalisatie. Eigen plaatsingsdienst. Alle leveringen en werken conform de geldende wetgeving (SB250, RW99, TB2000, ...). 1 partner voor al uw signalisatie!

3.15 Vianova Systems Benelux bvba
Kerkstraat 108
9050 Gentbrugge
T +32 9 241 52 38
Bvandaale@vianova-systems.be

3.17 Latexfalt bv
Hoogewaard 183,
Postbus 6
2396 ZG – Koudekerk aan den Rijn
Nederland
T +31 71 34 191 08
F +31 71 34 159 06
info@latexfalt.com
www.latexfalt.com

Latexfalt bv is producent en leverancier van producten en systemen, gebaseerd op bitumen en polymeren, zowel voor de wegenbouw, recreatiesector, utiliteitsbouw en industrie. Innovatief, adviserend en oplossingen aandraagend. Op stand 1.37 speciale aandacht voor, bescherming brugdekken en parkeerdekken, producten in kleur en stabilisatie halfverhardingen in samenwerking met N.V. De Vriese.

4.01 Servibo b.v.b.a.
Steenborgerweert 18
2060 Antwerpen
T +32 3 651 44 84
guido@servibo.be
www.servibo.be

Verdeler van Barcelona's beste design straatmeubilair (Escofet, DAE, Santa & Cole, BD)

4.01 Tecno Art
IZ Bosduin kwade Weide 13
2920 Kalmthout
T +32 3 6514484
info@tecnoart.be

4.03 Dijkstra Urban Solutions bv
Postbus 136
9350 AC Leek
Zernikelaan 8
9351 VA Leek
Nederland
T +31 594 55 24 70
www.wastelift.com

Dijkstra urban solutions biedt innovatieve oplossingen voor het schoonhouden en veiliger maken van de openbare ruimte en onderscheidt zich door een integrale aanpak, bestaande uit: advies, levering, plaatsing, beheer, onderhoud en financiering van ondergrondse afvalinzamelsystemen.

4.04 TRILUX bvba
Generaal de Wittelaan 9/3
2800 Mechelen
T +32 15 40 90 10
F +32 15 20 86 24
info@trilux.be
www.trilux.be

TRILUX, fabrikant van buitenverlichting, combineert design met goede techniek, lange levensduur, eenvoudig en tijdsbesparend onderhoud alsook boeiende elektronische besturingsmogelijkheden. Per 1 oktober 2007 versterkte TRILUX zijn markt- en merkpositie door te investeren in DZ Licht.

4.06 FEBESTRAL
Voltastraat 12
1050 Brussel
T +32 2 738 74 40
cl@febe.be
www.febestral.be

Febestral groepeer binnen de Federatie van de Betonindustrie (FEBE) de fabrikanten van betonstraatstenen, betontegels en lineaire elementen. B.P.M.N. S.A. - BLEIJKO N.V. - BOVIN N.V. - BETON DE CLERCQ N.V. - EBEMA N.V. - LITHOBETON N.V. - MARLUX KLAPS N.V. / S.A. - MARTENS BETON N.V. - STRADUS N.V. - VANDENBULCKE & OLIVIER N.V.

4.10 Urilift bv
Beemterweg 3
7341 PB Apeldoorn
Nederland
T +31 55 576 39 15
hermans@urilift.com
info@urilift.com

Europa's marktleider met 100 geplaatste stadsurinoirs. Urilift is de specialist voor openbaar sanitair. Op onze stand demonstreren wij een Urilift zodat u zich zelf kunt overtuigen de kwaliteit. Wij heten u van harte welkom als misschien wel onze 50ste klant. Meer informatie vindt u op www.urilift.com

4.12 Grontmij Vlaanderen nv
Frans Smoldersstraat 18
1932 Zaventem
T +32 2 725 01 10
F +32 2 725 45 02
rik.houthaave@grontmij.be
www.grontmij.be

Grontmij is een multidisciplinair advies- en ingenieursbureau voor gebouwen, stedenbouw, infrastructuur, milieu, water, energie en industrie. Wij leveren kwalitatief advies, maken creatieve ontwerpen en realiseren duurzame projecten. Zo dragen wij bij tot een betere woon-, werk- en leefomgeving.

5.04 Ebema nv
Dijkstraat 3
3690 Zutendaal
T +32 89 61 00 11
sales@ebema.be
www.ebema.be

Producent van hoogwaardig bestratingmateriaal in beton: tegels, megategels, straatstenen, verkeersgeleiders, maatwerkproducten, ... alle producten van Ebema voldoen moeiteloos aan de functionele en esthetische eisen van stads- of dorpinrichting, pleinen, industrieterreinen, ...

5.10

Stradus nv

Dellestraat 41
3550 Heusden-Zolder
T +32 13 55 05 23
thomas.vandenberghe@stradus.be
www.stradus.be

STRADUS INFRA maakt deel uit van de Ierse beursgenoteerde holding CRH en biedt een volledig gamma van kwalitatief hoogstaande bestratings- en wegenisproducten en straatmeubilair uit beton met de meest uiteenlopende afwerkingsmogelijkheden.

U wenst uw project een meerwaarde te geven? Bezoek stand 5.10

5.10

Hofman Kassei

Alverenbergbaan 1
9308 Hofstade
T +32 53 21 43 79
info@hofman.be

6.01

TechniLite nv

Industrielaan 38
1700 Ternat
T +32 2 452 27 60
technilite@technilite.be
www.technilite.be

Technilite uw vertrouwde partner in verlichting behoort sinds 2006 tot de Indal Groep. Uitwisseling van kennis en samenwerking bij ontwikkeling staan centraal.

Ons nieuw logo staat voor eenvoud en duidelijkheid. Combineer dit met inzicht en passie voor verlichting en u komt uit bij TechniLite

6.03

eibe Benelux bv

Radonstraat 285
2718 SV Zoetermeer
Nederland
T +31 79 36 10 010
info@eibe.be
www.eibe.be

eibe is producent van speeltoestellen, skate toestellen en straatmeubilair. Naast de standaard producten is eibe in staat om passend maatwerk af te leveren, dat geheel voldoet aan de door de klant gestelde eisen.

6.04

Steenbakkerij Vande Moortel nv

Scheldekan 5
9700 Oudenaarde
T +32 55 33 55 66
frank.jonkers@vandemoortel.be
www.vandemoortel.be

VANDE MOORTELO is marktleider in als producent van hard gebakken straatklinkers. Omwille van de kwaliteit (Klasse A – Benor) van deze natuurlijke en kleurvast bestratingsmaterialen én de professionele aanpak, is VANDE MOORTELO alom gerespecteerd als leverancier van kleinklinkers, voor duurzame inrichting en verharding van de openbare ruimte.

6.10

Uitrusting Schröder / Urbis

Puursesteenweg 327
2880 Bornem
T +32 3 890 66 66
gdv@schreder-us.be
www.schreder-us.be
www.urisonline.be

Schröder stelt tijdens de Dag van de Openbare Ruimte o.a. de verlichtingstoestellen Abahjur en Thylia voor. Schröder besteedt bovendien speciale aandacht voor het duurzame verlichtingstoestel Furo en het Amaryllis-gamma, dat uit een verlichtingstoestel met bijhorend stadsmeubilair en signalisatie bestaat. Een team van specialisten staat ter beschikking om u uitgebreid te informeren.

6.14

ERCO Lighting Belgium bvba

Leuvensesteenweg 369 bus 7
1932 Zaventem
Belgie
T +32 2 340 72 20
b.vdbroeck@erco.com
www.erco.com

ERCO is specialist in architectuurverlichting voor zowel de binnen als de buitenruimte. ERCO verkoopt licht en geen armaturen. Dit uitgangspunt dat de immateriële „software” het licht dus boven de armaturen “hardware” plaatst, kenmerkt hun werk al vele jaren.

6.17

Europlay nv

Eegene 9
9200 Oudegem
0032 52 22 66 22 0032 0473/11.82.49
brecht.lonneville@europlay.eu
www.europlay.eu

Speeltoestellen voor professioneel gebruik.

7.01

EMJ Lighting Company bvba

Steenweg op Zevendonk 28 b
2300 Turnhout
T +32 14 622 460
e.govers@emjlighting.be

7.02

LICHT vormgevers bv

Steenstraat 7f
5107 NE Dongen
Nederland
T +31 162 37 00 37
bureau@lichtvormgevers.com
www.lichtvormgevers.com

LICHT vormgevers ontwerpt, adviseert en realiseert lichtprojecten waarbij met licht de functie en de identiteit van de ruimte (buiten en binnen) worden versterkt, het imago wordt ondersteund en de attentiewaarde wordt verhoogd. Licht is onderdeel van de architectuur.

7.04

App All Remove

Wijtschotbaan 3 - unit 10
2900 Schoten
T +32 3 685 75 05
F +32 3 271 18 46
info@appallremove.be
www.appallremove.be

APP All Remove: specialist in bescherming en onderhoud van gevels en vloeren.

Milieuvriendelijke bescherming tegen graffiti: 'Anti-graffiticoating PSS20'

Duurzame bescherming tegen vocht en omgevingsvervuiling: 'TefAPP'

7.10

Verhofsté

Baaijensstraat 9
9240 Zele
T +32 52 45 63 70
F +32 52 45 63 71
info@verhofste.com
www.verhofste.com

Verhofsté heeft als missie het aankleden en proper houden van de openbare ruimte met moderne overkappingen, stijlvol straatmeubilair, trappentorens, liftkokers met beglazing, vrijstaande of ingebouwde openbare toiletten en urinoirs. Verhofsté verzorgt engineering, productie en montage.

7.14

Maiken Systems

Panhuizerweg 6
4041 CN Kesteren
Nederland
T +31 488 481 558
hans.roeling@maiken.com

7.17

Engels Logistics nv

Industrieweg Zuid 1307
3520 Zonhoven
T +32 11 81 50 50
post@engels.eu

Als specialist van inzamel- en afvalscheidingssystemen biedt Engels Logistics een uitgebreide waaier aan recipiënten. Dit kan variëren van een 50L afvalbak tot een ondergrondse container van 5m³.

Wij staan u graag met raad en daad bij. Onze slogan is dan ook: Engels, in dienst van logistiek en een beter milieu.

8.01

Agro Vangeel nv

Tingietstraat 3
2300 Turnhout
T +32 14 248 433
veronique@agrovangeel.be

8.01

Boomkwekerij M. van den Oever bv

Postbus 40
NL 5076 ZG Haaren
Nederland
T +31 411621964
Info@mvandenoever.nl
www.mvandenoever.nl

Bomen zijn erg belangrijk. Iedereen loopt wel eens te genieten van al het groen in een bos of park. We wonen liever in een straat met mooie bomen. Kortom, bomen verbeteren de kwaliteit van onze leefomgeving. Vanuit een eeuwen oude traditie, kweken wij een breed assortiment bomen en struiken. Wij leveren regelmatig door geheel.

8.01

Greenmax

Postbus 43
5473 ZG Heeswijk-Dinther
Nederland
T +31 413 294 447
info@greenmax.eu
www.greenmax.eu

GreenMax levert een totaalpakket specifiek voor de inrichting van het plantvak, en aanverwante artikelen voor de inrichting van het stedelijk interieur. Er is steeds meer behoefte aan een totale inrichting van het plantgat met innovatieve producten, waarbij kennis, tijd- en geldbesparingen, en gemak bij het realiseren van (groen) projecten een grote rol spelen. Door onze jarenlange ervaring en uitgebreide kennis op dit vakgebied kunnen we u bovendien van een goed advies voorzien.

8.03 Declercq nv
Zwaanhofweg 11
BE 8900 Ieper
T +32 57 218 750
F +32 57 218 810
info@declercq.be
www.declercq.be

Declercq nv neemt sedert haar oprichting in 1983 een belangrijke plaats in op de Europese markt van aluminium vlaggen- en lichtmasten. Het voltallig team staat dagelijks met de glimlach en vol enthousiasme klaar om uw project met de grootste zorg te realiseren. Een eigen productie-unit en belangrijke opslagruimte staan garant voor stipte leveringen.

8.03 Nedal Aluminium
Postbus 2020
3500 GA Utrecht
Nederland
T +31 30 295 57 86
info@nedal.nl

8.04 Home Energy bvba
Britselaan , De Basis C2/3
2260 Westerlo
T +32 14 26 75 00
info@home-energy.be
www.home-energy.be

Home Energy geeft particulieren nu ook de mogelijkheid om zelf in hun energie behoefte te voorzien. Via gemeenten en overheden geven wij ondersteuning en advies hoe een voorbeeld functie gegeven kan worden, door actief gebruik te maken van *zonne- & wind energie of Biomassa* niet enkel in het buitengebied maar ook in de bebouwde kom. Zonder dat dit storende elementen met zich mee brengt voor omwonenden. Verschillende producten zijn speciaal ontwikkeld voor het noordelijk halfroond. Meer informatie op de Stand van Home Energy op 12 en 13 maart in de Nekkerhal te Mechelen.

8.06 Van Dyck Marcel nv
Provinciebaan 79
2235 Houtvenne
T +32 16 69 91 56
info@vandyck.be
www.vandyck.be

Wij informeren u graag over de verschillende oplossingen die wij u kunnen aanbieden voor het aanleggen en onderhouden van uw tuin, park, sportveld, enz.. Als specialist in ecologische onkruidbestrijding tonen wij u graag de verschillende mogelijkheden om uw terreinen op een ecologische manier te onderhouden. Kom onze nieuwigheden ontdekken.

8.07 Eurodal
Industrieweg 14
2280 Grobbendonk
T +32 14 50 05 91
info@eurodal.be
www.eurodal.be

Functioneel design in een industriële of stadsomgeving ... Als producent van betonnen vloerplaten, streeft Eurodal niet alleen naar een functionele verharding, ook het design speelt een belangrijke rol. Functioneel design verkregen door combinatie van materialen, gekaderd in het totale buitenontwerp.

8.08 Probo nv
Nieuwpoortse Steenweg 113
8470 Gistel
T +32 59 275 085
info@probo-nv.be

8.09 MultiNeed bvba
L. Theodorstraat 6
1090 Brussel
T +32 2 428 80 85
info@multineed.eu
www.multineed.be

Reception Point for Public Areas
Voice Recording Solutions
Specialised Ergonomic Office Furniture
Design Seating

8.09 Rubet bv - Securiton
Eenlandsweg 11
4661 LH Halsteren
Nederland
T +31 164 68 5311
F +31 164 68 4447
rick@securitontegels.nl
www.securitontegels.nl

Rubet B.V. is de innovatieve ontwerper van een reeks speciale Securiton rubberen tegels bestemd voor geleideroutes voor visueel gehandicapten. Ontwerp en toepassing zijn gebaseerd op 3 basisprincipes: duurzaamheid, veiligheid en milieuvriendelijkheid.

8.10 Boot & Co Boomkwekerijen bvba
Bergebeekstraat 6
2220 Heist-op-den-Berg
T +32 15 25 29 69
johandecoster@boot-co.be
www.boot-co.be

Boot & Co Boomkwekerijen bvba is specialist in het kweken, leveren en adviseren van onderhoudsvriendelijk groen voor stad en landschap. Wil je kwaliteit, referenties, een compleet assortiment op één plaats, een snelle en complete levering, planten rechtstreeks van producent aan verbruiker, informatie & service op maat, advies steunend op 50 jaar ervaring, kopen bij een bedrijf dat milieuvriendelijk produceert, concurrentiële prijzen, nog veel meer? Boot & Co Boomkwekerijen bvba heeft het voor U!

8.14 KAAL Masten bv
Postbus 43
5340 AA Oss
Nederland
T +31 412 674747
hol.tonny@kaal.nl
www.kaal.nl

Lichtmasten – Designmasten – Houten lichtmasten – Sportveldverlichting – Terreinverlichting – Botsvriendelijke stalen masten – Botsvriendelijke Composietmasten – Verkeersmasten – Cameramasten – Reclame-masten – Communicatiemasten – Afspanmasten.

8.15 Stad & Landschap
een uitgave van Rekad Uitgeverij NV
Geelsseweg 47
2200 Herentals
info@rekad.be
www.rekad.be

8.16 J.O.S. Hanging Baskets bvba
Leischoot 39
9931 Oostwinkel
T +32 477 528 191
info@joshangingbaskets.be

De firma biedt gemeenten en steden een betaalbaar totaalpakket voor de beblooming van straten, pleinen, gevels, bruggen en andere locaties. Ons pakket omvat de kweek, het installeren en het verzorgen van de bloemen die U kiest uit ons ruim assortiment. We verwelkomen U op onze stand nr 8.16 graag met een hapje en een drankje.

8.17 Noise Solutions
Lijsterbessenweg 12
2540 Hove
T +32 495 16 23 28
info@noisesolutions.be
www.noisesolutions.be

Gespecialiseerd in geluidsschermen. Gamma bestaande uit geluiddempende haagelementen, schermen met speciaal ontwikkelde steenwol, schermen op basis van kokosmateriaal, funderingsloze geluidsschermen, gericht tot overheid, spoorwegen en de industrie.

9.01 HeBlad - Bladel
Raambrug 9a
5531 AG Bladel
Nederland
T +31 497 36 08 08
info@HeBlad.nl
www.HeBlad.nl

Betonnen pingpongtafels & picknicksets, rechtstreeks van fabrikant. Onderhoudsarm en vandalismebestendig. Bijzonder geschikt voor openbare plekken. Nieuw! Alle tafels zijn nu ook in gepolijste uitvoering verkrijgbaar.

9.03 Elspec bv
Postbus 1144
1430 BC Aalsmeer
Nederland
T +31 297 330 300
janpeter.vaalburg@elspec.nl

9.04 Vakblad Straatbeeld / Verkeer in Beeld
Izak Osstraat 51
8017 DC Zwolle
Nederland
T +31 38 460 30 14
info@netwerkpers.nl
www.straatbeeld.info

Magazines voor beleidsmakers, uitvoerders, adviseurs en toeleveranciers op het gebied van openbare ruimte en verkeer

9.07 Montauban
Grote Baan 74
9100 Nieuwkerken-Waas
T +32 3777 96 95
com@montauban.be

9.08 BTC – Compakta
Heirweg 196
9270 Laarne
T +32 9-355.87.27
info@btc-compakta.be

9.09 Koppen bvba
Industriepark Brechtsebaan 22
2900 Schoten
T + 32 3 680 12 34
gerard@koppen.be

9.09 VCP Streetcare
Industriepark 2a
7021 BL Zelhem
Nederland
T +31 314 621 690
j.bolland@vcpstreetcare.nl

9.10 Aquaflow / Belurba
Brusselsesteenweg 17/1
1785 Merchtem
T +32 2 269 44 33
F +32 2 269 39 32
info@belurba.be
www.aquaflow.be

9.14 Ingenieursbureau Ebatech bv - PUTkast
Ambachtslaan 1005
Postbus 22
3990 Peer
T +32 11 34 54 66
F +32 11 34 77 41
www.putkast.be
putkast@ebatech.be

Met een PUTkast kunt u behuizingen voor energieverdeling, elektriciteit, gas en water onder de grond onderbrengen. De PUTkast kent vele uitvoeringen zodat voor elke vraag een passende oplossing is te bieden. Wij kunnen het gehele traject voor dergelijke oplossingen verzorgen.

PUTkast®
Ondergrondse techniek die gaten mag worden

9.17 Velopa / Omniplay
Ambachtenlaan 54
3001 Leuven
T +32 16 82 36 73
F +32 16 82 36 72
droeland@velopa.com
www.velopa.com

Alles voor de inrichting van openbare ruimtes. Straatmeubilair, fietsparkeersystemen, overkappingen, sport- en spelelementen waar mensen van alle leeftijden jarenlang plezier aan beleven. Voor info :

10.01 Spectrum Advies & Design
Lumièrestraat 7
6716 AG Ede
Nederland
T +31 318 64 39 71
bertvandebunt@spectrumadvies.nl
www.spectrumadvies.nl

Helder advies bij ontwikkeling ,aanleg , beheer en onderhoud van Openbare Verlichting:

- Verlichtingsontwerp
- Kabelontwerp
- Bestekken
- Beleids-,beheer- en uitvoeringsplannen
- Aanbesteding beheer en onderhoud
- Organisatorische ondersteuning

10.03 Mankar
Dellenparkweg 12
8161 AP Epe
Nederland
T +31 578 62 99 79
hens1@planet.nl

10.04 Autodesk
Bredabaan 974b
2170 Merksem
T +32 3 641 95 88
F +32 3 641 90 78
batoul.ennassiri@prodesk.biz
www.prodesk.be

Autodesk heeft de producten AutoCAD Civil 3D en AutoCAD Map 3D die alle uitdagingen en moeilijkheden van uw ontwerp- en beheerprojecten het hoofd kunnen bieden. De unieke aanpak van Autodesk stelt u in staat om op een manier te werken waardoor u tijd en kosten bespaart.

advertentie

UriLift International BV

Beemterweg 3,
7341 PB, Apeldoorn
Nederland
Tel: +31 (0)55 576 3915
info@urilift.com
www.urilift.com

Urinoirs tegen wildplassen

Producent van diverse soorten urinoirs. Uitvinder van het verzinkbaar urinoir – de UriLift – dat overdag volledig aan het straatbeeld onttrokken is. Met 100 installaties het meest gebruikte urinoir in moderne Europese binnensteden.

Openbare toiletten

Producent/Leverancier van innovatieve en duurzame openbare toiletten voor elke situatie en budget.

10.05 Valmont Nederland bv

Den Engelsman 3
6026 RB Maarheeze
Nederland
T +31 495 599 959
Info.nl@valmont.com
www.valmont.nl

Valmont Structures is dé specialist op het gebied van functionele, decoratieve en maatwerk masten, constructies en accessoires, in staal, hout en aluminium.

Deze masten worden vooral toegepast in openbare verlichting, bewegwijzering, verkeersinstallaties, communicatie, stroomdistributie en beveiliging. Inmiddels beschikt Valmont International over meer dan 43 vestigingen in 16 landen. Valmont is de ideale partner om bijzondere toepassingen, geheel op klantspecificatie, te ontwikkelen en te fabriceren.

10.06 NAM bvba

Slachthuisstraat 47
8000 Brugge
T +32 476 59 63 91
stefaan.rossel@n-a-m.be

10.07 Comptoir Du Bâtiment nv

Heiveldekens 6B - Industrieterrein Blauwesteen
2550 Kontich
T +32 3 451 07 91
info@nidagravel.be
www.nidagravel.be

Nidagravel grindstabilisatie is de oplossing voor de waterproblematiek en kan gebruikt worden voor opritten, tuinpaden, parkings... als een esthetische en ecologische verharding. De belangrijkste voordelen zijn: 100 % waterdoorlatend, gemakkelijk beloop- en berijdbaar...

10.08 Wave Europe bv

Matendijk 7
6733 JD Wekerom
Nederland
T +31 318 - 469 799
h.hiddema@frontzfront.nl

10.09 De Moerdijk - Leverancier van Groen

Moerdijkstraat 17
8470 Gistel
T +32 59 27 81 89
F +32 59 27 68 38
info@demoerdijk.be
www.demoerdijk.be

De Moerdijk - Leverancier van Groen heeft zich als kwekerij-groot-handel gespecialiseerd in het toeleveren van groen voor stedelijke en gemeentelijke overheden. Op de 'Dag van de Openbare Ruimte' verwelkomen we u in onze stand, laten we u graag kennis maken met onze unieke website en nieuwsbrief en horen we van u van welke projecten we samen een geslaagd plantproject kunnen maken. Wij kijken uit naar een mooie samenwerking.

10.11 Krambamboul Speellandschappen

Reiherweg 1
14558 Nuthetal
Duitsland
T +49 1774102471
info@krambamboul.com
www.krambamboul.com

Krambamboul Speellandschappen - avontuurlijk en natuurlijk - uniek en vernieuwend - fantasie met actieve speelstructuren - duurzaam robiniaakernhout - niet geïmpregneerd - kleurrijke ekolasuren - urbaan en buitengebied design - Krambamboul-kreatiefpool

10.12 GOEDE Speelsystemen

Ravensteinerf 36
5035 EG Tilburg
Nederland
T +31 13 455 16 05
goede@speelsystemen.nl
www.speelsystemen.nl

GOEDE speelsystemen B.V. levert avontuurlijke speeltoestellen, van fantasierijk & individueel met robiniahout tot hightech & helder met eigentijds materiaalgebruik.

Duurzaamheid en een bijzondere uitstraling zijn een gemeenschappelijk kenmerk. Kinderen staan centraal (speelfuncties, speelwaarde, mogelijkheden tot sociale interactie) en er is een open oog en oor voor de wensen en ideeën van de opdrachtgever.

Als specialist in turn-key projecten zijn wij uw partner voor advies, ontwerp, levering, plaatsing en onderhoud.

10.15 Kompan nv

Groendreef 83
9880 Aalter
T +32 9 216 66 60
miesut@kompan.com

11.01 VELT vzw

Uitbreidingsstraat 392c
2600 Berchem
T +32 3 281 74 75
greet.tijkskens@velt.be
www.velt.be

Velt heeft kennis in huis over ecologisch beheer van openbaar groen, volledig in overeenstemming met het decreet Reductie van Bestrijdingsmiddelen. Velt geeft cursussen aan groenambtenaren en groenarbeiders.

11.02 Buurtbeheerbedrijf Manus

Statiestraat 5
2600 Berchem
T +32 3 281 62 45
info@manus.tv
www.manus.tv

Manus is een buurtbeheerbedrijf dat elke dag de fluo handen uit de mouwen steekt om van jouw stad een nog betere plek te maken om te leven. We werken aan een aangename buurt waarbij kwaliteit en ecologie hand in hand gaan met sociaal ondernemen en kansen voor iedereen.

11.04 Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV)

Bruul 101
2800 Mechelen
T +32 15 44 65 55
stijn.dergent@verkeerskunde.be
www.verkeerskunde.be

De Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV) werd in 1990 bij decreet opgericht door het Vlaams parlement. De VSV is een centrum waar kennis wordt ontwikkeld en verspreid. Naast opleidingen in het kader van de Mobiliteitsacademie, is de VSV ook actief op het vlak van verkeers- en mobiliteitseducatie.

11.06 Koepel milieu en mobiliteit

Kon. Maria Hendrikaplein 65B
9000 Gent
T +32 9 242 32 35
info@komimo.be
www.komimo.be

KOMIMO is een permanent overlegforum tussen mobiliteits- en milieuverenigingen die hun inspanningen op het raakvlak tussen milieu en mobiliteit coördineren.

KOMIMO is de drijvende kracht achter twee grote sensibilisatiecampagnes voor zacht en openbaar vervoer: de Heen en Weer week in mei en de Aardig-op-weg-week in september.

11.08 ZEBRA

Bondgenotenlaan 134
3000 Leuven
T +32 16 31 91 10
info@zebraweb.be
www.zebraweb.be

ZEBRA is een bondgenoot van jonge verkeersslachtoffers. Of ze nu gekwetst raken, getuige zijn van een ongeval of een dierbare verliezen in het verkeer, deze kinderen en jongeren verdienen de beste zorgen. Daarom spoort ZEBRA iedereen aan om deze 'kinderen van de weg' met goede zorgen te omringen.

11.10 LENS ASS

Dr. Willemsstraat 19
3500 Hasselt
T +32 11 247 760
philippevlens@lensass.be

11.12 Hogeschool Gent

Afd. Landschaps- en tuinarchitectuur
Brusselsesteenweg 161
B 9090 Melle
T +32 92 10 45 00
biot@hogent.be
http://Biot.hogent.be

Opleiding professionele bachelor in de Landschaps- en tuinarchitectuur
Opleiding professionele bachelor na bachelor in de Landschapsontwikkeling

Nascholing Geografisch Information System (GIS) I & II
Oud-studentenvereniging Landschaps- en Tuinarchitectuur:
horzakta@gmail.com - http://liquid.hogent.be/horzakta/

11.20 Vereniging voor Openbaar Groen (VVOG)

Predikherenrei 1c
8000 Brugge
T +32 50 33 21 33
F +32 50 33 20 62
vvog@vvog.info
www.vvog.info

De VVOG promoot het openbaar groen en biedt technische ondersteuning.

De VVOG publiceert het vakblad Groencontact, organiseert vorming en studiedagen, verleent technisch advies en organiseert de wedstrijd 'Groene Lente' voor openbare groen- en bloemenprojecten.

11.22 Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning vzw

Paviljoenstraat 9
1030 Brussel
T +32 2 211 55 90
secretariaat@vrp.be
www.vrp.be

De VRP is een ruim lerend netwerk dat informatie aanbiedt, debat stimuleert en organiseert en vorming aanbiedt aan alle betrokkenen bij ruimte en planning. Door de vinger aan de pols te houden van de maatschappelijke evoluties, creëren we een breed draagvlak voor een duurzaam ruimtelijk beleid.

11.24 vzw Torentje

Goran Proot
Gen. de Ceuninckstraat 66
2800 Mechelen
T +32 15 34 74 54
goran@vzwtoentje.be
www.vzwtoentje.be

Vzw Torentje is een jonge buurtvereniging, die wil bijdragen tot een beter samenleven. Wij zijn actief in een verstedelijkte omgeving. Met ons project 'Geef me de ruimte' organiseren we een dialoog over het invullen van een zeldzaam kostbaar stukje open gebied.

11.26 Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Agentschap Natuur en Bos
Koning Albert II-laan 20/8
1000 Brussel
anb@vlaanderen.be
T +32 2 553 81 02
www.harmonischparkengroenbeheer.be

Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) maakt deel uit van de Vlaamse Overheid. Het ANB werkt elke dag aan meer en betere bossen natuur en groen o.a. via inhoudelijke, beleidsmatige en financiële ondersteuning voor steden en gemeenten. Meer info: www.natuurenbos.be.

11.28 Onderzoekscentrum Kind en Samenleving

Nieuwelaan 63
1860 Meise
T +32 2 272 07 53
pvanschel@k-s.be

11.30 Abubaca

Filip van de Elzaslaan 35
8500 Kortrijk
T +32 56 27 73 54
info@abubaca.be

Bottom up kenniscentrum voor Skate, Blade & Bike.

11.32 Buro Marsille

Postbus 25056
3001 HB Rotterdam
Nederland
T +31 10 43 71 771
info@buromarsille.com
www.buromarsille.com

De projecten van Guido Marsille komen tot stand vanuit de gedachte dat er niet meer één openbare ruimte is, maar verschillende publieke domeinen. Marsille hanteert een nauwgezette methode, adviseert opdrachtgevers, ontwikkelt producten en ontwerpt voor de publieke binnen- en buitenruimte.

advertentie

2 oktober

11 december

DAG VAN DE
OPENBARE
RUIMTE 2008

www.dagvandeopenbareruimte.nl

VERKEER
& MOBILITEIT 2008

www.dagvanverkeerenmobiliteit.nl

Euretco Expo Center | Houten [NL]

ExpoProof effectieve vakbeurzen zonder poespas

www.expoproof.com

Lezingenprogramma

12 MAART

	ZAAL 1	ZAAL 2	ZAAL 3	
10u00	STARTEVENEMENT, bekendmaking laureaten, voorstelling praktijkboek 'Publieke Ruimte 2008'			10u30
11u00	Kunst in de publieke Ruimte (Anke D'Haene, Dienst Kunsten, Stad Gent)	Geef me de ruimte (Goran Proot, vzw Torentje, Mechelen)	productpresentatie	
			voorstelling laureaat 'Publieke Ruimte 2008'	11u30
12u00	Herinrichting zwembad Boekenbergpark (Johan Pieraerts, Stad Antwerpen)	Werken aan een aangename buurt (Johan Vandooren, Buurtbeheerbedrijf Manus)	Beelden werpen licht op de openbare ruimte (René Van Veen, Cyber Adviseurs)	12u30
13u00 pauze				
14u00	Veiligheid van kinderspeelplaatsen (Koen de Martelaere, Kinderspel)	Tien tips voor communicatie en 'minder hinder' (Roeland Kortleven, informatieambtenaar Mol)	voorstelling laureaat 'Publieke Ruimte 2008'	
			voorstelling laureaat 'Publieke Ruimte 2008'	14u30
15u00	Kindgerichte planning van publieke ruimte (Wouter Vanderstede, Kind en Samenleving)	Participatie bij duurzaam groenbeheer (Nikè Verfaillie, Alert-Eco / VELT)	Zelfreinigende toiletten in Nederlandse stations (John Visser, Public Services)	
			productpresentatie	15u30
16u00				

13 MAART

	ZAAL 1	ZAAL 2	ZAAL 3	
10u00	Stedenbouwkundige integratie van stationsomgevingen (Lieve De Cock en Bram Vermeulen Euro Immo Star i.s.m. NMBS Holding)	Toegankelijkheid van parken en groendomeinen (Eva Troch, Agentschap voor natuur en bos)	productpresentatie	
			voorstelling laureaat 'Publieke Ruimte 2008'	10u30
11u00	Shared Space, Oostende (Karel Vanackere, Grontmij)	Universal Design in de openbare ruimte (Jasmien Herrens, PHL-Uhasselt / KULeuven)	voorstelling laureaat 'Publieke Ruimte 2008'	
			Plaatsing van grastegels (Paul Dupas, Scotts)	11u30
12u00	SYMPOSIUM FIETSEN EN OPENBARE RUIMTE	Bomen in de stad (Mieke Schauvliege, Agentschap voor Natuur en Bos)	Toepassing van botsvriendelijke masten langs autowegen (Bas van den Brink, KAAL Masten)	12u30
13u00 pauze				
14u00		Groen als hoeksteen voor een meer duurzame stadsontwikkeling (prof. dr. Martin Hermly, KULeuven)	Licht in de openbare ruimte (Filip Van der Heijden, LICHT Vormgevers)	14u30
15u00	SLOTEVENEMENT, uitreiking onderscheiding 'Publieke Ruimte 2008' door Vlaams minister van mobiliteit Kathleen Van Brempt			15u30
16u00				

- verkeer en mobiliteit
- communicatie en inspraak
- speelvoorzieningen en recreatie
- publieke ruimte
- samenleving
- groenvoorziening
- Symposium fietsvoorzieningen i.s.m. FEBESTRAL
- Trillingshinder op fietspaden (dr. ir. Anne Beeldens, OCW)
- Subsidie voor fietspaden in waterdoorlatende verhardingen (Annita Stevens, algemeen directeur van het agentschap Ruimtelijke Ordening Vlaanderen)
- Kwaliteitscriteria voor openbare fietsenstallingen (Bart Zwager, FietsParKeur)

Publieke Ruimte 2008

Artikels

Publieke Ruimte 2008

Kunst in de publieke ruimte

Drie voorwaarden

Om de slaagkansen van een project te verhogen moeten de projecten voldoen aan drie voorwaarden. De artistieke kwaliteit staat natuurlijk voorop, maar het project moet ook stedenbouwkundig relevant zijn en de maatschappelijke betrokkenheid stimuleren.

Artistieke kwaliteit

Een kunstintegratie moet een hoge artistieke kwaliteit nastreven – het kunstwerk moet zeggingskracht hebben, coherent, creatief en doordacht zijn en technisch deugdelijk zijn uitgewerkt.

Sociaal-maatschappelijke betrokkenheid

De meeste projecten komen tot stand met participatie van de bewoners en

gebruikers voor wie ze bedoeld zijn. Een geslaagd project brengt mensen bij elkaar, kaart maatschappelijke problemen aan, versterkt sociale netwerken.

Stedenbouwkundige relevantie

Een project moet betekenisvolle sporen nalaten in het stedelijke weefsel. Daarom moet het stedenbouwkundig verantwoord zijn, en worden ingepast in de stedenbouwkundige projecten die rond een plek of een buurt worden opgezet.

Daarnaast proberen we vooral projecten te ontwikkelen in cultuurarme buurten en doen we dit zoveel mogelijk met betrokkenheid of participatie van de bewoners. Ook de noodzaak of behoefte naar een project in de openbare ruimte wordt onderzocht.

Plek zoekt kunst

Vroeger zocht men een plek voor een kunstwerk. Nu vertrekt men van de plek. Men maakt er een grondige inventaris van op en onderzoekt aan welke kunst ze behoefte heeft. Elke plek heeft een context en een geschiedenis, functies en betekenissen. Daar moet het kunstwerk op inspelen. Daarom gaat de Stad Gent voor elk project op zoek naar de kunstenaar die voor een welbepaalde locatie het meest geschikte kunstwerk kan concipiëren.

Betrokkenheid van bewoners en gebruikers

Inspelen op de behoeften van een plek, dat kan alleen als het kunstwerk wordt ingebed in een traject, een proces waarbij ook de buurt en de gebruikers van die plek worden betrokken.

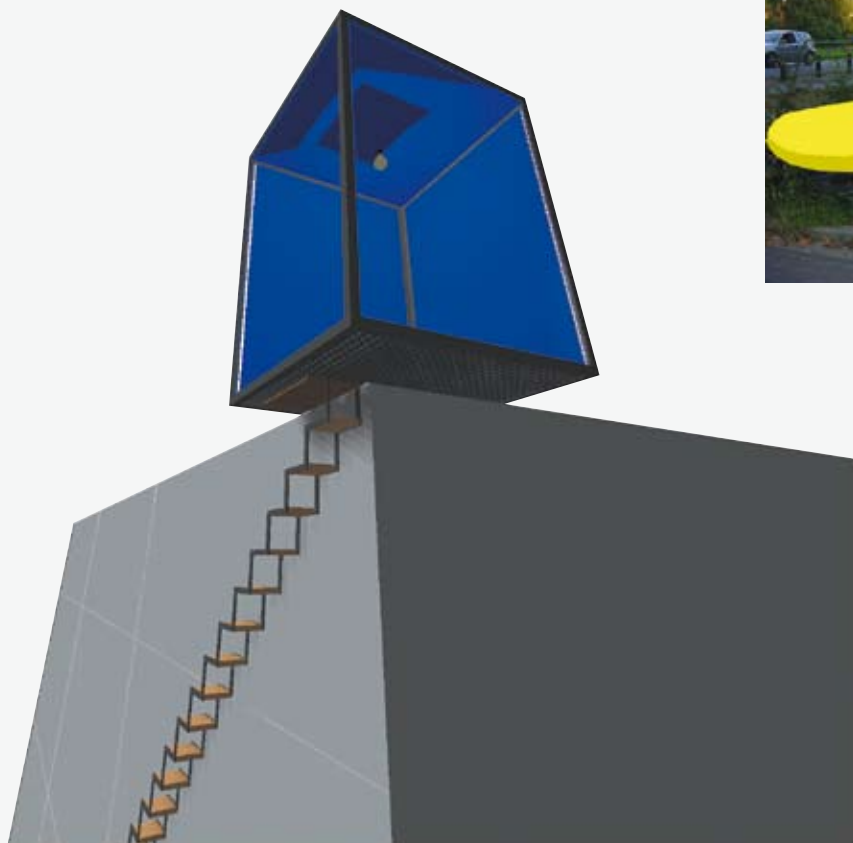

Daarom maakt de Stad Gent grondig werk van participatie.

Aandacht voor de cultuurarme buurten

Gent bezit vooral in zijn historische stadskern een rijk cultureel en artistiek erfgoed. Buiten het centrum zijn er nog veel cultuurarme buurten, waar kunst nog geen plaats heeft gekregen. Die buurten krijgen voorrang.

Om dit beleid uit te werken heeft de stad een werkgroep opgericht die dossiers rond kunst in de openbare ruimte adviseert, initieert of begeleidt. Naast deze werkgroep bestaat er ook een externe artistieke cel, en richten we een fonds op ter verwerving van kunst in de publieke ruimte.

Achtergrondinformatie

Stad Gent, Dienst Kunsten
Anke D'Haene - Coördinator Kunst in
de Publieke Ruimte
Veldstraat 82
9000 Gent
anke.dhaene@gent.be
T +32 (0)9 269 84 88

Zwemvijver Boekenbergpark

Gebouwen en zwemvijver zijn geïntegreerd in het als landschap beschermde park

Driekwarteeuw zwemgeschiedenis

De geschiedenis van het Boekenbergpark (Deurne) gaat terug tot de 16de eeuw. In de 18de eeuw werd een serpentinevijver aangelegd in de bedding van de Boelaarbeek. Deze spiegelvijver werd in 1934 uitgebouwd tot een openbaar openluchtzwembad. In de jaren 70 van de vorige eeuw werd het gemeentelijk zwembad nogmaals verbouwd. Dit deel van het Boekenbergpark werd sindsdien gebruikt als afgesloten recreatiezone: een zwembad met ligweide en bijhorende infrastructuur. De zone had weinig aansluiting met de rest van het park, noch met de aangrenzende woonstraat. Bovendien was de infrastructuur verouderd en voldeed niet meer aan de Vlaamse normering. De stad Antwerpen kreeg in 2005 voor de laatste keer een exploitatievergunning voor het openluchtzwembad. Na die zomer werd het openluchtzwembad gesloten en vrij snel bleef er slechts een betonnen kuip over. De dreigende verwaarlozing van gebouwen en in-

stallaties noopte tot een onmiddellijke en duurzame ingreep.

Om de site als circulatiezwembad te behouden was een grote financiële investering nodig. Na overleg met de Afdeling Monumenten en Landschappen en de Afdeling Bos en Groen werd bovendien duidelijk dat in een beschermd landschap het behoud van een klassiek zwembad met een waterbehandelingssysteem op basis van chemicaliën niet haalbaar was. Als alternatief werd geopteerd om het bestaande zwembad te transformeren tot een ecologische zwemvijver, de enige optie om een open zwemgelegenheid in het unieke groene kader van Boekenbergpark te behouden – een zwemgelegenheid die sinds 1934 een belangrijke maatschappelijke en sociale functie vervult.

Nieuwe plannen

In nauw overleg met de bevoegde diensten binnen de Vlaamse administratie werd een concreet plan uitgewerkt waarbij de geplande ecologische

zwemvijver zo optimaal mogelijk geïntegreerd werd in het beschermd park. De bestaande gebouwen werden gesloopt en vervangen door drie nieuwe paviljoenen. De bebouwde oppervlakte wordt tot 1/3 gereduceerd. De vormgeving en het materiaalgebruik, zowel van de gebouwen als van de zwemvijver, de begroeide oevers, de vermindering aan bouwvolumes en de uitbreiding van de ligweide zorgen, winter en zomer, voor meer eenheid en harmonie binnen de bestaande parkomgeving.

Zwemvijver als nieuw parkdeel

In het nieuwe parkgedeelte onderscheiden we verscheidene, van elkaar gescheiden zones. Net zoals in het oorspronkelijke ontwerp van het kasteelpark, waarbij naast de serpentinevijver een brede grasvlakte voorzien was, is de nieuwe ligweide opgevat als bijkomende open grasvlakte binnen de parkstructuur. De vrij toegankelijke weide geeft de bezoeker maximale bewegingsvrijheid doorheen het waardevolle park. Ook het oorspron-

kelijke zicht vanaf de zwembijver richting kasteel wordt in zijn vroegere staat hersteld. Het zwemgedeelte, wat overeen komt met de helft van de oorspronkelijke zwemkom, blijft omwille van veiligheid, toezicht en toegangscontrole afgesloten. De overige voormalige zwemkuipen zijn ingericht als zuiveringbekken en sluiten aan op de natuurlijke vijver in het park. Het idee om het Boekenbergpark te herstructureren in verschillende landschapskamers wordt doorgetrokken en ook vertaald in de architecturale uitwerking van de gebouwen. Naar analogie van de oorspronkelijke paviljoenen zoals de voormalige Chinese toren, zijn drie hedendaagse parkpaviljoenen voorzien, met elk hun eigen functie. Enerzijds is er het poortgebouw, dat in hoofdzaak fungeert als controle unit ter exploitatie en bescherming van de eigenlijke zwembijver. Het sanitair paviljoen en het omkleedpaviljoen zijn twee kleinere gebouwen ten behoeve van de gebruikers van de ligweide.

Deze gebouwen dragen zowel functioneel als esthetisch bij tot de opwaardering van het park. De ongewone vormgeving als parkobjecten verhoogt het verrassingseffect. De grillige vorm (net als landschappelijke elementen), de schuinslopende groene daken en de roestbruine gevelbekleding in cortenstaal zorgen voor maximale integratie in het parklandschap.

Gebruik en beheer

De zwemzone zelf is onderverdeeld in een zwembad, met een minimum diepte van 180 centimeter en een kinderbad, met een maximum diepte van 50 centimeter. Het systeem laat slechts een beperkt aantal zwemmers per dag toe en is niet bedoeld als permanente speelruimte. De nieuwe zwembijver richt zich, in de letterlijke zin van het woord, vooral op zwemmers. Om dezelfde reden is de ligweide afgescheiden van dit zwem-

gedeelte door het markante poortgebouw, waar de bezoekers doorheen moeten om het zwemgedeelte te bereiken. Een elektronisch telsysteem van het aantal bezoekers en verplichte dwangdouches vereenvoudigt de beheersbaarheid van de zwembijver. Geregelde controles van de waterkwaliteit bepalen mee het maximum aantal zwemburten per dag. Eens de limiet is bereikt, gaat de poort onherroepelijk dicht. Vanaf dan kunnen de bezoekers nog terecht in één van parkpaviljoenen op de ligweide, waar een aantal douches zijn voorzien zodat ze zich na sluiting van het zwemgedeelte nog kunnen verfrissen.

Werking zwembijver

In tegenstelling tot een traditioneel zwembad wordt het zwembwater niet in een centrale filter gezuiverd door chloor en chemicaliën. Het water wordt over verschillende filters verdeeld en op een volkomen natuurlijke wijze, met een biologische filter gezuiverd. Via skimmers en een randfilter vloeit een deel van het zwembwater naar een grote kiezelfilter, waarbij waterbeplanting zorgt voor de opname van de vervuilde stoffen. Een ander deel van het zwembwater wordt afgevoerd naar opeenvolgende bezinkingsbekkens, waarbij tussenliggende beplantingsstroken als extra filtering het drijvend vuil opvangen. Vanuit deze twee filters vloeit het water terug naar het zwemgedeelte. Het kinderbad wordt apart gezuiverd door een onderliggende afgedekte kiezelfilter. Het gezuiverd water gaat rechtstreeks terug naar het zwemgedeelte. Boekenberg is daarmee de eerste publieke ecologische zwembijver van België.

© foto: Stad Antwerpen

Achtergrondinformatie

Dimensies zwembijver:	160 x 25 m
Kubieke liter water:	7.870 m ³
Waterzuiverende zone:	3.800 m ²
Kinderbad:	70 m ²
Diep gedeelte	4.000 m ²
Waterplanten:	8.400 stuks
Verdeelsysteem:	3 circulatiepompen

Kostprijs (bouw zwembijver, parkaanleg, ligweide, gebouwen en brug): € 2.830.388 (excl. BTW en herzieningen).

Partners:

Opdrachtgever: Stad Antwerpen
Uitvoerder: Axima Services met in onderaanneming Omgeving (ontwerp gebouwen), Arwo Bouw (uitvoering gebouwen), Gutschker-Dongus (ontwerp zwembijver), Aqua-natur (uitvoering zwembijver), Eole (ontwerp omgevingswerken) en Van Schepdael (uitvoering omgevingswerken).

Contact:

Stad Antwerpen, Stadsontwikkeling
Johan Pieraerts
Desguinlei 33
2018 Antwerpen
johan.pieraerts@stad.antwerpen.be
T +32 (0)3 244 52 10

Herziene normen voor kinderspeelplaatsen: terug naar af of een tweede kans?

Op 28 maart 2001 werden in het Belgisch Staatsblad twee belangrijke Koninklijke Besluiten gepubliceerd. Enerzijds was er het KB betreffende de uitbating van speelsterreinen en anderzijds het KB betreffende de veiligheid van speeltoestellen.

Diverse partners betrokken

Beide KB's zijn er gekomen naar aanleiding van de Europese harmonisatie van de reeds bestaande nationale normen tot de EN 1176 en EN 1177 normen. Meteen was dit ook de aanzet tot een meer verantwoord beheer van de reeds bestaande infrastructuur op kinderspeelplaatsen die er soms lamentabel aan toe was.

België was één van de weinige lidstaten waar in aanloop naar de formele goedkeuring van deze nieuwe normen overleg was tussen overheid, constructeurs, keuringsinstellingen en belangorganisaties zoals Kind & Samenleving. Dit heeft ervoor gezorgd dat er

van in het begin een goede invulling is gegeven aan de wetgeving met oog voor echte speelkansen. Via diverse kanalen is er doorlopend gezorgd voor duiding en opleiding. Zo is er de VZW Speelom die actief informatie verspreidde naar de openbare besturen en de recreatiesector. Daarnaast hebben in de afgelopen zeven jaar zowat 600 personen de basiscursus van Speelom gevolgd.

Van meet af aan werd de nadruk gelegd op de relativiteit van de normen. Het recht om op een verantwoorde manier met gevaren om te gaan is immers van belang bij risicoanalyse.

Normen bieden nieuwe kansen

Zoals alles is ook het spelen onderhevig aan tendensen en veranderingen. De herziene EN 1176 en EN 1177 normen worden in 2008 geïntroduceerd. Is er dan zoveel veranderd in de afgelopen zeven jaar? Neen, zeker niet. Wel is er ondertussen heel wat kennis

opgedaan die een nog beter inzicht biedt in de problematiek van veilig spelen.

Het is ook duidelijk geworden dat ondanks de uniforme normen er in de lidstaten een wereld van verschil is ontstaan in de speelkansen en rechten van kinderen. Waar zandbakken hier zowat overal te vinden zijn, is het in Frankrijk zoeken naar een plek waar de kinderen nog met zand kunnen spelen. Vind je bij ons slechts zelden volledig omheinde speelsterreinen, in Engeland heeft men er zelfs specifieke vereisten aan toegekend inclusief de gebruikte poortjes. De vraag is wie het bij het rechte eind heeft? Een eenduidig antwoord kan hierop niet worden gegeven. Wel kunnen we van elkaars excessen leren. Dat is gebeurd tijdens de herziening van de normen. Alles werd niet als vanzelfsprekend gezien en dus terug in vraag gesteld. Door deze tabula rasa aanpak zijn normen op een aantal vlakken strikter

Speeltoestellen op het vernieuwde schoolplein van Eisden (Maasmechelen)

geworden, maar bieden ze ook meer vrijheid aan de ontwerper, constructeur, uitbater en keuringsorgaan om nieuwe kansen te bieden aan spelende kinderen.

Deskundigheid vereist

Het gevolg is wel dat er nu ook nog meer vakkennis verlangd wordt. Als leek wordt het nog moeilijker de juiste risicoschatting te maken. Het inschakelen van een deskundige is dus actueler dan ooit. Maar wat mag je dan verlangen van deze externe deskundigen?

Tijdens het seminarie geven wij u een overzicht van wat u zou moeten krijgen en waar u vooral oog moet voor hebben. En dan zal blijken dat de herziene normen niet terug naar af zijn maar wel een tweede kans geven op een volwaardig recht op veilig spelen.

Achtergrondinformatie

Kinderspel
Koen De Martelaere
Lampestraat 175
8510 Rollegem
T +32 (0)70 66 02 86
info@kinderspel.be
www.kinderspel.be

Kindgerichte publieke ruimte: 'Plannen voor' en 'plannen door' kinderen

Kinderen gebruiken en beleven publieke ruimte anders dan volwassenen. Hun speelse aanwezigheid nodigt uit tot het 'kleine ontmoeten' en draagt bij tot herwaardering van het publiek domein. Bij planning en ontwerp van publieke ruimte kan aandacht voor kinderen dus een meerwaarde betekenen.

'Plannen voor kinderen' en 'plannen door kinderen' zijn twee strategieën om publieke ruimte aantrekkelijk te maken voor kinderen. Beide strategieën zijn ook onlosmakelijk verbonden met elkaar. 'Plannen voor kinderen' kan zelden zonder input te krijgen van kinderen. 'Plannen door kinderen' is zinloos als er geen bereidheid is om 'voor' kinderen te plannen.

'Plannen door kinderen': Kinderparticipatie in publieke ruimteprojecten

Kinderparticipatie in publieke ruimteprojecten heeft als doel het ruimtelijke perspectief van kinderen in beeld brengen en in te brengen in de besluitvorming. Al te vaak blijft kinderspraak beperkt tot een geïsoleerde actie, laat in het ontwerpproces en

zonder impact op de besluitvorming. Boomplantaties of buurtfeesten zijn typische voorbeelden van dergelijke aanpak: leuk en goed voor de sociale cohesie, maar niet participatief. Voor 'echte' kinderspraak moet een participatietraject worden uitgezet, waarbij de acties met kinderen zorgvuldig worden gepland en een logische plek krijgen in het ontwerp-proces.

Er zijn twee sleutelmomenten in het ontwerpproces waarop acties met kinderen aangewezen zijn:

1. Bij de opmaak van het programma van eisen:

In de beginfase van het ontwerp-proces kan het gebruiksperspectief van kinderen als programma of inspiratiebron worden meegegeven aan planners en ontwerpers.

Kinderen geven hier geen ontwerp-oplossingen, maar bepalen wel mee het programma. De knelpunten en potenties die kinderen ervaren, kunnen in beeld worden gebracht d.m.v. allerlei (speelse) methoden en technieken: wijkwandelingen, foto-opdrachten, registreren van

verhalen en belevenissen, aanduiden en evalueren van plekken en routes op een reuzenkaart, een kringgesprek,.... De speelse opdrachten vormen een aanleiding (of zelfs een alibi) om met kinderen op het terrein te trekken en om na te gaan hoe kinderen een ruimte gebruiken en beleven. Van essentieel belang hierbij is het zorgvuldig registreren van wat kinderen zeggen of tonen in een ruimte.

2. Bij eerste toetsing van het voor-ontwerp:

In deze fase komt het erop aan om een voorontwerp zo concreet en tastbaar mogelijk te maken voor kinderen en om reacties van kinderen op het plan uit te lokken. Een plan uitleggen kan het beste op het terrein: door een geleide wandeling, door oppervlaktes met linten of krijt uit te zetten, door kinderen zelf de hoogte van iets te laten voelen,....

In beide fases is doorstroming van de informatie naar de besluitvorming van het grootste belang. De aanwezigheid van ontwerpers en beslissingsmakers tijdens de participatiesessies

Via speelse methoden brengen kinderen hun ervaringen in beeld

'Wordt het dan zo hoog?' Het ontwerp moet in concrete termen worden toegelicht

Conceptuele weergave van een speelweefsel

Inrichtingselementen dragen bij tot de 'bespeelbaarheid' van publieke ruimten

is hiervoor aangewezen. Daarnaast moeten alle uitspraken en informatie worden geanalyseerd en gebundeld tot een beknopte nota, die deel kan uitmaken van het dossier (bijv. in het bestek voor de ontwerper, als advies bij een voorontwerp). Van groot belang hierbij is de 'ruimtelijke vertaling' van de gegevens van kinderen. Dit kan het best door alle informatie van kinderen weer te geven in synthesekaarten of structuurschetsen.

'Plannen voor kinderen': Kindgerichte planning en ontwerp

Een kwaliteitsvolle en zorgvuldig geplande publieke ruimtestructuur vormt doorgaans een goede basis om kindgerichtheid te realiseren. Toch is het nodig om op geregelde tijdstippen expliciet stil te staan bij de gebruiks- en belevingsmogelijkheden voor kinderen.

Een 'speelweefsel' is een interessant planningsconcept om publieke ruimte kindgericht uit te bouwen. Dergelijk 'speelweefsel' is een samenhangend netwerk van plekken en verbindingen die betekenis hebben voor kinderen. Een speelweefsel omvat dus formele voorzieningen (speelterrein, jeugd-lokalen, scholen, enz.) én informele plaatsen (plein, park, woonstraat, zwembad, bibliotheek, enz.) die voor kinderen van belang zijn. Daarnaast moeten ook (zachte) verbindingen tussen deze plekken worden gecreëerd, zodat een coherent 'weefsel' ontstaat.

De term 'speelweefsel' verwijst verder ook naar 'verwevenheid':

- verwevenheid van activiteiten en functies (bijv. spelen op parkeer-ruimte en in woonstraten, speel-ruimte in waterinfiltratiezones),
 - verwevenheid van planningslagen.
- Een speelweefsel is immers steeds geënt op ruimtelijke deelstructuren (woonstructuur, groen-blauw netwerk, recreatieve structuur, mobiliteitsstruc-tuur, enz.). Werken aan kindgerichte publieke ruimte gebeurt dus zowel op planningsniveau (uittekenen van coherente netwerken) als op ontwerp-niveau (vormgeving van ruimtes).

Bij kindgericht ontwerp moet een ruimte bovenal 'beleefbaar' worden gemaakt; er moet iets te beleven val-len. Daarnaast moet publieke ruimte ook speels en optimaal 'bespeelbaar' zijn: beklimbaar straatmeubilair, 'hol groen', kleine voetpaduitstulpingen, een voorportaal dat uitnodigt tot zit-ten, enz.. Dergelijke ingrepen worden best geschakeld, zodat een speels 'parcours' wordt gecreëerd. Op die manier kunnen kinderen al spelend door de publieke ruimte bewegen. Speelterreinen zijn vaak knooppun-ten in een speelweefsel. Het is echter duidelijk dat 'kindgerichte publieke ruimte' realiseren méér is dan goede speelruimtes maken.

Achtergrondinformatie

- Kindgerichte planning en ontwerp: Vanderstede, Wouter (red.), Dekeyser, Peter, e.a. (2007) *Kind & Ruimte. Kindgerichte planning van publieke ruimte*. Brugge: DieKeure.
- Kinderparticipatie: *Weet ik veel! Handboek voor kinderen- en jongerenparticipatie* (2007). Brussel: Politeia. Beide boeken zijn bij Kind & Samenleving te bestellen.
- Websites m.b.t. jeugdruimte: www.k-s.be
www.ruimtevoordejeugd.nl
www.colorado.edu/journals/cye/

Contact:

Kind & Samenleving vzw – ruimtecel
Wouter Vanderstede
Nieuwelaan 63
1860 Meise
www.k-s.be
wvanderstede@k-s.be
T +32 (0)2 272 07 59

Een buurtbeweging op zoek naar ademruimte

In april 2007 gaf de Mechelse buurtvereniging vzw Torentje de aanzet voor het project 'Geef me de ruimte!' Dit project wil op een zo breed en zo open mogelijke manier de dialoog aanwakken over de bestemming van een terrein in een zeer dichtbevolkte buurt. Het project focust op het voortraject, vóór de eigenlijke invulling. Bewustmaking en zin voor verantwoordelijkheid, zowel bij de buurtbewoners als bij het beleid, zijn daarbij belangrijker dan een snelle invulling van het terrein. De vzw ontving hiervoor subsidies van de Koning Boudewijnstichting in het kader van Buiten Gewone Buurt.

Druk op de openbare ruimte

Vzw Torentje is actief in een 19de eeuwse stadsuitbreiding, die ten noorden van de historische binnenstad is gelegen. In die wijk wonen

enerzijds Mechelse senioren, en anderzijds jonge koppels van diverse afkomst, vaak met kleine kinderen. De smalle huizen hebben er meestal geen tuin of koer en geen garage. De straten staan vol geparkeerd. De strategische ligging van Mechelen – tussen Antwerpen en Brussel –, de vestiging van een bedrijf met 1.600 werknemers midden in de wijk (Telenet), het voetbalstadion van KV Mechelen, en het parkeerbeleid van de stad (betalend parkeren in de historische binnenstad), zetten de wijk nog verder onder druk. De buurt kampt met een groot tekort aan ruimte: ruimte om te spelen, om elkaar te ontmoeten, groene ruimte, ...

Toen de gelegenheid zich voordeed, besloot het stadsbestuur om een verwaarloosd, braakliggend binnengebied aan te kopen. Dat terrein sluit gedeeltelijk aan bij een ander terrein dat al

eigendom is van de stad. Hier staan ateliers, die gebruikt worden door een sociale werkplaats en een hangar die in erfpacht is gegeven aan de stedelijke vzw Sport Actief Mechelen. Die heeft er een buurtsportschuur van gemaakt en heeft ernaast een trapveldje en een geasfalteerd basketbalplein aangelegd. Het basketterrein wordt ook gebruikt als parkeerplaats. Zowel het oude als het nieuwe terrein palen aan woonhuizen. De vermenging van de functies, een gebrekkige communicatie, én onduidelijkheid over de eindverantwoordelijkheid, leidden al dikwijls tot spanningen. Een goede invulling van het nieuwe terrein is dus cruciaal.

Een kans

Met het project 'Geef me de ruimte!' wil vzw Torentje een intense dialoog tot stand brengen tussen alle betrok-

Monitoren en vrijwilligers aan het werk met peuters en kleuters op het basketbalveldje op de Donkerlei, Mechelen (29 augustus 2007)

Links de werkplaats van 't Atelier, rechts de Buurtsportschuur aan de Donkerlei, Mechelen. Op de voorgrond het trapveldje en het geasfalteerd basketbalplein

Monitoren en vrijwilligers aan het werk met peuters en kleuters in de Buurtsportschuur aan de Donkerlei, Mechelen (22 augustus 2007)

kenen. Dat zijn de stadsdiensten, de wijkraad van Mechelen-Noord, de verenigingen die actief zijn op het terrein, de omwonenden, de buurtbewoners, jong en oud. Dat gebeurt via spelnamiddagen, seniorenmiddagen, enquêtes, persoonlijke gesprekken, enz. Deze dialoog beoogt vooral de bewustwording van de problematiek. Alle activiteiten en contacten moeten in april 2008 uitmonden in een rapport dat aan het beleid wordt overhandigd. Er wordt niet gestreefd naar een klakkeloos uit te voeren model-invulling. De invulling is het werk van specialisten. Het rapport zal wel alle randvoorwaarden, wensen, bezwaren en verzuchtingen bevatten, waarmee het beleid aan de slag kan gaan.

Eerste resultaten

Door de vele activiteiten staat het binnengebied alvast op de agenda, bij buurt en beleid. Het proces van bewustwording is in gang gezet. De dialoog wordt als zeer opbouwend ervaren. De betrokkenen hebben op een aangename en positieve manier kennis kunnen maken met het terrein, en met elkaar. Dat heeft alvast een blijvende invloed op het samenleven in de buurt, tenslotte dé kerntaak van vzw Torentje.

Achtergrondinformatie

vzw Torentje
Goran Proot, voorzitter
Generaal de Ceuninckstraat 66
2800 Mechelen
www.vzwtorentje.be
goran@vzwtorentje.be

Senioren uit de buurt, uitgenodigd voor koffie en taart, wachten op een demonstratie van senioren gym en volksspelen. In de Buurtsportschuur aan de Donkerlei, Mechelen (14 december 2007)

Manus steekt de handen uit de mouwen

Twée invalshoeken

Buurtbeheerbedrijven werken aan de leefbaarheid van een wijk. Zij vervullen een belangrijke rol in de sociale economie, waar alles draait rond maatschappelijk verantwoorde projecten. Ze leveren specifieke diensten aan bewoners, overheid, bedrijven, verenigingen en sociale huisvestingsmaatschappijen.

Manus is een buurtbeheerbedrijf uit Antwerpen met een duidelijk en dubbel doel: (sociale) tewerkstelling en buurtbeheer. Alles wat we doen, doen we vanuit deze twee invalshoeken. Als we de handen uit de mouwen steken, moet dat een zichtbare verbetering vormen voor de buurt waarin we actief zijn, en we trachten dit te doen door kansen te geven aan mensen die elders uit de boot dreigen te vallen. Een bijkomend streefdoel is om steeds zo ecologisch mogelijk te werken. Manus is de koepel van Buurtbeheerbedrijven in Antwerpen en overkoepelt het vroegere Berchop-Esdeurn en Buurtbeheerbedrijf Zuidrand. We hebben uitvalsbasisen in Berchem, in Deurne, op het Kiel en op Linkeroever.

Meerwaarde voor de buurt

Het aanleggen van groenvoorzieningen, buurtverfraaiing door

onderhoud van straten, het verwijderen van sluikaffiches, de zorg voor gemeenschappelijke delen van sociale woningen, speelpleinen opknappen, glasbollen proper houden, het zijn maar een paar voorbeelden van opdrachten die tot het takenpakket van een buurtbeheerbedrijf kunnen behoren. Het moet wel gaan om kwaliteitsvolle opdrachten die een zichtbare verbetering van de leef- en woonomgeving opleveren, op maat van onze medewerkers én met aandacht voor het milieu. Ze moeten met andere woorden een meerwaarde voor de buurt vormen.

Manus is een commercieel bedrijf en wordt ook zo bestuurd. Door kwaliteit als doel voorop te stellen wil Manus de medewerkers mee motiveren. Bij de samenstelling van het personeel streven we naar een getrouwe afspiegeling van de buurt waar we actief zijn. Laaggeschoolde buurtbewoners krijgen daarbij voorrang. De bedrijven die deel uitmaken van Manus zijn erkend als sociale werkplaats.

JA.AP en Stadsbeest

Sinds 2006 heeft Manus er een nieuw broertje bij: JA.AP, ofwel Jongeren Actie. Antwerpen Proper. Overal in de stad zie je ze opduiken: een ploeg van

twintig jonge snaken die, gewapend met prikstok en rode vuilniszak, zwerfvuil verwijderen. Ze zijn allemaal jonger dan 25, waren voor ze bij JA.AP aan de slag gingen minstens een jaar werkloos, en gaan in team alles te lijf dat niet op de openbare weg thuishoort.

Een andere telg uit de Manus-familie is Het Stadsbeest. 'Met een dier in onze stad, hoe doe je dat?' Dat is de vraag die Het Stadsbeest zich stelt. Via verschillende acties willen we mensen uit de stad ondersteunen in het samenleven met huisdieren. Ook al krijgen we meestal met honden te maken, katten en andere dieren krijgen natuurlijk ook onze aandacht.

Manus heeft dus een heleboel te bieden. Kijk eens op www.manus.tv en wie weet zit er wel een samenwerking in in de toekomst!

Achtergrondinformatie

Manus vzw
Johan Van Dooren
Statiestraat 5
2600 Berchem
T +32 (0)3 281 62 45
www.manus.tv
Info@manus.tv

Octopusplan[®]

Kasteelstraat 26c
B-2570 Duffel
Tel: +32 (0)15 30 80 40
info@octopusplan.be
www.octopusplan.be

Het Octopusplan is een methodiek, opgebouwd rond een geografisch webplatform, waarmee scholen van het basisonderwijs zelfstandig kunnen werken aan een veiliger en kindvriendelijker schoolverkeer. Gebruikmakend van een 8-stappenplan, voeren scholen informatie over routegebruik en knelpunten toe aan een digitale kaart (GIS), waarna de analyse voor een groot deel geautomatiseerd wordt. De verkregen resultaten kunnen rechtstreeks input geven aan het gemeentelijk verkeersbeleid. Gemeenten kunnen via een speciale module de verkeersgegevens van de verschillende deelnemende scholen op één kaart visualiseren. Het herkenbare Octopus-streetmeubilair maakt bestuurders alert op het feit dat zij een schoolomgeving binnenrijden en legt het accent op kindvriendelijkheid.

Tien tips voor een geslaagde communicatie en 'minder hinder'

In de periode 2002 - 2006 werden de belangrijkste straten van het centrum van Mol, een gemeente met 33 000 inwoners, in een volledig nieuw kleedje gestoken. De uitdaging was meteen duidelijk: hoe voeren we deze broodnodige werken uit zonder een onleefbare situatie te creëren voor handelaars, inwoners en de overige centrumgebruikers? Het antwoord telde twee woorden: 'Mol Werkt'. Onder deze noemer werden tal van 'minder hinder'-maatregelen op touw gezet. Deze slagzin groeide ook uit tot de vlag waaronder alle communicatie over de werken naar buiten ging.

De heraanleg van een centrumgebied vraagt dezelfde spitsvondigheid als het vervangen van een automotor onder de voorwaarde dat de auto op elk moment moet blijven rijden. Om deze schijnbaar onmogelijke klus uit te voeren, heb je op zijn minst nood aan een goede handleiding. Het verhaal van Mol kreeg pas tijdens de voortgang van de werken zijn definitieve vorm. We zetten – na afloop van het project – de belangrijkste lessen op een rijtje onder de vorm van tien stellingen.

Alles begint en eindigt met het bestek

Neem in het bestek een aantal zaken op waarmee de aannemer rekening moet houden. Enkel op die manier kan je bij de uitvoering van de werken bepaalde zaken afdwingen. Zo kan je in het bestek de fasering van de werken beschrijven, eisen opnemen over de bereikbaarheid van woningen en handelszaken, bepalen hoe er moet worden omgegaan met vragen van buurtbewoners, ... Uiteraard nemen deze formele bepalingen in het bestek niet weg dat een goede en open communicatie met de aannemer van groot belang blijft.

Voorzie budget voor communicatie en 'minder hinder'-maatregelen

'Minder hinder'-maatregelen kosten geld. Wanneer wordt gekozen om de nieuwe riolering onder een kruispunt te persen in plaats van in een open sleuf te leggen, bespaart dit heel wat verkeersellende. De prijs voor de werken gaat daarentegen wel de hoogte in. Dezelfde regel geldt ook voor het opdelen van de werkzaamheden in verschillende fasen. Ook het aanleggen van een tijdelijk werfweggetje bijvoorbeeld, is niet gratis. Voorzie voor dergelijke zaken de nodige budgetten. Ook communiceren kost geld. Brochures, flyers, originele acties, ... zijn belangrijk en vragen de nodige financiering.

Onderling intern overleg is de sleutel tot succes

Om de communicatie en de 'minder hinder'-maatregelen te doen slagen, is een multidisciplinaire aanpak noodzakelijk. Alle interne partners – ook communicatieverantwoordelijken en verkeersspecialisten – hebben een belangrijke inbreng in elke fase van het project: vanaf het allereerste ontwerp tot de uiteindelijke oplevering. Betrek anderzijds de ingenieurs en de ontwerpers bij het communicatieverhaal zodat ze de enge technische kijk loslaten. Het leefbaar uitvoeren van grote infrastructuurwerken is een complex verhaal van goede wegomleidingen, prima communicatie, een 'toegankelijke' werfinrichting, een uitgekiende uitvoering van de werken, ... Al deze zaken moet in elkaar passen.

Kijk naar de werken door de ogen van de verschillende betrokkenen

Verplaats je in het standpunt van de verschillende betrokkenen en communiceer vanuit hun bekommernissen. Bij de voorbereiding van een informatievergadering bijvoorbeeld, kan je op

voorhand vrij exact voorspellen welke vragen elke doelgroep zal stellen. De handelaars willen al ruim vooraf weten wanneer de werken zullen starten en eindigen. Ook stellen ze zich de vraag of en hoe hun winkel bereikbaar zal zijn tijdens de werken. De buurtbewoners willen dan weer weten hoe het zit met het ophalen van het huisvuil. Centrumbezoekers hebben op hun beurt nood aan informatie over hoe de centumparkings te bereiken. Deze vragen moeten de leidraad zijn van je communicatieplan. Anticipeer hierop vooraleer de vragen effectief worden gesteld.

Communiceer het project vanuit een toekomstbeeld

De werken gebeuren niet zomaar. Je wilt als bestuur een winkelcentrum creëren waar het aangenaam is om te wonen, te winkelen, te wandelen en te fietsen. Je breekt niet voor niets de rijbaan op! Gebruik dit toekomstbeeld in je communicatie. Laat aan iedereen, liefst met bevattelijke toekomstsimulaties, weten met welk doel we samen deze ellende door moeten.

Zet alle beschikbare communicatiekanalen in

Beperk je communicatie niet tot een persbericht of een informatievergadering. Er bestaat een hele batterij aan communicatiekanalen. Zet deze allemaal gericht in. Bepaal vooraf duidelijk welke kernboodschap je met welk kanaal kan verspreiden naar welke doelgroep. Enkele mogelijke communicatiekanalen: bierkaartjes, een startevenement, postkaarten, flyers en brochures, elektronische informatiebladen, gemeentemagazines, een permanent onderdeel over de werken op de gemeentelijke website, elektronische nieuwsbrieven, bewonersbrieven, een tentoonstelling, informatieavonden, aankondigingsborden langs de weg, persbriefings, stratenplannen, videofilmpjes, ...

© foto: gemeentebestuur Mol

© foto: gemeentebestuur Mol

Hou alles in een positieve sfeer

Een diepe rioolsleuf voor je deur is nu eenmaal niet leuk. Verzuring van bewoners en handelaars verergert de problemen alleen maar. Negatieve krantenartikels houden de klanten zeker weg. Probeer daarom alles te plaatsen in een positieve sfeer. Vergroot bepaalde zaken uit: nodig de pers uit wanneer een lokale bakker de arbeiders trakteert op worstenbroodjes, organiseer in samenwerking met de handelaars een leuk 'startevenement', werk met de handelaars een spaaractie uit, rol letterlijk en figuurlijk de rode loper uit, laat de handelaar 'sorry'-postkaartjes uitdelen, verspreid cartoons over de werken, ...

Wees origineel

Probeer steeds origineel en opvallend uit de hoek te komen. Tijdens de hele periode van 'Mol Werkt' werden een aantal originele initiatieven op touw gezet. Zo startte het project met een groots kinderevenement in het thema van 'Bob De Bouwer'. Door het vervullen van een aantal opdrachten kon elk kind een werfhelm verdienen. Op de invalswegen kondigden grote borden de werken aan: 'Mol Werkt, maar blijft bereikbaar'. De werken in de uitgaansbuurt werden aangekondigd met cartoons op bierkaartjes. Om het leed voor de handelaars te verzachten konden ze sorry-postkaartjes uitdelen aan hun klanten. Op de voorzijde van de kaartjes prijkte een simulatie van hoe de straat er na de werken zou uitzien. De werken werden afgesloten met een groots volksfeest: elke aanwezige kon genieten van een gratis glas Postel-bier.

Betrek 'moeilijke klanten' bij het project

Analyseer vooraf wie 'moeilijke klanten' zijn en betrek hen bij het project. Mogelijk belangrijke personen zijn bijvoorbeeld de lokale voorzitter van Unizo of de secretaris van de

middenstandsvereniging. Laat deze mensen aanwezig zijn op bepaalde voorbereidende vergaderingen. Geef hen inbreng vanuit de eigen expertise. Geef ze de kans om te begrijpen waarom bepaalde moeilijke beslissingen moeten worden genomen. Onderschat zeker niet de invloed van deze mensen op hun achterban. Tijdens 'Mol Werkt' werd een systeem uitgewerkt waarbij voor elke fase een handelaar en bewoner als 'aanspreekpunt' werden aangesteld. Deze mensen kregen toegang tot de werfvergaderingen en konden daar de grieven van de bewoners en de handelaars overmaken. Ze zaten meteen aan tafel om mee te praten over mogelijke oplossingen.

Wees consequent en blijf communiceren, ook het negatieve

De communicatie mag niet stoppen na het aankondigen van de werken op een informatieavond, het verspreiden van een persbericht en het huis-aan-huis bedelen van een folder. Elke belangrijke mijlpaal in het verloop van de werken moet onderwerp zijn van een communicatieactie. Mijd daarbij de negatieve zaken niet. Ook vertragingen en problemen moeten worden gecommuniceerd. Een goede communicatie over infrastructuurwerken is het resultaat van een volgehouden inspanning.

©gemeentebestuur Mol

© foto: gemeentebestuur Mol

Achtergrondinformatie

Roeland Kortleven
Bestuursecretaris communicatie Mol
zaakvoerder communicatiebureau
com@work (communicatieadvies en copywriting)
roeland.kortleven@gemeentemol.be
www.gemeentemol.be
T +32 (0)478 96 04 73

Participatie is maatwerk

Wijk in Groei

Sociale woonwijken, zoals de wijk Stene in Oostende, vind je in elke stad of gemeente. Anonieme, identieke no nonsense gezinswoningen staan er als soldaten op een rij. Elke straat lijkt weer op de vorige straat en er zijn helemaal geen winkels of ontmoetingsruimten. Het vaak royaal aanwezig publiek groen is al even onpersoonlijk en de oorspronkelijke beplantingen zijn verworpen tot voornamelijk kort gemaaid gazon. Voor het project in Stene hebben verschillende partners de handen in elkaar geslagen (Oostendse Haard, RISO, VELT, Duinenwacht en groenontwerper Nikè Verfaille). Het Dulomi project werd gefinancierd door de Vlaamse Gemeenschap. Het project, dat de naam “Wijk in Groei” kreeg, had zich het ambitieuze doel gesteld om samen met de bewoners van de wijk uit te zoeken hoe het publiek groen kon worden omgevormd tot een aantrekkelijke duurzame groene leefomgeving. Het woordje “Groei” sloeg dus van bij de start op het stimuleren van zowel het groen als de bewoners.

Meervoudige aanpak

Participatie betekent letterlijk “mee-doen” en kan veel vormen aannemen. In dit project maakten we zowel gebruik van eenmalige initiatieven als van langer lopende acties. We gebruiken net zo goed sensibiliserende als meer ontspannende activiteiten. En we richten ons tegelijk op de bewonersgroep in z’n geheel en op specifieke deelgroepen. In Vlaanderen is bij projecten in het openbaar groen informatieverstrekking onder de vorm van bewonersvergaderingen ondertussen ingeburgerd. Meer doorgedreven vormen van participatie, waarin belanghebbenden van bij de ontwerpfasen betrokken worden vanuit een optiek van partnerschap, zijn hier nog zeldzaam. Het wordt tijd dat bestuurders en administraties hun koudwatervrees overwinnen en een visie terzake ontwikkelen. Ontwerpers, planners of groenbeheerders zien bewonersparticipatie nog altijd als een bedreiging en niet als een uitdaging. Meer participatie betekent niet dat hun rol gereduceerd wordt tot “u vraagt, wij draaien”. In tegendeel,

ontwerpen binnen een participatieproces vraagt net een sterke en enthousiaste ontwerper die naast z’n klassieke vaardigheden ook communicatief is. Succesvolle burgerparticipatie in openbaar groen raakt veel meer dan het groen alleen. Een door de bevolking gedragen groenproject zal in veel opzichten betere resultaten opleveren.

Planning for real

Als ontwerper probeer je een zicht te krijgen op de samenstelling van de wijk waar je aan het werk gaat. Je zoekt naar wat er leeft in de wijk en wat de wensen en behoeften zijn. In een sociale wijk zoals Stene leverde een bevraging van een aantal ‘bevoordeelde getuigen’ vreemd genoeg geen concreet programma van eisen op. Er kwam wel heel wat ergernis naar boven over het groen en groenbeheer. Nochtans is net hier de kern van het succes van het participatieproces gelegd. Uit de gesprekken kwam een vaste kern van trekkers (zogenaamde ‘moving spirits’) naar voor die al die tijd enthousiast zou blijven meewerken.

‘Planning for real’ – een methode ontwikkeld door T. Gibson – is succesvol in het participatietraject gebruikt. Gibson vertrekt vanuit het idee dat sommige mensen niet taalvaardig zijn waardoor ze niet aan de bak komen bij klassieke participatie die het vooral moet hebben van discussie. Een groepje ‘doeners’ ging aan het werk met schaar, lijm en piepschuim en produceerde een heuse maquette van de wijk. Door samen te werken leerden ze mekaar beter kennen en kregen tegelijk ook een beter beeld van hun wijk. Geleidelijk groeide ook

de betrokkenheid van de bewoners en nam de sociale cohesie toe. De maquette werd door de ontwerper gebruikt om op een heel bevattelijke manier te communiceren over de bestaande toestand en de toekomstige groenplannen.

Jammer genoeg bestaan er geen kant en klare recepten voor een succesvolle participatie. Participatie is steeds maatwerk! Laat je inspireren om zelf aan het werk te gaan met je eigen participatietraject.

Achtergrondinformatie

- Bouverne-De Bie, M., *Participatie: een kenmerkend perspectief op samenlevingsopbouw*, 2003
- Deklerck, A., *Bewoners nemen hun lot in eigen handen met de methode ‘Planning for real’ – Van maquette naar realiteit*, Riso Vlaams Brabant, 1998
- Hens, L., Denutte, T., Van Herzele, A., *Analyse van het participatief proces in Vorderstein*, VUB, in opdracht van Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afd. Bos & Groen, 2003
- Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afd. Bos & Groen, *Uitgangspunten en principes. Harmonisch Park- en Groenbeheer*, 2004
- Van Herzele, A., Heyens, V., *Het park met iedereen. Ideeënboek voor participatie in groen*, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afd. Bos & Groen en VUB vakgroep Menselijke Ecologie, 2003
- Verbeke, L., *Sociale huurders. Partners in wonen*, Praktijkboek, VIBOSO, Brussel, 2004
- Wijfels, B., Verreck, K., *Zet een boom op in de wijk. Over bewonersparticipatie en duurzaamheid*, Gemeente Den Haag, Gemeente Rotterdam, 2004
- Coremans, G., Delarue, S., Janssens L., Verfaille, N., Depestel, M. en Meersman P., *Wijk in groei. Ervaringsverslag duurzaam openbaar groen en participatie*, VELT, Berchem, 2004
- Tijskens, G., Vanhoegaerden, L., Jacobs F., Maes, A., *Burgers beheren openbaar groen als ecologische moestuin*, VELT, Berchem, 2006
- Van Herzele, A., Schauvliege, M., *Mensen maken het groen*, Agentschap voor Natuur en Bos, Brussel, 2007

www.participatiewijzer.nl
www.hetkenniscentrum.nl

Nikè Verfaille
ALERT ECO bvba
www.alert-eco.be
www.velt.be
n.verfaille@alert-eco.be
T +32 (09) 226 62 87

Driededigheid van de openbare ruimte in een stationsomgeving

Mensen verplaatsen zich. De hedendaagse mobiliteitscontext reikt echter veel verder dan louter het 'reizen' op zich. Naast de infrastructuur vormen de knopen in het transportnetwerk een nieuwe opdracht voor ontwerpers en stedenbouwkundigen. In deze transitzones blijft het 'reizen' natuurlijk belangrijk, maar nieuw is dat ook de verblijfsfunctie een grote rol krijgt. De stedenbouwkundige aandacht voor stations en hun omgeving is dan ook sterk toegenomen. In de 21ste eeuw hebben stations een driedelige functie te vervullen, die zich vertaalt in de openbare ruimte.

De stationssite als multimodale overstapplaats

Als multimodale overstapplaats moeten stations vooreerst tegemoet komen aan hun functionele taak binnen het netwerk. Met aandacht voor zichtbaarheid, leesbaarheid, comfort, veiligheid, duurzaamheid en netheid verbeelden zij het 'reizen' in een geslaagde architectuur en vormgeving van het openbaar domein.

De stationssite als motor voor ontwikkeling

De verkeersfunctie van een station wordt overstegen wanneer we de onlosmakelijke verbondenheid onderkennen met de stad. Hedendaagse stations zijn dé motor voor vernieuwde stedelijke ontwikkeling. Van oudsher is de toegankelijkheid van plekken immers de conditio sine qua non voor de vestiging van diverse functies zoals wonen, werken en ontspannen. De verblijfsfunctie van de stationsomgeving laat zich ruimtelijk vertalen in een aantrekkelijke openbare ruimte, het stationsplein, geflankeerd door een mix aan activiteiten, waar het aangenaam verpozen is.

De stationssite als structurende factor

Tot slot dragen het station en zijn omgeving bij tot het structureren van het stedelijk weefsel. Wanneer de spoorlijn bijvoorbeeld een fysieke barrière vormt tussen voor- en achterliggende wijken, moet het station als centrale ontmoetingsplaats bijdragen tot een verbeterde doorwaadbaarheid.

Deze conceptuele uitgangspunten zijn

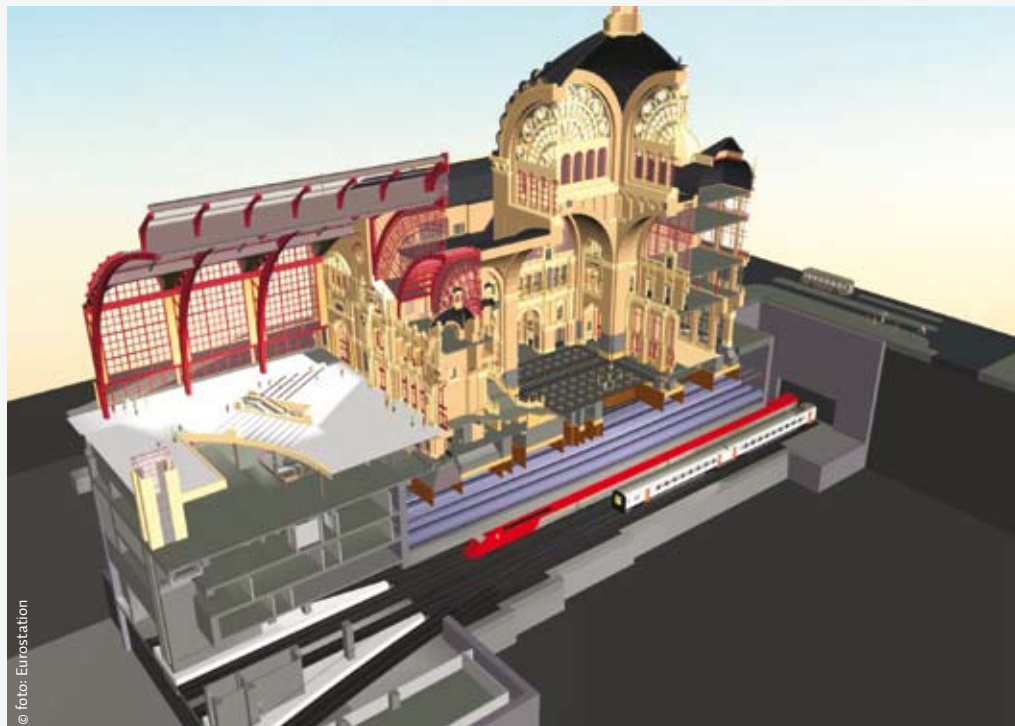
toepasbaar op elke stationsomgeving, maar vragen een vertaling op maat, geënt op de gebiedsspecifieke identiteit van de site en gedragen door een confrontatie van verleden, heden en toekomst. Zo ontstaat er een samenspel tussen stedenbouwkundige, verkeerskundige en landschappelijke aspecten, die van de stationsomgeving een centrale ontmoetingsplaats in de stad maken geflankeerd door een diversiteit aan activiteiten.

Brussel Zuid: werken, ontspannen en winkelen in de stationsbuurt

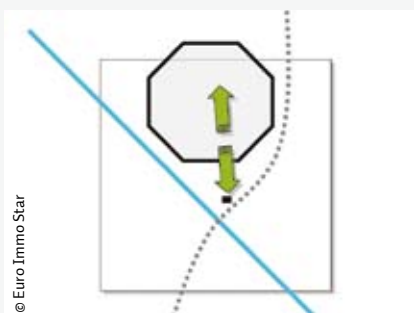

Roeselare: het stationsplein wordt teruggegeven aan de voetgangers

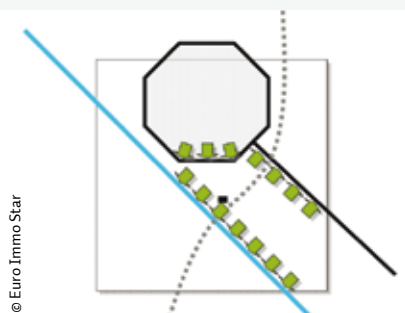

Antwerpen Centraal, een draaischijf van openbaar vervoer

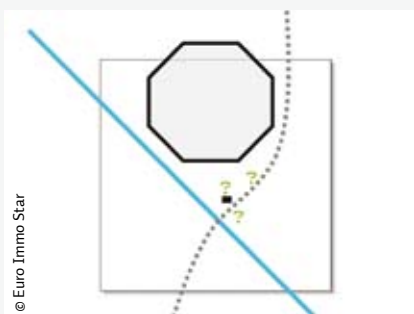
Stationsomgeving Mechelen: probleemstelling

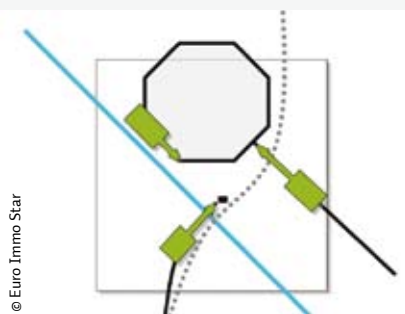
Breuk centrum / station

Aanwezigheid infrastructurele barrières

Ongedefinieerde publieke ruimte

Verkeerscongestie op de invalswegen en vesten

Achtergrondinformatie

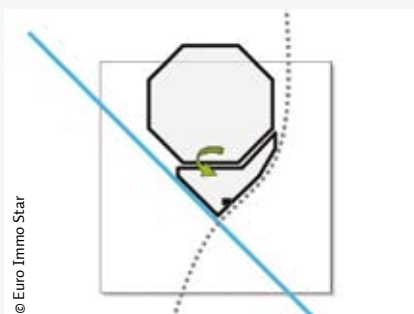
NMBS-Holding
Frankrijkstraat 85
1060 Brussel

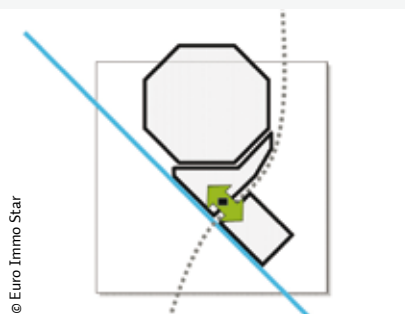
Euro Immo Star
Brogniezstraat 54
1070 Brussel

Stationsomgeving Mechelen: ruimtelijk concept

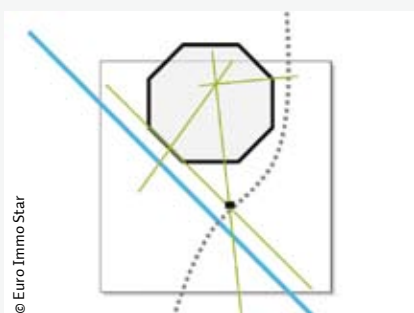

Openplooien stadscentrum

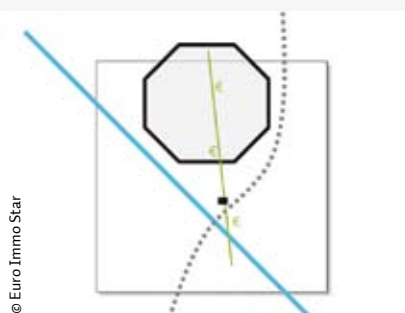

Station als scharnier naar nieuw stadsdeel

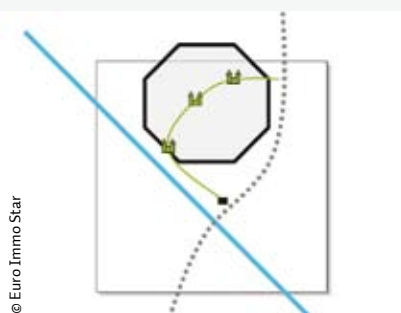
Stationsomgeving Mechelen: concepten aswerking

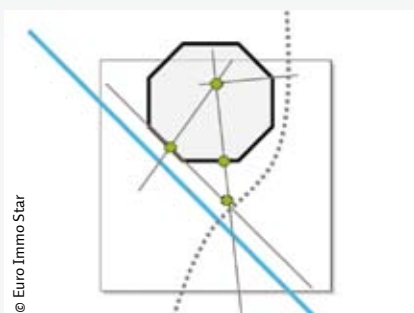
Sterke historische assen

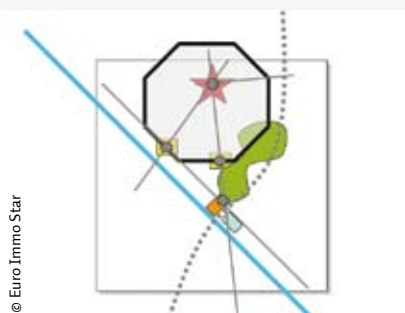
Commerciële as

Monumenten-as

Stedelijke knooppunten

Stedelijke zones bij knooppunten

Een nieuw evenwicht tussen mens en verkeer

Oostende is één van de partners in het Europese samenwerkingsproject Shared Space. In de wijk Konterdam zijn een aantal straten opnieuw aangelegd volgens de Shared Space-principes. Daarbij is een nieuw evenwicht tot stand gebracht tussen mens en verkeer.

Bij het ontwerp van publieke ruimte denken we te veel in vakjes: de auto, de fietser, de voetganger. De gebruikers worden van elkaar gescheiden, het openbare domein wordt gesegmenteerd. Dat gaat ten koste van de kwaliteit van de openbare ruimte en van de leefomgeving. Er is een nieuwe benadering nodig die vertrekt van de multifunctionaliteit van de openbare ruimte. Shared Space wil de leefruimte voor mensen vergroten zonder het gemotoriseerde verkeer te bannen. Verkeer, verblijf en andere ruimtelijke functies moeten in balans zijn.

Delen, niet opdelen

Voor de inrichting van de openbare ruimte maakt Shared Space een duidelijk onderscheid tussen verblijfsruimte en verkeersruimte. In een verblijfs-

ruimte zijn de bewegingsvrijheid en de interactie tussen mensen maatgevend. Hier speelt het economische, sociale, culturele en recreatieve leven zich af. Er valt veel te beleven en te ervaren. Wie op doorreis is, is in de verblijfsruimte te gast en moet zich ook zo gedragen. De verbinding tussen de verschillende verblijfsplekken van mensen wordt gemaakt door de verkeersruimte. De verkeersfunctie is er maatgevend. De ruimte is ingericht op het snel kunnen afleggen van grote afstanden. Verkeer staat dus ten dienste van de mogelijkheden om te verblijven.

Vandaag ziet het openbare domein er helemaal anders uit. Het verkeersdenken overheerst, de ruimte heeft dikwijls alleen als verkeersruimte betekenis. In grote delen van het publieke domein drukt de verkeersfunctie alle andere functies weg. De ruimte wordt vormgegeven vanuit het streven om de gevaren van het gemotoriseerde verkeer te beperken. We delen de ruimte niet meer, we delen ze op. We lossen alle mogelijke problemen op een verkeerstechnische manier op met borden, drempels, regels,

geboden en verboden. De mens wordt aangepast aan het systeem in plaats van omgekeerd. Sociale waarden zijn ondergeschikt aan verkeersregels en de overheid creëert het beeld dat zij de gebruiker behoedt voor alle mogelijke kwaad.

De grote problemen stellen zich niet in de pure verkeersruimte. Op de snelwegen en de verbindingswegen is het duidelijk dat de verkeersfunctie er overheerst. Dat goed werkend verkeerssysteem is absoluut nodig. Ook in de echte verblijfsgebieden is er doorgaans geen probleem. Het meest kwetsbaar zijn de tussenzones waar veel verschillende gebruikers samenkomen. Daar gebeuren ook de meeste ongevallen. Ontwerpers en wegbeheerders reageren daarop door alles voortdurend verder te reglementeren. De mens wordt er niet beschouwd als een denkend iemand met sociale vaardigheden maar als een ding dat voortdurend aanwijzingen nodig heeft. Hij wordt niet verondersteld een eigen gedrag te ontwikkelen en draagt bijgevolg ook geen verantwoordelijkheid: als hij de regels volgt, maakt hij geen fout. We zien dat die

Skvallertorget, Zweden

Oostende is één van de zeven Europese partners in het Shared Spaces project. De principes werden toegepast in de wijk Konterdam

aanpak niet werkt, zeker niet in een sociale context. We zijn te ver gegaan in het regelen en ordenen. Met Shared Space gaan we ervan uit dat we een openbare ruimte moeten creëren waar je de sociale interactie tussen de gebruikers stimuleert en optimaliseert. Je moet met de manier van aanleggen, met groen, met verlichting een sfeer creëren die iedereen duidelijk maakt dat hij zich in een omgeving bevindt die door veel mensen gebruikt wordt. Je mag geen diffuse signalen geven. Nu is het voor de automobilist op veel wegen helemaal niet duidelijk of hij zich in een verkeersruimte of een verblijfsruimte bevindt. Je kan een weg niet belijnen en afbakenen met hoge boordstenen, en verwachten dat de automobilist in de breedte kijkt. Door dat soort van aanleg creëer je precies een tunnelzicht.

Positief gevoel van onveiligheid

In Zweden is in de universiteitstad Norrköping een plein, Skvallertorget, heraangelegd. Daar moest een lichtengeregeld kruispunt plaatsmaken voor een groot plateau waar alle gebruikers zich vrijelijk kunnen

Plattegrond Skvallertorget

Door mensen te laten 'onderhandelen' over de voorrang, gaat de snelheid omlaag

bewegen. De voetgangers, en dat zijn er in de piekuren tot 600 per kwartier, laveren er tussen de auto's door, net als de fietsers. Alleen de oudere fietsers blijken af te stappen, zij voelen zich onzeker. Op het eerste gezicht lijkt het kruispunt minder veilig dan vroeger. Niets is minder waar. Door fietsers en voetgangers heel aanwezig en zichtbaar te maken, gaan ook de automobilisten zich anders gedragen. Het gevoel van onveiligheid dat er is, zorgt er precies voor dat iedereen voorzichtiger is en meer oog heeft voor de anderen.

Opmerkelijk is dat de wagens, zo'n 12.000 per dag, sneller opschieten dan toen er nog verkeerslichten stonden. Ze moeten niet meer stoppen voor het rood licht of voor voetgangers die hoe dan ook de straat overstaken, zelfs als het voetgangerslicht rood aangaf. Er zijn geen files meer. De auto's rijden aan een lage maar constante snelheid verder waardoor de doorrijtijd korter is dan vroeger. En belangrijk, de pieksnelheid van de wagens is fel verminderd. Als je in een doortocht drie of vier verkeerslichten hebt, krijg je op die plaatsen filevorming maar tussen de lichten in wordt er hard gereden. Natuurlijk mag je van een automobilist niet verwachten dat hij langer dan enkele minuten aan 30 kilometer per uur rijdt. Het trapje van de Nederlander Hans Monderman toont hoe de frustratietolerantie van de automobilist verloopt. Als hij vertrekt van de plaats waar hij zopas nog

zelf verbleef, dan past hij zijn gedrag en snelheid aan het verblijfsgedrag van andere mensen aan. Na enkele minuten wil hij vooral vooruit komen en zoekt hij wegeninfrastructuur die snelheid toelaat. Vanaf dat moment is hij een bestuurder in de verkeersruimte en staat hij quasi volledig los van de verblijfsruimte. Als hij zijn nieuwe verblijfsplek nadert, verloopt het psychologische proces andersom. In een doortocht enkele kilometer aan 30 of 50 kilometer per uur rijden, is haalbaar maar langer mag het niet duren. Het verkeersnetwerk moet daar op afgestemd zijn. In landen of streken met een compacte ruimtelijke ordening is dat doenbaar, in Vlaanderen ligt dat niet voor de hand.

Politiek statement

Belangrijk in het hele concept van Shared Space is de politiek. De bestuurders moeten een duidelijke keuze maken over hoe ze de publieke ruimte willen organiseren. Kiezen voor minder regels en verkeerstechnische ingrepen botst vaak met de wet en met de vraag van de politiediensten naar duidelijkheid. Als er geen parkeerplaatsen zijn afgelijnd, wanneer kan je dan optreden tegen hinderend parkeren? Als er geen bord staat dat er op een bepaalde plaats maar 30 kilometer per uur mag gereden worden, hoe kan je dan automobilisten die harder rijden op de bon slingeren? De eerste stap in het Shared Space-proces is dus een politiek statement.

Bestuurders kiezen er op basis van hun maatschappelijke visie voor het publieke domein in te richten als verblijfsruimte. Het daadwerkelijke ontwerp geven ze in handen van deskundigen uit verschillende disciplines. Zij werken nauw samen met elkaar en met de verschillende gebruikers van de openbare ruimte. De derde stap is het realiseren van het ontwerp en het zorgvuldig kiezen van de juiste materialen. Shared Space wil een dubbele kwaliteit realiseren. Ruimtelijke kwaliteit door kennis uit allerlei werkgebieden te bundelen, democratische kwaliteit door het creëren van een breed draagvlak in de loop van het proces.

Het Oostendse stadsbestuur heeft duidelijk gekozen voor een openbaar domein voor de mensen. In het mobiliteitsplan is gesteld dat voor enkele assen de doorstroming van het gemotoriseerde verkeer prioritair is. De andere straten moeten teruggegeven worden aan de inwoners.

De vijf lessen van Shared Space

1. De weg vertelt het verhaal

De weggebruiker moet aan de ruimte (de weg en de omgeving) kunnen zien welk gedrag gewenst en gepast is. Pas in gebieden met een verblijfskarakter geen technische

(verkeers)maatregelen toe, maar zoek aanknopingspunten in de omgeving. Versterk het karakter en daarmee de expressie van de ruimte. Doe dit samen met deskundigen uit andere disciplines.

2. Maak een plek voor mensen

Bevorder interactie, maak oogcontact mogelijk. Laat mensen onderhandelen over de voorrang. Dan gaat de snelheid vanzelf omlaag. Vraag je respect van de automobilist, behandel hem dan ook zelf met respect.

3. De gebruikers hebben het woord

4. Detaillering kan het ontwerp maken of breken

Kies en plaats materialen met zorg.

5. Liever ongeordend dan schijnveilig

Probeer niet gevoelde onveiligheid weg te nemen, maar maak er gebruik van. Leg uit wat het nut is van gevoelde onveiligheid.

Achtergrondinformatie

De zeven partners in Shared Space

- Bohmte (Duitsland): herinrichten van de dorpsstraat
- Ejby (Denemarken): herinrichten van het stationsgebied in het midden van het dorp
- Emmen (Nederland): vernieuwen van het concept 'woonerf' in de wijk Hesselterbrink
- Haren (Nederland): aanpak van de schoolomgeving en andere knelpunten in het landelijke gebied
- Ipswich (Engeland): zoeken naar een oplossing voor de woonwijk rond het voetbalstadion
- Oostende (België): met elkaar verbinden van de stadswijken Konterdam en Meiboom
- Provincie Fryslân (Nederland): vernieuwen van een route langs een historische trekvaart
- Skvallertorget in Norrköping (Sweden)

Informatie over Shared Space vindt u op www.shared-space.org

Grontmij
Oostendse Steenweg 146
B-8000 Brugge
karel.vanackere@grontmij.be
T +32 (0)50 45 79 80
www.grontmij.be

Anne Beeldens, Opzoekingscentrum voor de Wegenbouw

Betonstraatstenen zorgen voor comfortabele fietspaden

Grote vraag naar fietscomfort

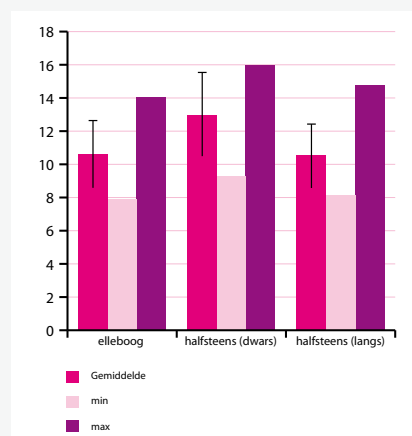
Waar voor de autobestuurder comfort reeds lang zijn intrede gedaan heeft bij het ontwerpen en uitvoeren van wegen, speelde voor de fietser in eerste instantie veiligheid belangrijkste rol. De verschillende overheden doen enorme inspanningen voor de aanleg van veilige fietspaden om daardoor ook het fietsverkeer aan te moedigen. Nu meer en meer fietspaden aangelegd worden, merken we echter dat, indien het comfort op deze fietspaden niet voldoende is, de fietser liever op de straat rijdt dan op het fietspad. De vraag naar comfortabele fietspaden wordt dan ook groter en groter.

Het is daarom dat FEBESTRAL (Belgi-

sche vereniging van fabrikanten van betonstraatstenen), aan het Opzoekingscentrum voor de Wegenbouw (OCW) gevraagd heeft het comfort van fietspaden, uitgevoerd in betonstraatstenen, op te meten om zo de belangrijkste parameters naar materiaalkeuze (grootte stenen, vellingen) en uitvoering (legverband, voegbreedte) te bepalen.

Onderzoek met meetfiets

De proef bestaat er in een gestandaardiseerde fiets met een constante snelheid van 20km/h over het fietspad te laten rijden. Deze methode werd ontwikkeld door prof. Pauwels van de KULeuven. Tijdens het fietsen worden de verticale versnellingen opgemeten.

Deze worden vervolgens omgezet naar 1 waarde, die dan een maat is voor het geteste fietspad. Bovenstaande figuur geeft een beeld van de standaard devi-

Het onderzoek werd uitgevoerd met een meetfiets ontworpen aan de KULeuven

Op dit fietspad in Zutendaal werden de beste resultaten opgemeten

Fietspaden in waterdoorlatende verhardingen worden gesubsidieerd door de Vlaamse overheid

atie voor fietspaden aangelegd met verschillende legverbanden De Fietzersbond vzw geeft een score van 10/10 aan fietspaden met een standaarddeviatie gelijk aan 8 en een score van 0/10 aan deze met een standaard deviatie gelijk aan 32.

Ook op lange termijn comfortabel

Uit de resultaten (gemiddelde van een 30-tal metingen) kunnen we nu al vaststellen dat de fietspaden in elleboogverband en in halfsteensverband (in langsricting) zeer goede resultaten geven. Het beperken van de vellingen (tot 4 mm) draagt in sterke mate bij tot het comfort, evenals het gebruik van betonstraatstenen met een groter formaat zoals 30 x 15 cm. Belangrijk is bovendien de vaststelling dat bij

fietspaden in betonstraatstenen het comfort grotendeels behouden blijft in de tijd. Gezien het belang van deze resultaten worden meer fietspaden getest om in de nabije toekomst tot éénduidige richtlijnen te komen. Het onderzoek toont immers aan dat goed aangelegde betonstraatstenen comfortabele fietspaden garanderen. Daarenboven verhogen ze de leesbaarheid van het verkeer waardoor de veiligheid van alle weggebruikers wordt verzekerd.

Achtergrondinformatie

FEBESTRAL
Ir. Lieve Vijverman
Voltastraat 12
1050 Brussel
T +32 (0)2 738 47 44
lvi@febe.be
www.febestral.be

Opzoekingscentrum voor de
Wegenbouw
dr.ir. Anne Beeldens
Woluwedael 42
1200 Brussel
T +32 (0)2 766 03 46
a.beeldens@brrc.be
www.brrc.be

Bart Zwager, algemeen directeur Klaver Bik(e)motion BV

Fietsparkeren - oplossingen en uitdagingen

Fietsen en duurzame mobiliteit

Goede fietsparkeervoorzieningen kunnen een toegevoegde waarde hebben bij het oplossen van bestaande en te verwachten mobiliteitsproblemen. Jarenlang is er vanuit de hoek van de fietsers, de leveranciers van fietsparkeervoorzieningen en enige adviesbureaus 'missiewerk' verricht om deze boodschap over te brengen bij gemeenten, provincies, bedrijven, detailhandel, scholen, ziekenhuizen enz. Vele van deze partijen zijn echter erg sceptisch geweest en hebben vooral partij gekozen voor de auto of voor een plichtmatige afhandeling van de problemen van milieuvervuiling, parkeerdruk, verkeerscongestie, lawaai en gezondheid. Een toename van het fietsgebruik is een gedeeltelijke oplossing voor een aantal van deze mobiliteitsproblemen. Maar een toenemend aantal fietsers veroorzaakt dan weer andere problemen. En wat

zijn hiervoor dan goede oplossingen? Die zijn veelal aanwezig, maar de uitdaging is om voor de juiste te kiezen.

Aandachtspunten voor goede fietsenstallingen

Eén van de problemen van het sterk toenemende fietsgebruik, zoals we dit in heel Europa zien, is het stallen van deze fietsen. De aanpak van dit probleem begint in eerste instantie niet zozeer met het product (fietsenstalling), maar veeleer bij het gebruik van de omgeving door de (potentiële) fietser. Wat is de problematiek die daar moet worden opgelost? Gaat het hier om zwerffietsen (fietsen die niet meer opgehaald worden nadat ze gestald zijn), sociale veiligheid, diefstal, stimulering van het fietsgebruik, capaciteitsproblemen of iets anders? Afhankelijk van deze vragen zijn verschillende oplossingen nodig.

- Voor het probleem van zwerffietsen (soms meer dan 20% van de capaciteit) zijn toezicht, handhaving en een goede indeling van de ruimte heel belangrijk, maar ook bijvoorbeeld geautomatiseerde systemen die zwerffietsen kunnen opsporen.
- Om de benodigde capaciteit optimaal te benutten of uit te breiden, zijn goede enkellaags rekken en vooral etagesystemen een uitkomst. In hele grote parkeergebieden of stallingen (tot wel 10.000 fietsen) is een plaatsverwijzingssysteem zelfs noodzakelijk.
- Diefstalpreventie is mogelijk door het toepassen van rekken met goede aanbindvoorziening, waardoor kader en wiel kunnen worden vastgezet.
- Andere mogelijkheden zijn zwerfvoorzieningen, geautomatiseerde stallingen, buurtstallingen, tijdelijke oplossingen enz.

Het kunnen bieden van voldoende (goede) stallingscapaciteit is noodzakelijk om de fiets een goede plaats te geven en laten behouden in de mobiliteitsketen. Ervaring is aanwezig, onderzoeken worden verricht en nieuwe oplossingen worden ontwikkeld. Het is nodig dat partijen als gemeenten,

provincies, centrale overheid, bedrijven, openbaar vervoermaatschappijen, leveranciers en niet te vergeten de (potentiële) fietser met elkaar gaan samenwerken en oplossingen gaan realiseren.

Achtergrondinformatie

Bart Zwager, algemeen directeur Klaver Bik(e)motion BV.

T +31 (0)528 294 451

bzwager@klavergroup.nl

www.klavergroup.nl

Interessante informatiebronnen

www.fipavo.nl

www.fietsberaad.nl

Eva Troch, Agentschap voor Natuur en Bos

Integrale toegankelijkheid van bossen, parken en natuurgebieden

Informatiebord met tekst en tekeningen in braille

Integrale toegankelijkheid, ook in groengebieden

Het Agentschap voor Natuur en Bos streeft een integrale toegankelijkheid van parken, bossen en natuurgebieden na. Iedereen wordt immers wel eens geconfronteerd met een beperking in zijn mogelijkheden. Ouders met kinderen op de arm of schouders, bezoekers met een kinderwagen, ouderen die geconfronteerd worden met een vermindering van hun snelheid, kracht, zicht of gehoorvermogen, mensen met beperkingen ervaren dat de omgeving niet altijd afgestemd is op hun behoeften. Iedereen moet de kans krijgen om zo veel mogelijk bossen, parken en natuurgebieden te bezoeken.

Universal design

In het verleden zag men integrale toegankelijkheid vaak als een geheel

van specifieke aanpassingen voor specifieke doelgroepen maar tegenwoordig streeft men naar een integrale benadering waarbij men ieders noden op vlak van toegankelijkheid beter in de normale maatschappelijke voorzieningen tracht te integreren. Categoriele aanpassingen vergen vaak een grote (financiële) inspanning voor een beperkte doelgroep en bovendien levert deze aanpak stigmatiserende oplossingen op. Integrale toegankelijkheid sluit aan bij de principes van 'universal design'. Volgens dit concept wordt er van de beginfase van een ontwerp rekening mee gehouden dat het eindproduct functioneel moet zijn voor een zeer breed spectrum aan mensen met verschillende noden. Oplossingen voor specifieke gebruikers worden al tijdens de ontwerpfase in het geheel van voorzieningen opgenomen. Op die manier wordt vermeden dat toeganke-

lijkheid achteraf via bijkomende en vaak stigmatiserende aanpassingen gerealiseerd moet worden.

Totale toegankelijkheid is een must

Het is belangrijk te zorgen voor een totale toegankelijkheid van het groengebied. Het volstaat immers niet om bvb. een rolstoeltoegankelijk pad aan te leggen in een park als de verplaatsing van thuis naar het park onmogelijk is voor rolstoelgebruikers. Een toegankelijk voetpad, aangepaste parkeerplaatsen, toegankelijke busdiensten ... moeten ook tot het project behoren. Men noemt dit de keten of de drie b's van integrale toegankelijkheid: in de eerste plaats is de **bereikbaarheid** van het groengebied aan de orde (toegankelijk openbaar vervoer, voetpaden, aangepaste parkeerplaatsen ...). Dan volgt de **betreedbaarheid**

van het groengebied (de toegang tot het groengebied) en vervolgens **bruikbaarheid** (voor iedereen bruikbare picknicktafels, begrijpelijke bewegwijzering enz). Ten slotte is ook het voorzien van toegankelijke informatie een onderdeel van de keten.

Vademecum 'integrale toegankelijkheid van parken'

Richtlijnen voor de integrale toegankelijkheid van parken zijn terug te vinden in het vademecum dat gepubliceerd werd door het Agentschap voor Natuur en Bos: 'Integrale Toegankelijkheid van Parken. Richtlijnen om een park beter toegankelijk te maken voor iedereen, ook voor mensen met een handicap.'

Subsidies

Het Agentschap voor Natuur en Bos stelt voor de uitvoering van projecten die bestaan uit het integraal toegankelijk maken van een groengebied subsidies ter beschikking. Neem voor meer informatie contact op met het Agentschap.

Achtergrondinformatie

Agentschap voor Natuur en Bos
Eva Troch
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel
eva.troch@lne.vlaanderen.be
T +32 (0)2 553 75 87
www.harmonischparkengroenbeheer.be

Vogelkijkhut die toegankelijk is voor rolstoelgebruikers

Zitgelegenheid voor iedereen

Boomkwekerij Van den Berk

Donderdonk 4
5492 VJ Sint-Oedenrode
Nederland
Tel: +31 (0)413 480 480
www.vdberk.nl

Vertegenwoordiger voor België:

Stijn Wijnants
Verkoper – Adviseur België
Tel: +32 (0)476 484 073
Fax: +32 (0) 117 662 36
stijn@vdberk.nl

Kwaliteit van kruit tot kruin, nu ook toonaangevend in rhododendrons

- één van Europa's meest toonaangevende kwekerijen
- zeer omvangrijk assortiment van ruim 850 soorten laan-, park- en straatbomen, solitairen, sierheesters en coniferen in diverse maten
- gespecialiseerd in de opkweek van zwaardere bomen tot een stamomvang van 450 cm
- zeer ruim assortiment rhododendrons met o.a. Grootbloemige, Yakushimanum en Azalea Hybriden
- grote verscheidenheid aan projecten: van vliegvelden, industriële complexen, straten, lanen en pleinen tot privétuinen, kastelen en recreatieparken
- nagenoeg onbeperkte keus
- deskundig advies en een goede service door ons enthousiaste verkoopteam

Bleijko N.V.

Mandellaan 371
B-8800 Roeselare
Tel: +32 (0)51-22 83 21
bleijko@bleijko.com
www.bleijko.com

Straatmeubilair
Bestrating
Riolering

Bomen in de stad — een schijnbare paradox?

Straat- en laanbomen, park- en pleinbomen vormen de ruggengraat van het openbaar groen. Maar de stenige omgeving van een stad of dorpscentrum beperkt de overlevingskansen van bomen. Bomen hebben ruimte nodig, zowel boven als onder de grond. Dit wordt vaak vergeten. Bij de **aanleg van een straat of plein**, worden bomen wel door ontwerpers 'gepland', maar er wordt geen rekening gehouden met de omvang die bomen in de volwassen fase zullen bereiken en met het later beheer. Met als gevolg vroegtijdige kapping, permanente snoei-zorg, kwijnende bomen of zelfs schade door vallende bomen tijdens een storm. Dit maakt het bomenbeheer zeer duur. Wil men een duurzaam en kwaliteitsvol bomenbestand in de stad bereiken, dan is een planmatige aanpak, vak kennis en specialisatie van belang.

Werken met eindbeelden

Bij een nieuwe aanleg is het heel belangrijk om een eindbeeld voor de aangeplante bomen te bepalen. Willen we grote bomen, middelgrote of kleine? Bomen op een rij of in een los plantverband? Welke soorten wensen we? Eens deze vragen beantwoord zijn, is het eindbeeld vastgelegd en wordt de nodige ruimte voor de ontwikkeling van de bomen voorzien. Het gekozen eindbeeld is niet alleen belangrijk bij de aanleg maar is ook bepalend voor het beheer. Het beheer begeleidt de groei en ontwikkeling van de boom tot dit eindbeeld bereikt is en zorgt ervoor dat dit eindbeeld in stand gehouden wordt.

Bomenbeheer is niet eenvoudig

Na de aanplant, start de fase van het beheer of verzorging. **Bomen verzorgen** vraagt heel specifieke expertise. Een verkeerde handeling kan heel wat schade aan de boom aanrichten,

die vaak pas op termijn zichtbaar en onomkeerbaar is. Bovendien hebben bomen een lange levensloop, wat ervoor zorgt dat ze niet zomaar vervangbaar zijn. Daarom is **specialisatie** van de groendienst een must. Sommige gemeentes beschikken daarom over een bomenploeg, die enkel met boomverzorging bezig is. Ook op de private markt zijn er vakmensen beschikbaar. Niet alleen is de zorg voor bomen door boombeheerders belangrijk. De **bescherming van bomen** door andere gebruikers van de openbare ruimte is minstens even belangrijk. Al te vaak worden bomen goed beheerd, maar wordt dit beheer teniet gedaan door graafwerken in de wortelzone van bomen waardoor de wortels beschadigd worden en de boom afsterft. Vaak wordt de zone onder de kruin (waar heel wat wortels zitten) gebruikt als stapelplaats van werkmateriaal bij een bouwterrein. Hierdoor verdicht de bodem; wortels kunnen niet meer

Monumentale boom

© foto: Peter Van Herp

‘ademen’; de boom sterft af. Speciale (beheertechnische maar ook beleidsmatige) maatregelen die een betere boombescherming garanderen, zijn noodzakelijk.

Plannen

Het is duidelijk: een kwaliteitsvol bomenbestand in de stad, zal zich nooit ‘spontaan’ ontwikkelen, zoals dat bij een bos wel kan gebeuren. Daarvoor zijn er teveel ‘bedreigende’ randvoorwaarden. Maar het is wel mogelijk. Om dit te bereiken is een doordachte strategie noodzakelijk. Deze strategie wordt ontwikkeld bij het opstellen van een **bomenplan**. Een bomenplan probeert antwoorden te formuleren op de volgende vragen: **Wat is er? Wat wil ik? Hoe moet dat?** Om te komen tot goede antwoorden zijn **overleg en afspraken** met de verschillende betrokken diensten maar ook met de bevolking noodzakelijk.

Rol van het Agentschap voor Natuur en Bos

Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) ontwikkelde twee instrumenten om lokale besturen te helpen bij het beheer van bomen in stedelijke omgeving. Het eerste instrument is een technisch vademecum Bomen waarin technische beheerrichtlijnen zijn opgenomen. Het tweede instrument is een handleiding voor het opstellen van een bomenplan.

Beide instrumenten zijn in druk en worden in het voorjaar van 2008 voorgesteld.

Het ANB geeft eveneens financiële ondersteuning voor de opmaak van een bomenplan.

Kwijnende boom op een te kleine standplaats

Achtergrondinformatie

Agentschap voor Natuur en Bos
Mieke Schauvliege
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel
T +32 (0)2 553 8114
mieke.schauvliege@lne.vlaanderen.be
www.harmonischparkengroenbeheer.be

Goede boomzorg

Fout bij begeleidingssnoei

Groen als hoeksteen voor een meer duurzame stadsontwikkeling

Vijgenboom in Gent Stedelijk gebied is warmer dan het omliggende buitengebied. De hogere temperaturen bieden een habitat aan flora die zich normaal gezien niet spontaan handhaaft in Vlaanderen. Deze vijgenboom voelt zich uitstekend thuis in de stad.

© foto: Marc Sliotmakers

Negatieve aspecten van verstedelijking

Vlaanderen kent een sterke toename van verzegeling als gevolg van een sterke verstedelijkingsdruk. De gevolgen ervan zijn zeer groot:

- verdroging wisselt af met tijdelijke wateroverlast
- het is warmer dan in het omliggende buitengebied
- de leefomgeving is vervuild (vervuiling van lucht, bodem en water, geluidsoverlast)
- weinig gunstige sociaal-economische context
- de ecologische voetafdruk van de stad is enorm (1.000 tot 5.000 keer de eigen oppervlakte)

Oplossingen die niet altijd oplossen

Vaak lossen we deze problemen op een weinig geïntegreerde wijze op. We verschuiven het probleem in ruimte of tijd of maken we het juist groter. Zo worden overstromingen aangepakt met grotere en snellere waterafvoer en los gezien van groenvoorziening. Het volstaat echter niet om de gevolgen van het probleem aan te pakken. We moeten de oorzaken van het probleem aanpakken en liefst zo dicht mogelijk bij de bron.

De kapstok voor oplossingsgericht denken: het Ecopolismodel

Volgens het Ecopolismodel van Tjallingii is de stad een ecosysteem met input van onder meer zonne-energie, water en bouwstenen, en een output of afvoer van warmte en afvalstromen. Steden hebben gigantische, kunst-

matige in- en uitvoerstromen. De eerste veroorzaken bronproblemen als uitputting, vervuiling en verstoring, de tweede putproblemen (organisch afval, vuil water, ...). Om dat te verhelpen, moeten steden en hun bewoners de problemen ter plaatse oplossen om zo een duurzame stad te worden. Het Ecopolismodel levert hiervoor een denkkader met drie elementen:

- gebieden met als thema “de levende stad”,
- stromen met als thema “de verantwoordelijke stad” en
- deelnemers met als thema “de deelnemende stad”.

Dit model levert een kapstok om de stad duurzamer te maken. Groenvoorzieningen nemen er een belangrijke plaats in.

Tramsporen in Gent
Functioneel nut en groen-
voorzieningen kunnen hand
in hand gaan. Deze tram-
bedding is op haar best in
het voorjaar.

Groendak Gasthuisberg
Verzegeling verhindert
waterinfiltratie. Het vol-
staat niet om de wateraf-
voer via riolen te vergroten.
Ook de infiltratiecapaciteit
moet vergroten. Dat kan
door meer groenvoor-
ziening. Zelfs de kleine
vegetatie van een groendak
vertraagt al de waterafvoer.

De levende stad

Ruimtelijk moet de stad plaats vrijhouden of -maken voor groen. De stad moet een gezonde habitat leveren voor mens, plant en dier. Een duurzaam gebiedsgericht beleid leidt tot een 'levende stad' met groen en de bijhorende ruimtelijke functies.

De verantwoordelijke stad

De stad gebruikt grondstoffen en produceert afvalstoffen. Een bron- en ketengericht beleid - 'de verantwoordelijke stad' - bevordert een duurzaam stromenbeheer. Groen heeft hierin een regulerende invloed: het beïnvloedt de temperatuur en waterhuishouding, vangt stofdeeltjes op en werkt als een groene long. Bovendien vervult het een signaalfunctie voor kwaliteit en vervuiling van de stedelijke omgeving.

De deelnemende stad

In de stad kunnen problemen als vervreemding en onverschilligheid optreden. Een duurzaam milieubewust gedrag van burgers is een deel van de oplossing. De 'deelnemende stad' heeft een doelgroepenbeleid, gericht op zelforganisatie en met een actieve participatie.

Het boek "Groenbeheer, een verhaal met toekomst" geeft naast een algemene kapstok i.v.m. een meer duurzame stadsontwikkeling, concreet aan wat dit betekent inzake groenelementen (muurvegetaties, gevelgroen, groendaken, vegetaties op verhardingen, tuinen, parken).

Achtergrondinformatie

Groenbeheer, een verhaal met toekomst
Martin Hermy
2005, Velt in samenwerking met
afdeling Bos & Groen, Berchem
ISBN 90-8066-222-4

Te bestellen bij:
Velt
Uitbreidingstraat 392
2600 Berchem
T +32 (0)3 281 74 75
www.velt.be, info@velt.be

Prof. Dr. Martin Hermy
professor in Ecology, Nature
conservation & Urban green
management
Division Forest, Nature & Landscape,
Dept Land management & economics
Celestijnenlaan 200 E
3001 Leuven
T +32 (0)16 32 97 57
martin.hermy@biw.kuleuven.be
www.biw.kuleuven.be/lbh/lbn/ecology/index2.htm

Universal Design voor de gebouwde omgeving: integraal en inclusief ontwerpen voor iedereen, jong en oud

Niet alle tijdelijke of permanente fysieke en mentale beperkingen moeten als handicap beschouwd of ervaren worden. Handicapsituaties ontstaan wanneer de beperkte mens bijkomend geconfronteerd wordt met onvolkomenheden van gebruiksvoorwerpen, infrastructuur, fysieke en sociale omgevingen.

Universal Design, of integraal en inclusief ontwerpen voor iedereen, heeft als ultieme doelstelling de systematische eliminatie van handicapsituaties in mensgemaakte omgevingen. Universal Design is de nieuwe ontwerpbenadering die stap voor stap een academisch en professioneel antwoord biedt op de toenemende maatschappelijke vraag naar toegankelijke en bruikbare, aangename en weldoende mensgemaakte omgevingen, en dit doorheen alle fasen van de levenscyclus.

Nuttig voor iedereen

Voetgangers met een winkelkarretje of met een kinderwagen, personen met een rollator of met een rolstoel bijvoorbeeld, hoeven de toegang tot parken, straten en pleinen niet perse als een barrière te ervaren. Handicapsituaties kunnen in dit geval vrij efficiënt vermeden worden door het voorzien van drempelloze toegangen en overgangen, door goed zichtbare en leesbare wegwijzers, door onderhoud van voorzieningen, door efficiënte en veilige verlichting. Gebruikers van openbaar vervoer die de gesproken aankondiging van de volgende halte niet verstaan – omwille van storende achtergrondgeluiden, anderstaligheid, of als gevolg van slecht of niet horen (auditieve beperking) bijvoorbeeld – worden in deze situatie geholpen door bijkomende geschreven informatie op een scherm. Andere reizigers, die verstrooid zijn, die slecht of niet zien (visuele beperking), of die

verscholen zitten achter staande personen, worden op datzelfde ogenblik dan weer geholpen door de aanvullende gesproken aankondiging.

Eigentijds sociaal denkmodel

Geleidelijk groeit het maatschappelijke besef dat evoluerende functionele capaciteiten en beperkingen inherent verbonden zijn met de menselijke conditie en levensloop, en dat ze bovendien in sterke mate bepaald worden door karakteristieken van de omgeving. Een eigentijds sociaal denkmodel brengt dan ook, naast de intrinsieke functionele beperkingen van het individu, de extrinsieke omgevingsaspecten in beeld.

Beleidsmakers, opdrachtgevers, ontwerpers, producenten, dienstverleners, organisatoren en beheerders komen enerzijds tot het inzicht dat belemmering en uitsluiting vaak gevolgen zijn van menselijke creaties, maar anderzijds groeit ook het inzicht

Eenvoudig en esthetisch geïntegreerde visuele en tactiele markering voor bezoekers met visuele beperkingen (Japanse tuin, Hasselt)

dat vele handicapsituaties geëlimineerd kunnen worden.

Sleutel voor maatschappelijke integratie

Fysieke en sociale omgevingen die integraal en inclusief toegankelijk en bruikbaar zijn voor de ruimst mogelijke verscheidenheid van gebruikers, jong en oud, vormen de sleutel tot een volwaardige maatschappelijke integratie en participatie van iedereen. Toegankelijkheid en bruikbaarheid is niet enkel een basisrecht van elke burger, het is ook een basiskwaliteit van een veilige, gebruiksvriendelijke en aangename omgeving voor iedereen, doorheen alle levensfasen.

Universele toegankelijkheid van buitenruimten is een even essentiële en complementaire component van de habitat als de universele toegankelijkheid van binnenruimten.

Hellingen discreet geïntegreerd in het plein en de toegang tot het Museum of Modern Art (Queen Street, Glasgow)

© foto: Ria Ceyskens

Achtergrondinformatie

<http://www.entervzw.be/index.php?id=51>

Provinciale Hogeschool Limburg,
Departement Architectuur
Hubert Froyen / Jasmien Herssens
Universitaire Campus – gebouw E
3590 Diepenbeek
T +32 (0)11 24 92 00
hfroyen@mail.phlimburg.be
jherssens@mail.phlimburg.be

advertentie

JL Systems bvba

Kalenberg 11
B 3210 Lubbeek
Tel: +32 (0)16 62 04 80
Fax: +32 (0)16 62 27 08
jlsystems@skynet.be
www.jl-systems.be

Drukknop 'Berlin'

voetgangersdrukknop met akoestisch signaal

- Aanvraagtoestel voor verkeerslichten met sensor-opervlak of mechanische bediening
- Goed beeldcontrast bij nacht en zonneschijn
- Ingewerkte verzoekfunctie met vibratie voor blinden
- Akoestische unit met volumeregeling volgens omgevingsgeluid
- Instelbare vrijgavetoon en pilloottoon
- Eenvoudige instelling en onderhoud via afstandsbediening

Juryverslag ‘Publieke Ruimte 2008’

Naar aanleiding van de publicatie van het praktijkboek ‘Publieke Ruimte 2008’ lanceerde Steunpunt Straten een oproep waarbij bouwheren en ontwerpers recent gerealiseerde projecten in de openbare ruimte konden indienen. Deze oproep resulteerde in 31 inzendingen uit alle hoeken van Vlaanderen en uit Brussel.

Omdat het aantal pagina’s in dit praktijkboek beperkt is, werden door een vakjury 17 projecten geselecteerd voor publicatie. Vijf ervan werden bovendien genomineerd voor de onderscheiding ‘Publieke Ruimte 2008’, die tijdens de Dag van de Openbare Ruimte wordt uitgereikt.

De veelzijdigheid van de kandidaturen maakte het niet eenvoudig om de projecten volgens eensluidende criteria te beoordelen. Bij de afweging van de ingezonden projecten werd verder gekeken dan het conventionele, academische discours over ‘ruimtelijke kwaliteit’. De kwaliteit van een openbare ruimte wordt immers niet alleen bepaald door theoretische criteria, architecturale beeldspraak of technische perfectie. Om te kunnen beoordelen of men al dan niet van een geslaagd project kan spreken, moeten publieke ruimten worden bekeken vanuit het perspectief van de gebruiker, de mens op straat. De selectie van de ingezonden projecten en de nominatie van vijf laureaten was geen utopische zoektocht naar de ‘ideale publieke ruimte’. Wel zijn de projecten in dit boek elk op hun manier voorbeelden van ‘belevingskwaliteit’. Het zijn publieke ruimten op maat van de gebruiker. Daarom zijn dit ‘de’ publieke ruimten van Vlaanderen. Een buurtpark of woonstraat staat hier op hetzelfde niveau als een prestigieus stationsplein of spraakmakend stadspark.

Een aantal van de geselecteerde projecten heeft in het recente verleden reeds bekendheid verworven. Andere projecten zijn bescheidener van omvang, maar daarom niet minder kwaliteitsvol.

De jury is van oordeel dat het streven naar kwaliteitsvolle publieke ruimten niet enkel mag resulteren

in de vernieuwing van (archetypische), bijzondere plekken zoals centrale pleinen. De publieke ruimten waar de burger het meest mee in aanraking komt zijn de doordeweekse straat, een buurtparkje, een school- of werkomgeving. Het zijn de publieke ruimten in de dagdagelijkse leefomgeving.

Met deze bloemlezing van 17 projecten wil de jury gemeentebesturen en ontwerpers aanmoedigen om de gebruiker centraal te stellen in hun visie over publieke ruimte en om het streven naar kwaliteit door te trekken op alle schaalniveau’s, tot op het kleine detail. Het ontwerpen en (her)inrichten van openbare ruimten is een complexe evenwichtsoefening, waarbij uiteenlopende belangen, wensen en eisen op tafel komen. Toch ligt het streven naar en het realiseren van kwaliteitsvolle publieke ruimten in de mogelijkheid van elke overheid, van elk ontwerpteam. De 17 projecten in dit boek zijn daar het bewijs van.

Vijf ingezonden projecten profileren zich in het bijzonder door de aandacht die werd besteed aan belevings- en gebruikskwaliteit. Het **Sint-Pietersplein** (Gent), de **Abdijstraat** en het **Winkelplein** (Antwerpen), de **Diksmuidekaai** en het **Albertpark** (Kortrijk), de **poorten van het Nationaal Park Hoge Kempen** (Limburg) en het **Maria Hendrikapark** (Oostende) verdienen volgens de jury een pluim en komen in aanmerking voor de onderscheiding ‘Publieke Ruimte 2008’.

De hiernavolgende bespreking van de geselecteerde projecten is slechts een beknopte weergave. Het is een onmogelijke opgave om op enkele bladzijden de aanleg van een park, de herinrichting van een plein of de stedenbouwkundige visie achter een ontwerp diepgaand toe te lichten. Tekst en afbeeldingen mogen slechts worden beschouwd als een uitnodiging om de betreffende projecten in hun eigen, reële context te gaan verkennen.

Publieke Ruimte 2008

Projecten

Publieke Ruimte 2008

tekst: ABCIS ontwerpgroep

Sint-Pietersplein, Gent

Opdrachtgever:

Stad Gent
Departement Ruimtelijke
Planning, Mobiliteit en Open-
baar Domein
Reginald Claey
Botermarkt 1
9000 Gent
T +32 (0)9 266 50 00
www.gent.be

Opdrachthouder ontwerp:

Tijdelijke Vereniging ABCIS
- VK Engineering
Piet Van Cauwenberghe
J-B De Ghellincklaan 2
9051 Gent
T +32 (0)9 244 60 20
info@abscis.be
www.abscis.be

Opdrachthouder uitvoering:

NV Van Laere
Peter Veegaete
Antwerpsesteenweg 320
2700 Zwijndrecht
T +32 (0)3 252 20 20
info@vanlaere.be

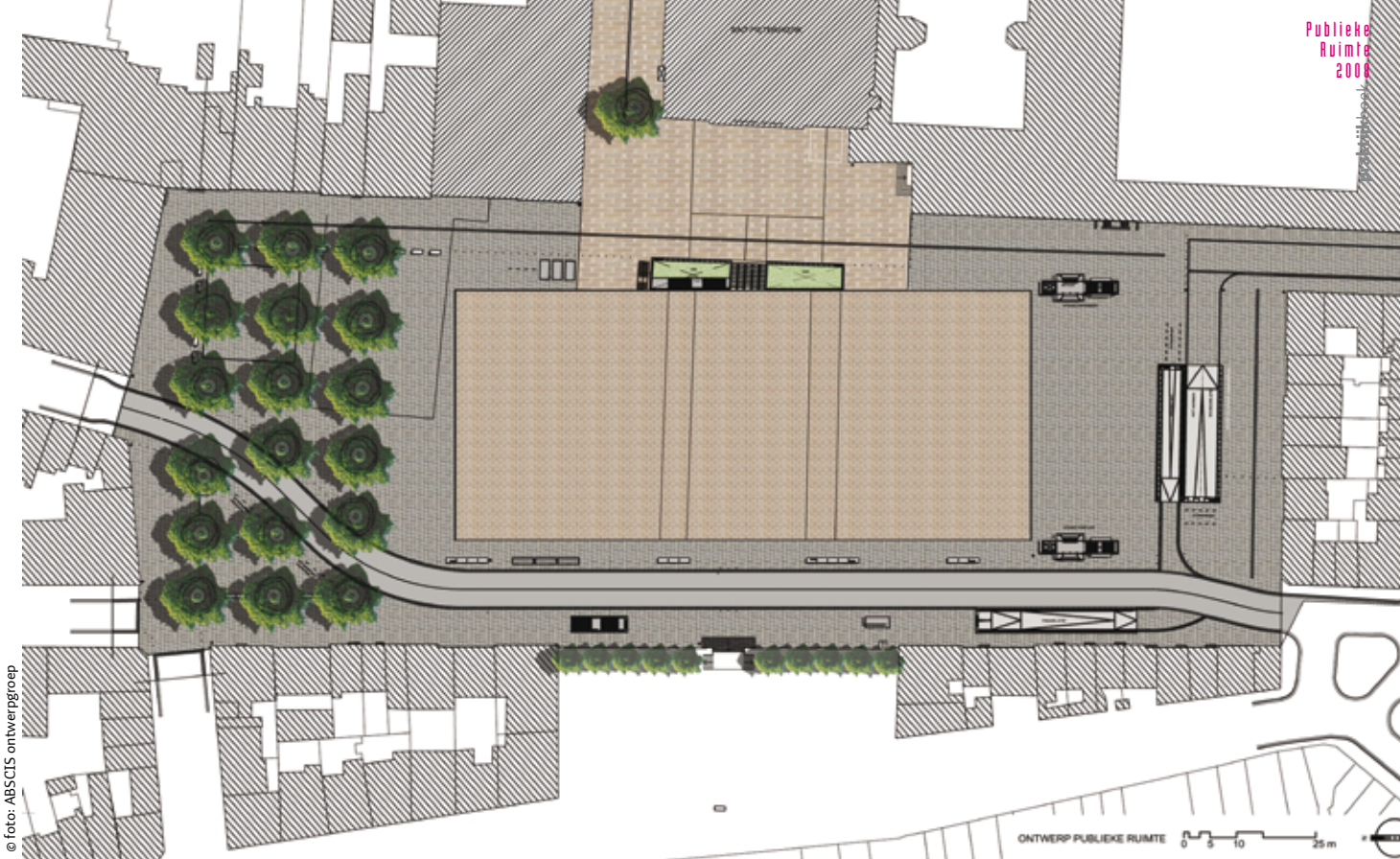
© foto: ABCIS ontwerpgroep

Historische betekenis

Het Sint-Pietersplein vormt een belangrijke schakel in de ontstaansgeschiedenis van de stad Gent. Het plein is in 1848 aangelegd als een totaalconcept waarbij de wanden van het plein als belangrijke architecturale elementen functioneren. De historische aanwezigheid van de Sint-Pietersabdij en Sint-Pieterskerk en de integratie van het Sint-Amandusplein precies tegenover de kerk waren bepalend voor het toenmalige ontwerp. Voorafgaand aan de werken hebben stadsarcheologen gedurende 2 jaar onderzoek gedaan op deze plaats. De belangrijke historische gelaagdheid van de plek werd opgenomen in het nieuwe ontwerp van het plein. Sporen van vroegere bebouwing (O.L. Vrouwekerk en Romaanse Abdijkerk) werden in het plein subtiel gemarkeerd met lijnen in roestvrij staal. Zo komt de vroegere opdeling van het plein terug tot leven. De positie van beide gebouwen is af te lezen op het plan dat tussen de glaspanelen aan de liftwanden werd voorzien. In beide liftschachten wordt ook op aangelichte panelen de geschiedenis van het Sint-Pietersplein geëvoceerd.

Stedelijke binnenruimte

Het plein heeft als afmetingen 80 x 200m en heeft een niveauverschil vanaf de Sint-Pietersnieuwstraat tot aan de Sint-Pietersabdij van 3m50. Omwille van de grootte van het plein, de overzichtelijkheid van de ruimte, de nabijheid van het stadscentrum en de goede bereikbaarheid vinden vele manifestaties in Gent hier plaats. Het plein is dan ook één van de belangrijke stedelijke open ruimten in Gent. Het beschikt over zeer veel potenties die worden versterkt door de aanwezigheid van tal van cultureel-recreatieve voorzieningen en horeca in de omgeving.

De gebruikers van het plein zijn naast de omwonenden ook het grote aantal studenten en de bezoekers van evenementen en voorzieningen in de omgeving.

De nieuwe verkeersvrije aanleg van het plein met integratie van de ondergrondse parking versterkt de oorspronkelijke kwaliteiten. Tegelijk wordt een antwoord gegeven op de hedendaagse eisen die aan het plein gesteld worden.

Het **ruimtelijk concept** voor het plein en de parking integreert de historische gelaagdheid en de hedendaagse functies op het plein:

1. De historische lagen als (on)zichtbare legger.
2. Het middenplein als belangrijk (multifunctioneel) evenementenplein.
3. Het plein voor de Sint-Pieterskerk als ceremonieel plein en ingang voor de kerk en het abdijmuseum.
4. Het Sint-Amandsplein als balkon op het Sint-Pietersplein.
5. De westelijke dynamische rand van het plein met terraszone voor cafés en restaurants, aanliggend aan de verkeersas richting stad, met integratie van de langsliggende uitrit van de parkeergarage (richting stadsring).
6. Het noordelijke deel van het plein (zonzijde) met een hoge potentie aan verblijfswaarde in combinatie met een nieuwe groenstructuur.
7. Het zuidelijk deel van het plein met de voorziene ontsluiting van de parking en de twee transparante glazen betaalgebouwtjes, gecombineerd met de bushalte voor het vervoer richting stad.

Toegang tot de parkeerruimte.
Daglicht dringt door tot het
onderste niveau

Het **materiaalconcept** vormt een belangrijk uitgangspunt in de benadering van het plein. Het materiaalgebruik is uniform, sober en terughoudend van tint. Dit moet toelaten om de aanliggende gevelarchitectuur en de architectuur van de monumenten maximaal tot uitdrukking te brengen. Het middenplein is in bruine grès-kasseien aangelegd met open splitvoegen. Dit laat toe dat kermis- en circustenten er hun piketten in kunnen verankeren. De randen van het plein zijn geplaveid met basaltkasseien, de rijweg is uitgevoerd in asfalt. Het ceremonieel plein voor de Sint-Pieterskerk bestaat uit dezelfde bruine natuursteen als het middenplein, zij het hier als grote bruine grès-tegels die aansluiten bij de architectuur van de kerk.

De inrichting van de plein is polyvalent. Zo zijn de banken wegneembaar en verplaatsbaar, ook de afzetpaaltjes en fietsenstallingen zijn wegneembaar in functie van de volledige inname van het plein voor de 'Halfvastenfoor', circussen en evenementen.

Het **groenconcept** omvat een ruime groenstructuur (3 x 6 bomen) aan de noordzijde van het plein. Deze bomengroep geeft mee vorm aan de verblijfsruimte. Onder een diffuus bladerdek liggen o.a. de voorzieningen voor pétanque. De bomen worden op een raster geplaatst die de inrichting van de kermis niet hypothekeert.

Ondergronds parkeren gerelateerd aan het bovenplein

Het **architectuurconcept** streeft een wisselwerking na tussen de bovengrondse en ondergrondse architectuurelementen. De ondergrondse parkeergarage voor 700 wagens is ontworpen als aangename en veilige publieke ruimte die via een vide voor de Sint-Pieterskerk in relatie staat tot het bovenplein. Via de vide wordt natuurlijk licht tot op de onderste verdiepingen van de parking gebracht. De bezoeker krijgt daardoor op elk niveau een 'maaiveldgevoel'. De dakplaat van de eerste ondergrondse verdieping volgt de helling van het bovengrondse plein terwijl de vloerplaten vlak blijven. ■

© foto: ABCIS ontwerpgroep

Locatie

Sint-Pietersplein, tussen Kunstlaan en Sint-Pietersnieuwstraat, Gent, provincie Oost-Vlaanderen

Kostprijs studieopdracht

€ 356.883 (totale studieopdracht parking en plein) (excl. BTW)

Kostprijs uitvoering

Plein (incl. nutsvoorzieningen voor):

€ 2.174.950 (excl. BTW)

Parking (incl. publiek sanitair):

€ 12.215.515 (excl. BTW)

Uitvoeringstermijn

23 maanden

Realisatie

november 2004 - september 2006

Het vernieuwde Sint-Pietersplein is een multifunctionele ruimte in het stedelijk weefsel

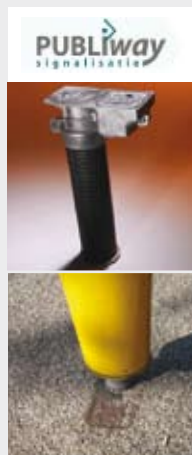
advertentie

Publiway bvba

De Vunt 7
3220 Holsbeek
Tel: +32 (0)16 44 42 28
info@publiway.be

Pipelock

Het Pipelock®-systeem verankert buizen en palen in de grond die normaal rechtstreeks in beton worden geplaatst. Het systeem is erg gebruiksvriendelijk: u plaatst de Pipelock® met beton in de bestrating, en in enkele minuten kunt u er een buis of paal rotsvast in verankeren. In een mum van tijd kunt u de paal er ook weer uithalen als die tijdelijk plaats moet ruimen, of wanneer die aangereden is. Een degelijk slotsysteem vermijdt het risico op diefstal van de verankerde objecten. Wenst u meer informatie over dit verankeringssysteem? Contacteer ons dan vrijblijvend. Wij helpen u graag verder.

advertentie

Eyework Solutions

Postbus 3
2410 AA Bodegraven
Nederland
Tel: +31 (0)172 631 737
www.eyeworksolutions.nl

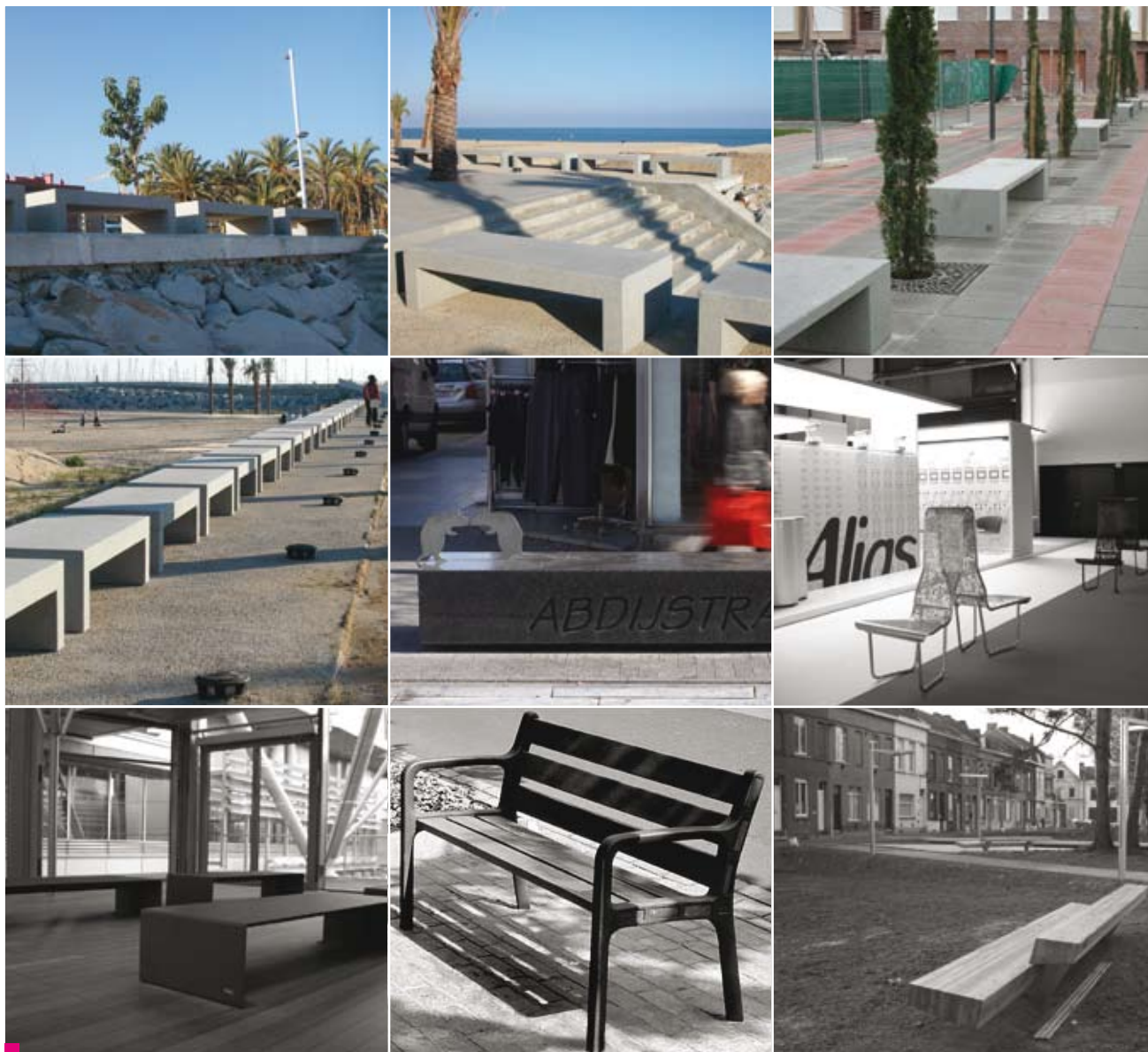

Maakt kwaliteit van buitenruimte inzichtelijk

Eyework Solutions is voortgekomen uit een intensieve samenwerking van Cyber BV, adviseurs voor buitenruimte en organisatie en SPIE Controlec Automation BV. Cyber heeft zich gespecialiseerd in het beheer en de organisatie van de buitenruimte en in het bijzonder de ontwikkeling van beeldsystematiek. SPIE Controlec Automation is een gerenommeerd automatiseringsbedrijf op het gebied van informatisering en automatisering van bedrijven en industriële processen.

Beelden werpen licht op de openbare ruimte

Met behulp van de systematiek van Eyework Solutions® wordt u in staat gesteld om op veel niveaus informatie te vergaren, te leveren en ontwikkelingen in kwaliteit te volgen. Het beeld staat centraal. Door deze periodiek vast te leggen ontstaan de feiten over de aanwezige kwaliteit in de tijd geplaatst en is het mogelijk om gegevens te vergelijken, te analyseren en hier (stuur)informatie van te maken.

Servibo bvba

Steenborgerweert 18
2060 Antwerpen
T +32 (0)3 230 97 41
F +32 (0)3 281 01 59
info@servibo.be
www.servibo.be

Verdeler van Barcelona's beste design straatmeubilair

Escofet®

DAE

SANTA & COLE

b.d

Bank Socrates® met sculptuur 'Kielse rat' (Abdijstraat, Antwerpen)

advertentie

Studieburo Quadrant bvba

Dorpsstraat 202
3078 Kortenberg (Meerbeek)
Tel: +32 (0)2 757 09 00
Fax: +32 (0)2 757 09 33
info@quadrant.be
www.quadrant.be

Kwaliteit boeit!

- stedenbouw
- verkeerskunde
- ontwerp openbaar domein
- burgerlijke bouwkunde
- landmeetkunde

advertentie

Maris Natuursteen

Impulsstraat 9
2220 Heist-op-den-Berg
Tel: +32 (0)15 24 87 46
Fax: +32 (0)15 25 17 52
info@marisnatuursteen.be
www.marisnatuursteen.be

Maris is een natuursteenbedrijf met een jarenlange ervaring in bestrating. Hun grootste troeven op de openbare markt zijn: een ruim aanbod (import), een aanzienlijke stock en de talrijke ervaren vakmensen die een kwalitatieve plaatsing garanderen.

advertentie

Cyber Adviseurs

Postbus 3
2410 AA Bodegraven
Nederland
T +31 (0)172 631 720
www.cyber-adviseurs.nl

Adviseurs voor buitenruimte en organisatie

Cyber is een onafhankelijk adviesbureau voor beleid, beheer en organisatie van buitenruimte. Cyber ontwikkelt beleid én schenkt aandacht aan de mensen die het beleid uitvoeren. Onze praktische tools en toegepaste innovatieve instrumenten bieden daarbij hulp. Ons devies luidt: de theorie versterkt de praktijk.

Buitenruimte moet leefbaar zijn

Cyber adviseert op het brede terrein van de buitenruimte. De adviezen richten zich op zaken als groenvoorzieningen, verhardingen, meubilair, openbare verlichting, reiniging en riolering. Bij Cyber staat de mens centraal; zo werken wij mee aan een leefbare buitenruimte. We kiezen voor een integrale benadering, waarbij een goede afstemming tussen inrichting, beheer en organisatie het uitgangspunt is.

tekst: Quadrant Studieburo

Vredestraat, Berchem

Opdrachtgever:

Stad Antwerpen – district
Berchem
Gert De Wilde
Desguinlei 33
2018 Berchem
T +32 (0)3 286 40 11
gert.dewilde@stad.antwerpen.be

Opdrachthouder ontwerp:

Quadrant Studieburo
Benny Theyssens
Dorpsstraat 202
3078 Kortenberg (Meerbeek)
T +32 (0)2 757 09 00
info@quadrant.be
www.quadrant.be

Opdrachthouder uitvoering:

De Clerck Aannemingen
Bart Mijndendonckx
Lilsedijk 50
2340 Beerse
T +32 (0)14 62 22 11
info@dca.be
www.dca.be

Historische referentie

Het ontwerp voor de herinrichting van de Vredestraat is een uitvoering van de structuurschets voor Oud-Berchem – Groenenhoek, wijken van het district Berchem (Antwerpen). Eén van de essentiële onderdelen van deze structuurschets betrof de vernieuwing openbaar domein. Het ontbrak Oud-Berchem immers aan een stedelijk plein, dat rekening hield met de historische context van de wijk.

De statige huizen en woonstraten gelegen rondom het nu honderd jaar oude Sint-Mariagasthuis, tegenwoordig een rusthuis, vormden het decor voor een nieuw stedelijk plein: een 'Piazza' van en voor wijk.

Uit historische analyse bleek dat er zich aan de voorzijde van dit vroegere gasthuis een drietal pleintjes bevonden waarop de aanplantingen een bepaalde 'insigne' vormden. De straat werd in de loop van de tijd ingenomen door het gemotoriseerd verkeer. Het waardevolle groen vóór het rusthuis verdween en werd vervangen door een asfaltvlakte. Het opnieuw in beeld brengen van deze 'verloren plek', de centrale ligging ervan maar ook het verhaal achter deze ruimte vormden de uitgangspunten om het plein te ontwerpen. Er werd getracht een hedendaags verhaal toe te voegen in het ontwerp: een open plein aangevuld met een nieuw insigne, geïnspireerd op het oude patroon van plant-

© Quadrant

De verharding op de kruispunten in de Vredestraat is dezelfde als op het plein

soenen. Zo kreeg de straat een uniek plein met een eigen kenmerk. Het plein en de as van de Vredestraat zijn als een samenhangend geheel ontworpen.

Inrichtingsprincipes

Een aantal elementen zijn bepalend geweest voor het ontwerp van de Vredestraat.

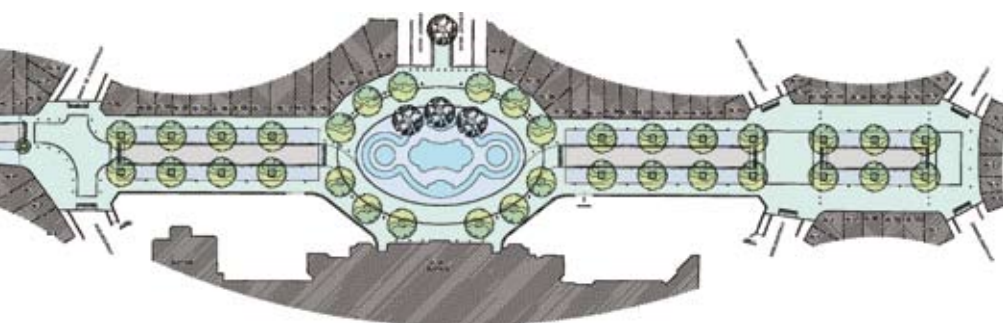
- De Victor Jacobslei sluit loodrecht aan op het plein en vormt een historische as tussen kerk en Sint-Mariagasthuis. De herinrichting van het plein versterkt deze as.
- De aanleg van het plein en de verbrede voetpaden zijn in eerste instantie bedoeld om ruimte te creëren voor de wijkbewoners.
- De groenaanleg verhoogt de leefbaarheid en beeldkwaliteit van de versteende ruimte. Het groen in de Vredestraat past in een verbreding van de groenstructuur voor gans de wijk.

Drieledige as

De Vredestraat bestaat uit drie delen die nauw aansluiten bij elkaar. Het eerste gedeelte van de straat sluit aan op de Grote Steenweg, een stedelijke invalsweg naar het Antwerpse stadscentrum. Dit deel is ontworpen als woonstraat met parkeren aan één zijde en is voorzien van kleinschalige groenaanplantingen tussen de parkeerstroken. Dit stuk van de Vredestraat bevat heel wat gewone burgerwoningen met iets minder 'grandeur' dan de andere delen van de straat.

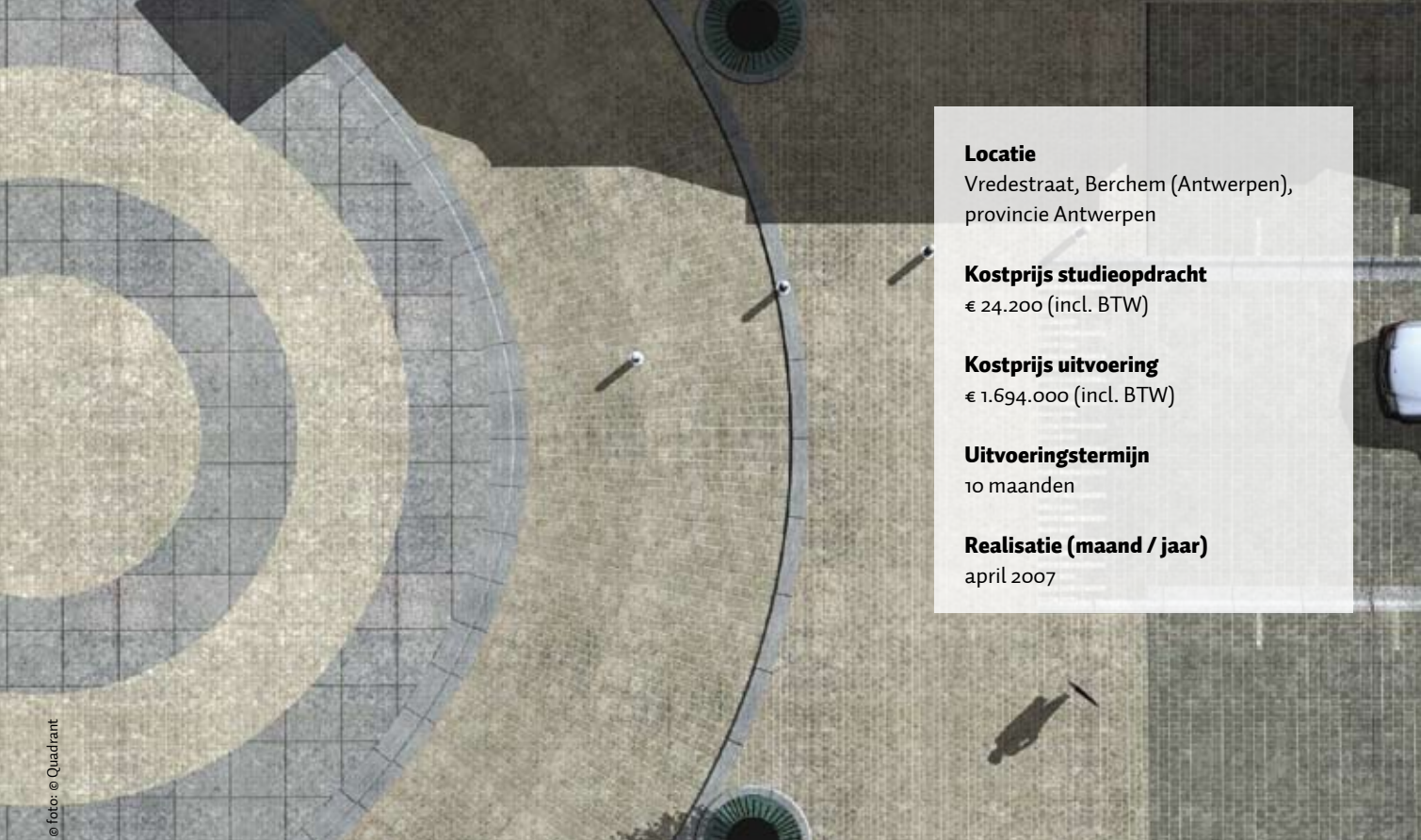
Er is geopteerd om eenvormige materialen te gebruiken, afgewerkt met de nodige detaillering zoals boomroosters, sfeerverlichting ed. zodat een sober maar mooi afgewerkt straatbeeld ontstaat. De kruispunten met zijstraten zijn aangelegd als attentiepunten met natuursteenverharding.

Het tweede deel van de as vormt de eigenlijke Piazza; een plein met reminiscenties naar het oorspronkelijk plein. Het verkeer wordt langsheen het plein geleid zodat de ruimte een geheel vormt met de historische Victor Jacobslei. Een subtiele doorsteek aan het uiteinde van deze straat geeft de automobilisten de mogelijkheid zonder moeilijkheden terug te keren richting Driekoningenstraat, de winkelas van Berchem. De drie bestaande bomen werden geïntegreerd in het pleinontwerp.

Het Sint-Mariagasthuis met het vernieuwde plein is een blikvanger in Oud-Berchem

Ontwerptekening Vredestraat: een drieledige as

Locatie

Vredestraat, Berchem (Antwerpen),
provincie Antwerpen

Kostprijs studieopdracht

€ 24.200 (incl. BTW)

Kostprijs uitvoering

€ 1.694.000 (incl. BTW)

Uitvoeringstermijn

10 maanden

Realisatie (maand / jaar)

april 2007

© foto: © Quadrant

Ontwerpdetail van de
aansluiting tussen plein
en straat

De voetpaden vormen aan deze zijde één geheel met het plein.

Een opstand in blauwe steen verhindert het oprijden van het plein en aan de rand parkeren is niet mogelijk zonder het verkeer te hinderen. Vóór het rusthuis is er voldoende plaats voor kortstondig halteren van enkele voertuigen en voor hulpdiensten.

Het derde deel van de as behoort ook tot de Piazza en wordt gevormd door enerzijds een bomenlaan waar de parkeermogelijkheden zijn geoptimaliseerd en anderzijds een zachte overgang van de voetpaden naar plein. De sfeerverlichting werd doorgetrokken zodat er een eenheid ontstaat in beeld van straat en plein.

Betrokkenheid omwonenden

Bijzondere aandacht ging naar de communicatie en betrokkenheid van de omwonenden. Hiervoor werd een aparte communicatieplanning voorgesteld, in samenwerking met de wijk- en informatiedienst van het district Berchem.

Na veelvuldige inspraakmomenten, waarbij met zoveel mogelijk toekomstige gebruikers en bewoners rekening werd gehouden, is het ontwerp verder technisch uitgewerkt. De ontwerpopdracht gebeurde in nauwe samenspraak met de stad Antwerpen en het district Berchem. ■

© David Buyle (Steunpunt Straten)

De bestaande bomen werden behouden.
Nieuwe bomen werden aangeplant als
aanvulling van de groenstructuur in de wijk

tekst: Technum

Stephanieplein, Clementinaplein en Koninginnelaan, Oostende

Opdrachtgever:

Stad Oostende
Eli Devriendt (groendienst)
Vindictivelaan 1
8040 Oostende
T +32 (0)59 70 30 14
groendienst@oostende.be

Opdrachthouder ontwerp:

Technum i.s.m. Denis Dujardin
Bart Van Gassen
Leiepark 18
9051 Gent
T +32 (0)9 240 09 98
bvg@technum.be

Opdrachthouder uitvoering:

Peninck Aannemingen NV
Rumbeeksegravier 110
8800 Roeselare
T +32 (0)51 26 45 00
peninck@peninck.be

Oude glorie in ere hersteld

De Koninginnelaan was op het einde van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw in Oostende de wandellaan bij uitstek. Koning Leopold II wandelde via de Koninginnelaan van zijn koninklijke chalet naar het Maria Hendrikapark.

De laan heeft echter door de jaren heen haar allure wat verloren. Een herwaardering drong zich op. Het stadsbestuur engageerde zich om de Koninginnelaan als 'groene boulevard' op te waarderen: een schakeling van groene ruimten met een belangrijk verblijfskarakter, bijeengehouden door een comfortabele wandel- en fietspromenade.

Variatie in vorm en functies

Door de rijweg te bundelen aan de westelijke zijde van de huidige weg ontstaat aan de oostzijde een brede wandelpromenade.

De omslotenheid van het Prinses Stephanie en het Prinses Clementinaplein – de twee Squares – wordt versterkt door de groene randen te

© foto: Technum

Waterpartijen begeleiden de wandelas naar de zeedijk

herzien. Door het inzetten van voldoende wintergroene struiken is de beslotenheid van deze parkjes ook in de winter verzekerd. Een compositie van planten met verschillende bladvorm, bloei, geur ... zorgt voor een gevarieerd beeld. Er is geopteerd om zowel de promenade als de wandelpaden in blauwe hardsteen uit te voeren in een doorlopend patroon.

Het Stephanieplein wordt maximaal behouden in haar huidige structuur en functie: wandel-, rust en speelruimte. In het Clementinaplein is door de beperktere schaal van het plein en de driehoekige vorm het wandelen ondergeschikt aan het 'kijken'. Door het gebruik van strepen van strakke geschoren taxushagen in contrast met de meer amorse omranding (kardinaalsmuts en hortensia) ontstaat enerzijds een boeiend kijkstuk en anderzijds een zachte geleding in het park die de intimiteit ervan versterkt. Zowel de parkjes van de Squares als de centrale promenade zijn uitgerust met comfortabele zitbanken. De promenade krijgt allure door de reconstructie van de bank in blauwe hardsteen en een lange waterpartij met fonteinen. ■

Situering en plattegrond van de Squares

Locatie

aan weerszijden van de Koninginnelaan,
Oostende, provincie West-Vlaanderen

Kostprijs studieopdracht

€ 80.000 (incl. BTW)

Kostprijs uitvoering

€ 2.000.000 (incl. BTW)

Uitvoeringstermijn

2004-2005

Realisatie

2004-2005

© foto: Technum

Strakke taxushagen contrasteren met de lossere
beplanting aan de randen van het park

© foto: Technum

Zitbanken refereren naar het
historisch karakter van de Squares

tekst: Groep Infrabo en Vectris

Herinrichting centrum Herentals

Opdrachtgever:

Stadsbestuur Herentals
dhr. G. Verschueren
Augustijnenlaan 30
2200 Herentals
T +32 (0)14 28 50 50

Opdrachthouder ontwerp:

THV. Groep Infrabo nv - Lang-
zaam Verkeer vzw
Filip Vandenbroucke
p/a Langstraat 65
2260 Westerlo
T +32 (0)14 58 50 05
filip.vandenbroucke@infrabo.be

Opdrachthouder uitvoering:

De Peuter aannemingen nv
K. De Peuter
Rietbroek 1
2200 Herentals
T +32 (0)14 22 28 00

De bushalte is een eigentijdse
blikvanger in het straatbeeld

Helemaal Herentals

Herentals werkt onder de noemer 'Helemaal Herentals' aan een grondige transformatie van het centrumgebied. Een aantal beeldbepalende monumenten als de stadsbrouwerij op de Grote Markt en de stadspoorten Bovenpoort en Zandpoort werden recent grondig gerestaureerd. Met de nieuwbouw 'podiumzaal' is het aanbod aan culturele infrastructuur en activiteiten gevoelig versterkt. Niettemin springt de herinrichting van het centrumgebied het meest in het oog. De realisatie van dit initiatief is het resultaat van een grondig ontwerpproces, dat over verschillende jaren liep. Door uitvoerig overleg en het opzetten van een meerjarenplanning creëerde het stadsbestuur stap voor stap een draagvlak voor deze ingrijpende verandering.

Masterplan als referentiekader

Bij deze herinrichting hechtte het stadsbestuur zeer veel belang aan het scheppen van een kwalitatieve publieke ruimte. Uitgangspunt was het polyvalent karakter. Zo is deze ruimte nu bruikbaar voor allerlei stedelijke activiteiten. Tevens was het de wens om een aantal belangrijke mobiliteitsingrepen uit te voeren. Deze vernieuwingsoperatie vroeg om een grondige aanpassing van de bestaande erf-inrichting.

Na grondige analyse van het projectgebied, waarin de historische context en de verkeersgeleiding belangrijke aandacht kregen, kwam een masterplan tot stand. Dit werd het referentiedocument voor verdere ruimtelijke en verkeerskundige concepten. Het diende ook als basis voor een toetsing bij de adviserende overheden en voor overleg met de maatschappelijke organisaties. Resultaat van het hele proces is een kwalitatief en coherent publiek domein waarin de eigenheid van de stad sterk naar voor komt.

Ontwerptekening met sfeerimpressie

Ruimtelijk, functioneel en verkeerskundig concept

Ruimtelijk-functioneel gaat het in de eerste plaats om een herwaardering van de historische hoofdstructuur. De lineaire noord-zuid gerichte ontwikkelingsas Bovenpoort-Bovenrij-Grote Markt-Hofkwartier, met talrijke historische artefacten is nu een coherente stedelijke kwalitatieve hoofdruimte en kwam in de plaats van de erf-inrichting. Aanpalende centrumstraten als Zandstraat, Koppelandstraat, Lantaarnpad, Nonnenstraat en Kerkstraat stralen ook diezelfde sfeer uit. Het zijn gebruiksvriendelijke centrumstraten met brede voetpaden, wat een aangepast snelheidsniveau van het gemotoriseerd verkeer afdwingt. Zo is er ook ruimte voor ontmoeting, een plek voor terrasje of een uitstalling. De tweede belangrijke ingreep gaat over de Grote Markt zelf. Die is geherwaardeerd tot stedelijke binnenruimte. Door een discrete geleiding van de verschillende verkeerssoorten en de subtiële opdeling in functies voelt die terug aan als een ruimtelijk geheel. Dit komt het best tot uiting wanneer het plein parkeervrij is en het voor allerlei activiteiten open staat. Door de sobere inrichting komen monumenten, gevels en puin terug op het voorplan en is de natuurlijke glooiing richting Netevallei terug voelbaar.

Op verkeerskundig vlak valt vooral het verkeersluwer maken van het centrum op. Dit kon door het doorknippen van het tracé voor het doorgaand autoverkeer doorheen het centrumgebied. Dat 'knippen' gebeurt op de Grote Markt. Wel houden gestuurde verdwijnpalen de doorgang voor het openbaar vervoer vrij. In het kader van de mobiliteit was dat één van de vooropgezette doelen. Voor het comfort van de reiziger

Met de heraanleg komt het historisch karakter van de Grote Markt terug beter tot zijn recht

Het straatmeubilair is wegneembaar bij evenementen

Subtiele kleurverschillen in de verharding geven de diverse verkeerszones aan

Locatie

Hofkwartier, Grote Markt, Bovenrij, Zandstraat, Lantaarnpad, Kerkstraat, Herentals, provincie Antwerpen

Kostprijs uitvoering

€ 3.413.215 excl. BTW

Uitvoeringstermijn

560 werkdagen gecumuleerd of hetzij een gefaseerde uitvoering in een zevental fasen en dit vanaf 15 februari 2005 tot 20 november 2008

Realisatie (maand / jaar)

Fase 1a: kruispunt Kerkstraat/Gildenlaan/Kerkplein/Collegestraat:
14 februari 2005 - 25 maart 2005

Fase 1b: Grote Markt & Hofkwartier:
4 april 2005 - 8 december 2005

Fase 2a: Bovenrij:
13 februari 2006 - 12 december 2006

Fase 2b: Bushalteaccommodatie Grote Markt:

2 oktober 2006 - 18 april 2007

Fase 3: Zandstraat en Kruispunt Molenvest/Lierseweg:

15 januari 2007 - 20 augustus 2007

Fase 4a & 4b: Lantaarnpad en Kerkstraat:

22 oktober 2007 - 20 juni 2008

kwam er op de Grote Markt een nieuwe centrale halte met de nodige accommodatie zoals fietsenstalling, zitgelegenheid, telefooncel, enz. Bovendien kregen de haltes op de noord-zuid as telkens een nieuwe plek. Wat parkeren betreft is het stand-still principe nu van kracht. Een deel van het parkeeraanbod ligt nu op loopafstand op randparkeerplaatsen. Op de Grote Markt blijft parkeren voor een beperkte tijd op een aantal tijdstippen mogelijk.

Huisstijl voor openbaar domein

Een doordachte huisstijl versterkt de samenhang binnen het project. Hierin spelen kleur- en materiaalkeuze een belangrijke rol. De lichtgrijze zandsteen en de blauwgrijze natuursteen vormen een eenheid, maar geven door hun tintverschil subtiel de verschillende zones of richtingen aan. Ook het geheel wegneembare meubilair (op maat voor het project ontwikkeld), en de openbare verlichting sluiten met hun donkere blauwgrijze metalen kleurtint hierbij aan. Op strategische plekken staan hoogstammen. Er is gekozen voor boomhazelaar en kleinbladige linde. De bomen werden gerecupereerd uit de vorige aanleg en al dan niet in combinatie met een zithoek of hangplek ingeplant.

Dit langlopend project loopt volgens de meerjarenplanning 2005-2010. Een eerste fase ving aan begin 2005. Inmiddels zijn een drietal fasen uitgevoerd, andere fasen staan op stapel. Naast een uitgebreide communicatie werden de juiste maatregelen getroffen om de hinder zo draaglijk mogelijk te maken. Deze inspanningen zijn erg belangrijk om dit grootschalig project tot een goede einde te brengen. ■

Autodesk

www.design-your-stuff.com
de complete informatiebron
voor Cad-gebruikers.

Idee: Blaas een gemeenschap nieuw leven in door het gebruik van slechts één ontwerpoplossing, van begin tot einde.

Gerealiseerd: Als civiele ingenieurs hun projecten, vanaf het onderzoek in de beginfase tot de uiteindelijke productie van de plannen, efficiënter willen handhaven, dan doen zij dat het beste met slechts één ontwerp- en tekenoplossing. Met Autodesk Civil 3D zijn projectcomponenten zoals wegen, oppervlakten, percelen en openbare nutsvoorzieningen op een slimme manier aan elkaar gekoppeld. Een wijziging op één plek wordt dus geüpdatet voor het hele project. Met Autodesk Civil 3D hebben uitgebreide teams van ontwerpers en tekenaars tevens toegang tot up-to-date projectgegevens, zodat iedereen door alle projectfasen heen van alles op de hoogte blijft. Voor meer informatie gaat u naar www.autodesk.nl/civil3D.

Autodesk and Civil 3D are registered trademarks or trademarks of Autodesk, Inc., in the USA and/or other countries. All other brand names, product names, or trademarks belong to their respective holders. © 2007 Autodesk, Inc. All rights reserved.

tekst: Infrabo

Herinrichting Centrum Mol

Opdrachtgever:

Gemeentebestuur Mol
H. Vandael
Molenhoekstraat 2
2400 Mol
T +32 (0)14 33 07 11

Opdrachthouder ontwerp:

Groep Infrabo nv
dhr. F. Vandenbroucke
Langstraat 65
2260 Westerlo
T +32 (0)14 58 50 05
filip.vandenbroucke@infrabo.be

Opdrachthouder uitvoering:

Fase 1: Vebor nv (intussen
gefaillieerd)

Fase 2: L. Gys bvba - Dessel

Fase 3: Deckx A.O. nv - Dessel

Fase 4: THV Huijbreghts /
Molse bouwonderneming nv
– Arendonk

© foto: studio Krims & Krims

Mobiliteitsplan als basis

De doortocht en de aanpalende centrumstraten en pleinen, vormen samen de ruggengraat van Mol. Tot voor de herinrichting was het publieke domein er geheel georiënteerd op een vlotte doorstroming van het verkeer. De aanleg van de N71 'zuiderring' ontlaste het centrum in belangrijke mate van het oost-west verkeer. De aanpak van de noord-zuid as, een secundaire weg type 2 met geplande verkeersweerstand ter hoogte van Mol-centrum, was een lokale bevoegdheid. Het mobiliteitsplan voorzag in de nodige beleidsmaatregelen en was o.m. de basis tot uitvoering van een grondige herinrichting van het centrumgebied van Mol.

Omdat verkeersmaatregelen op zich alleen niet zaligmakend zijn, kwam het concept 'totaalplan publieke ruimte Mol-centrum' tot stand. Via overleg en afspraken met diverse wegbeheerders en betrokken overheden leverde dit een samenhangend totaalbeeld op voor het centrumgebied van Mol. Het totaalplan was o.m. gebaseerd op volgende doelstellingen:

- Verbetering van de verkeersveiligheid en -leefbaarheid voor (weg)gebruikers en omwonenden;
- Stimulatie van alternatieve vervoerswijzen;
- Verkeersluwheid bewerkstelligen door aangepaste ontsluiting voor gemotoriseerd verkeer en openbaar vervoer;
- Versterking van de identiteit van het publiek domein door weloverwogen vormgeving en gerichte keuze van materialen;
- Erkenning van de historische ontwikkelingsas met zijn diverse aansluitende pleinen en verbeteren van de samenhang tussen deze ruimtes.

Gefaseerde aanpak

Het totaalplan voor de publieke ruimte resulteerde in een coherent herinrichtingsconcept voor de belangrijkste straten van het centrum-gebied. Gelet op de belangrijkheid en de maatschappelijke impact van de geplande werken, drong een aanpak in fasen zich op.

Eerst aan de beurt waren het Rondplein en de E. Van Hoofstraat. Doel was de mobiliteit te verbeteren en de stedelijke functie van het centrumplein te herstellen. Van parkeerplek werd het plein terug een meervoudig bruikbare ruimte. Talrijke evenementen vinden vandaag plaats op de vrijgekomen plek. De brede, met groen en meubilair uitgeruste wandelstroken, die de stedelijke binnenruimte flankeren, zijn bepalend voor het karakter.

De herinrichting van het Statieplein vormde de tweede projectfase. Als knooppunt van openbaar vervoer (trein en bus) staat de functionele werking hier voorop. Bereikbaarheid, toegankelijkheid en vlotte doorstroming, niet in het minst ook voor de zwakke weggebruiker, zijn daarin de voornaamste sleutelwoorden. Functioneel sluit het Rondplein onmiddellijk aan op de Corbiestraat en Lakenmakersstraat. Beide straten maakten deel uit van de derde projectfase. Ze verbinden Rondplein, Statieplein en doortocht met elkaar. Door zijn breedte is de Corbiestraat een gegeerde uitgangspunt in Mol. Brede trottoirzones met talrijke terrasjes en een meervoudig bruikbaar pleindeel kenmerken de inrichting. De muziekacademie, gehuisvest in een oud schoolgebouw, is prominent aanwezig op het scharnierpunt tussen de verschillende aaneensluitende straten en pleinen. Deels neemt verkeer de ruimte hier in, terwijl het andere deel exclusief voor verblijf voorbehouden blijft.

Pleinen zijn structuur- en beeldbepalende voor het vernieuwde centrum

Het vernieuwde straatprofiel biedt meer ruimte voor voetgangers

Locatie

Mol-centrum: doortocht N18-N103 en centrumstraten: Markt, Gr. De Broquevillestraat, B. Van Eetveldeplein, Laar, Statiestraat, Rivierstraat, Corbiestraat, Lakenmakersstraat, Boerenkrijgstraat, Rondplein, E. Van Hoofstraat, e.a., provincie Antwerpen

Kostprijs uitvoering

€ 8.006.800,00 excl. BTW (excl. fase 2)

Uitvoeringstermijn

530 werkdagen gecumuleerd (excl. fase 2)

Realisatie

Fase 1: E. Van Hoofstraat & Rondplein:
maart 2001 - maart 2002

Fase 2: Statieplein (geen opdrachtgever)
februari 2003 - augustus 2003

Fase 3: Corbiestraat, Lakenmakersstraat,
Boerenkrijgstraat:
maart 2004 - november 2004

Fase 4: Doortocht N18-N103: Markt,
Gr. De Broquevillestraat, B. Van Eetvelde-
plein, Laar, Statiestraat, Rivierstraat
april 2005 - november 2006

© foto: studio Krims & Krims

Het materiaalgebruik, natuursteen vs. gebakken straatsteen, maakt het verschil in gebruik duidelijk.

Coulissenwerking en aaneenschakeling van pleinen

Als sluitstuk kwam de doortocht tot stand. De totale herwaardering van deze historische ontwikkelingsas is de belangrijkste realisatie van het hele project. De verkeersontsluiting over deze as werd aan de noordzijde ingebracht. Zo komt het knooppunt Martelarenlaan – Markt – Molderdijk – Gr. De Broquevillestraat in een verkeersluwe zone terecht. Verder ontstaat aan de zuidzijde een verkeersluw langgerekt driehoekig plein. Hier liggen kansen voor de ontplooiing van activiteiten. Het bomendak legt een link met de nabijgelegen vallei van de Nete en versterkt de functionele relatie met het centrumgebied. Merkwaardige gevels, puien en monumenten komen opnieuw tot hun recht door de sobere inrichting. Hierin zorgt de eenvormige, natuurstenen vloer van gevel tot gevel voor de nodige rust. Na herwaardering van het wegvak Laar bestaat deze zone nu uit een aaneenschakeling van pleinvormige ruimten. Vooral de coulissenwerking van de pleinvormen valt hier op.

Samen met de herinrichting was een renovatie van het bestaande rioleringsstelsel ook noodzakelijk. Het gemengde systeem werkt nu als een semi-gescheiden rioleringsstelsel. In het project zitten meerdere ondergrondse infiltratiebekkens, waaronder één van 4.000 m³ groot.

Onder de noemer 'Mol Werkt' kwam een zeer uitgebreid communicatieplatform tot stand. Middenstand en bevolking kregen op die manier maximaal toegang tot informatie, wat de betrokkenheid alleen maar ten goede kwam. De conclusies uit dit communicatieplan worden toegelicht op blz. 28-29 van dit boek. ■

De stationsomgeving werd aangelegd in rode kleiklinkers

Kaal Masten B.V.

Postbus 43
5340 AA Oss
Nederland
sales@kaal.nl
www.kaal.nl

Botsvriendelijke én design-lichtmasten

Veiligheid en een fraaier straatbeeld kunnen goed samen gaan. Zo plaatsen we botsvriendelijke masten zowel van staal als composietmateriaal. En maken zo de woon- en werk-omgeving een stuk veiliger. Onze lichtmasten worden ontworpen voor de omgeving waar deze geplaatst worden. Niet alleen uit staal, maar ook houten masten in allerlei modellen en uitvoeringen. Wat voor mast u ook graag wilt hebben: wij hebben hem óf maken hem voor u.

Vande Moortel NV Steenbakkerij

Scheldekant 5
9700 Oudenaarde
Tel: +32 (0)55-33 55 66
www.vandemoortel.be

Belgische gebakken kleiklinkers
Kwaliteitsklasse A - BENOR
Natuurlijke, kleurvaste en
duurzame bestrating

Ebema

Dijkstraat 3
3690 Zutendaal
Tel: +32 (0)89 61 00 11
sales@ebema.be
www.ebema.be

Ebema is een producent van hoogwaardige bestratingmaterialen in beton. Met een uitgebreid gamma van tegels, megategels, straatstenen, boordstenen, verkeersgeleiders, ... voldoet Ebema moeiteloos aan de eisen van de moderne stads- of dorpinrichting.

Maatwerk is één van de specialiteiten van Ebema. Op voorschrift van architecten en ingenieurs ontwikkelt men projectgerichte betonproducten. De mogelijkheden zijn quasi onbeperkt: potten, deksels, trekputten, boomranden, stootbanden, ...

Het project op de volgende pagina's (Abdijstraat, Antwerpen) is volledig uitgevoerd met producten van Ebema.

1

2

3

- 1 Valkenburg • Naturock
- 2 Antwerpen • Leien • Streetline
- 3 Sint-Josef-Lier • Verzorgingscentrum • Megategels

tekst: Stramien

Abdijstraat en Winkelplein, Antwerpen

Kleinschalige flexibiliteit

De Abdijstraat en het Kiel spelen een belangrijke commerciële rol in de Zuidrand van de stad Antwerpen. In en rond de Abdijstraat is heel wat kleinhandel geconcentreerd, hebben lokale agentschappen een vaste stek, liggen er scholen en diensten. De intensief gebruikte straat – de vroegere ‘Meir van ’t Kiel’ – was aan vernieuwing toe om de concurrentie met de nabijgelegen grootdistributie (Boomsesteenweg) en het nieuwe winkelcomplex TIR aan te gaan.

Het volledige plan is opgebouwd rond kleinschalige flexibiliteit. De straat haalt immers voor een groot deel haar kracht uit het inspelen op het steeds veranderende commerciële en ruimtelijke randstedelijke landschap. Zo bestaat de straat o.a. uit een flexibele zone die naar wens kan ingericht worden als caféterras, etalagezone, ruimte voor kraampjes, enz. maar ook een nuttige openbare invulling kan krijgen, zoals fietsenstalling, boomvak, laad- en loszone of parkeerzone.

De Abdijstraat pikt nu de draad terug op als bloeiende winkelstraat midden in een volkse wijk van de voorstad. Het Kiel trekt terug aan en is opnieuw een aantrekkelijke woonbuurt. Stap voor stap verdwijnt het beeld van de doorgangswijk en maakt plaats voor het imago van de moderne stadswijk waar jonge gezinnen graag komen wonen.

Opdrachtgever:

Stad Antwerpen i.s.m.
Vlaams Gewest, Afdeling
Wegen en Infrastructuur
Projectcoördinator stad
Antwerpen: Jan Peeters
Desguinlei 33
2018 Antwerpen
T +32(0)3 244 52 51
jan.peeters@stad.antwerpen.be

Opdrachthouder ontwerp:

Stramien cvba + Bram
Breedveld i.s.m. studie bureau
France
luifelontwerp: B-architecten +
Laurent Ney
Evert De Baere
Broederminstraat 52
2018 Antwerpen
T +32 (0)3 248 54 02
evert.debaere@stramien.be

Opdrachthouder uitvoering:

Winkelplein:
Heijmans Infra nv
Levien Openneer
Steenwinkelstraat 640
2627 Schelle
T +32 (0)3 870 79 70
loppenier@heijmans.be

Abdijstraat:
DCA nv
Bart Mijndendonckx
Lilsedijk 50
2340 Beerse
T +32 (0)14 62 22 11
bm@dca.be

Profiel van de vernieuwde
Abdijsstraat, met fietssuggestie-
strook in inox nagels

Collectief geheugen

De volledige straat krijgt over haar lengte van 750 m en van gevel tot gevel, een nagenoeg uniforme, blauwe bestrating van duurzaam materiaal. Kleur en formaat geven de Abdijsstraat een krachtige basisloper, terwijl legverbanden, oppervlaktebewerking en materiaalgebruik voor een moderne look zorgen. De licht verzonken rijweg ligt opgesloten tussen afgeschuinde arduinen boordstenen. Daarbinnen rijden de fietsers op een fietssuggestiestrook. Parkeervakken en fietsloper zijn respectievelijk aangegeven met sober lijnenspel in inox metalen strips en markeernagels. Belangrijk in het concept van de winkelstraat zijn de aansluitingen met de dwarsstraten. Grote rechthoekige vakken markeren de kruispunten. Die functioneren als kleine pleintjes met bomen, fietsstallingen, banken of ander meubilair.

Als tegenhanger van de 'overdekte mall' in het TIR-complex, krijgt de Abdijsstraat de sfeer van een 'open markt'. Daar zorgt het helder basisprofiel voor. Volgens behoefte kunnen winkeliers bijvoorbeeld hun waren in de flexibele zone voor hun gevel uitstallen.

Hinderende objecten voor verlichting en reclame komen boven de straat te hangen, terwijl kunst een plaats in het openbaar domein krijgt. Dat geeft een bijkomend kwalitatief accent. Leuk zijn een reeks kleine, stalen 'Kielse ratten', die als sieraad en verrassingselement mee in de zitbanken zijn verwerkt. Zo plaatst het eigentijds straatbeeld de oude Abdijsstraat opnieuw in het collectief geheugen van de stadsbewoner.

Winkelplein als baken

De Abdijstraat sluit naadloos aan op het Winkelplein Sint-Bernaardssteenweg. Daar geeft een metalen luifel (© B-architecten i.s.m. Laurent Ney) op een nieuwe verharding van grootformaat tegels, een belangrijke signaalfunctie aan het plein. De luifel, als baken op de as, onderstreept de relatie tussen de steenweg, het winkelcentrum TIR en de Abdijstraat. Ook het straatmeubilair speelt daarin een rol. Op het Winkelplein is dit uniform aan dat van de Abdijstraat. De bus- en tramperrons zijn uitgevoerd in hetzelfde materiaal als de pleinverharding.

Onder de luifel verlopen circulatiepatronen in alle richtingen kriskras over het plein, van de winkels naar het caféterras, de tramhalte of in en uit de parking. De conflictpresentatie van de verschillende weggebruikers is er maximaal. De oversteek vormt een belangrijke centrale scharnier op de Sint-Bernaardssteenweg. Het plein zelf is een langgerekte ruimte, die tot het Kielpark doorloopt. Daar markeert een trappartij de toegangen tot de feestzaal en het wijkpolitiekantoor. Een grote 'kielse rat' in granito beton geeft er een uniek accent aan plein én wijk. ■

Luifel en winkelcomplex
TIR zijn blikvangers op het
Winkelplein

Een flexibele zone op het
trottoir biedt ruimte voor
uitstallen en terrassen

Locatie

Abdijstraat en St. Bernardsesteenweg,
Antwerpen (Kiel), provincie Antwerpen

Kostprijs studieopdracht

€ 425.000 (excl. BTW)

Kostprijs uitvoering

Abdijstraat incl. riolering

€ 3.023.401 (excl. BTW)

Winkelplein excl. riolering incl. luifel

€ 2.761.261 (excl. BTW)

Uitvoeringstermijn

Winkelplein: 250 werkdagen (binnen
fasering St. Bernardsesteenweg)

Abdijstraat: 180 werkdagen

Realisatie (maand / jaar)

Oplevering lente 2007

© foto: Toon Grebet

Hoogstammige bomen zorgen opnieuw
voor een laaneffect

Nood aan kwaliteitsverbetering

De heraanleg van de Goffinlaan, één van de belangrijke invalswegen van de gemeente Sint-Agatha-Berchem drong zich op omwille van de moeilijke verkeerssituatie, de veelvuldige conflicten tussen de diverse gebruikers en de slechte staat van de weg. Bovendien was er niets meer te merken van het vroegere laanprofiel. Voor de renovatie was de as bijna uitsluitend ingericht in functie van het gemotoriseerd verkeer. Voor het randgebeuren was nauwelijks aandacht: winkelen, flaneren, ... Maar ook fietsen langs deze verkeersas ging heel moeizaam. Naast een kwalitatief openbaar domein voor bewoner en passant en de organisatie van het auto- en fietsverkeer, stond een vlotte doorstroming van het openbaar vervoer bovenaan op de lijst van de prioriteiten. Het ontwerp hield verder rekening met het Gewestelijk Ontwikkelingsplan (GEWOP), de gemeentelijke plannen en de bepalingen van het Brussels Gewest met betrekking tot de aanleg van het openbaar domein.

Concept: terug een 'laan'

Komende van Koekelberg maakt de Goffinlaan een zachte bocht ter hoogte van de nieuwe wijk. De vrij gekomen ruimte vormt een scharnier en is tegelijk een rustplek. Een verhoogd plein maakt verblijf mogelijk en verbindt de omliggende wijk en straten met de hoofdas. Vanaf dit punt zorgen vernauwde rijstroken en de rijen bomen voor een laaneffect. Deze ideeën vormden de basis voor verdere gesprekken en overleg met de diensten van het Brussels gewest, STIB en gemeente.

tekst: Quadrant Studieburo

Goffinlaan, Sint-Agatha- Berchem

Opdrachtgever

Gemeente St-Agatha-Berchem
D. Delvaux
Koning Albertlaan 33
1082 St.-Agatha-Berchem
T +32 (0)2 464 04 44
dedelvaux@1082berchem.
irisnet.be
www.berchem.irisnet.be

Opdrachthouder ontwerp:

Quadrant Studieburo
Benny Theyssens
Dorpsstraat 202
3078 Kortenbergh (Meerbeek)
T +32 (0)2 757 09 00
info@quadrant.be
www.quadrant.be

Opdrachthouder uitvoering:

Wegebo nv.
Dhr. Thysens
N. Martinstraat 315
1082 Brussel
T +32 (0)2 482 07 40
wegebo@colas.be
www.wegebo.b

Comfort en veiligheid voor de
zwakke weggebruiker stond
prioritair op het programma

Locatie

Goffinlaan te St-Agatha-Berchem,
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Kostprijs studieopdracht

€ 67.076 (incl. BTW)

Kostprijs uitvoering

€ 3 194 492,31 (incl. BTW)

Uitvoeringstermijn

2002 – 2003

Realisatie

September 2005

Het pleintje werd geconcipieerd als
rustpunt langs de stedelijke invalsweg

Duidelijke scheiding van
verkeersstromen

Een viertal slagzinnen waren de basis voor communicatie met de omwonenden:

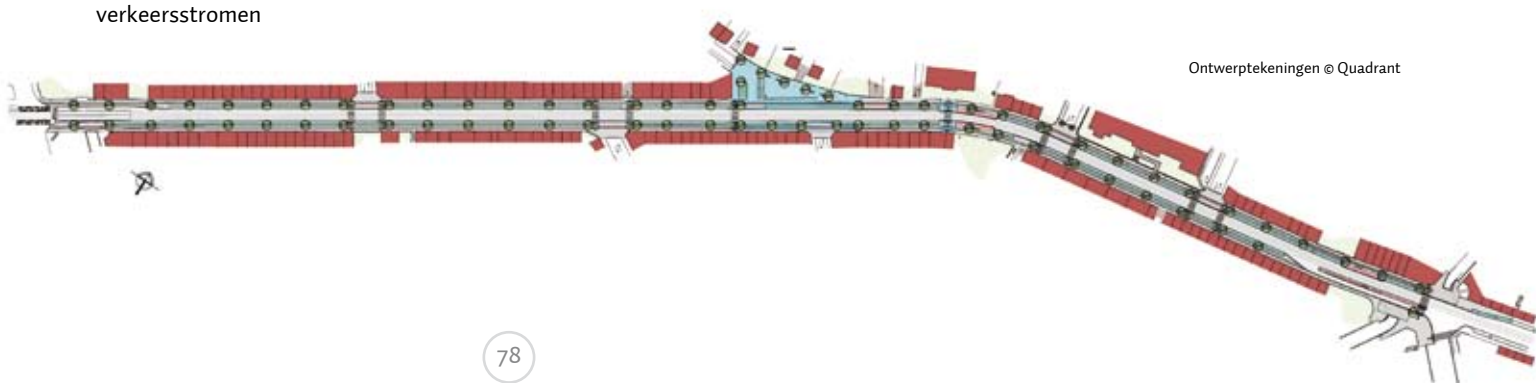
- vergroenen van het openbaar domein
- een groene laan voorzien van verblijfsplekken
- creëren van ruimte voor voetgangers en fietsers
- uitbouwen van een kwalitatief openbaar vervoer.

Het concept 'woonboulevard' was de basis van het ontwerp. Naast parkeerfaciliteiten aan beide zijden van de as en ruimte voor het openbaar vervoer stond het comfort van voetgangers en fietsers voorop. Tussen de parkeerstroken zijn hoogstammige bomen aangeplant. Ook het plein ter hoogte van de nieuwe wijk kreeg een groen karakter. Tegelijk heeft het verblijfskwaliteiten en zorgt het via een doorsteek voor vlotte en veilige voetgangersverbindingen met de achterliggende wijk. Op die manier werkt het nu ook als buurtplein.

Leesbaarheid, veiligheid en comfort

De uniforme detaillering en de eenvormigheid van materialen over de hele lengte van de laan verhogen de leesbaarheid voor alle gebruikers van het openbaar domein. Zo ging veel aandacht naar de kruispunten. Die sluiten nauw aan bij de typologie van de zijstraten. Maar vooral het systematisch gebruik van zebrapaden (voetgangersoversteken) maakt het oversteken op die plaatsen een stuk makkelijker en veiliger. Bovendien vinden voetgangers er de nodige accommodatie om op de bus te wachten, of om op of af te stappen. De ruimte, de vlotte toegankelijkheid van de halte en de keuze van de materialen zorgen voor meer comfort voor de reiziger en verhogen telkens de belevingswaarde van het kruispunt als plek.

Niet zonder reden ligt het plein verhoogd ten opzichte van de laan. De opstand verhindert het oprijden, terwijl aan de rand parkeren het verkeer hindert en daardoor quasi onmogelijk wordt. Toch vormt deze ruimte visueel één geheel met de laan. Daarin dragen ook de sfeerverlichting en straatmeubilair hun steentje bij. Zo ontstaat een visuele eenheid tussen laan en plein. Het coherente geheel draagt bij tot een sterke beleving van de boulevard voor bewoner en passant en levert een betere beeldkwaliteit op voor reiziger of autobestuurder. ■

Ontwerptekeningen © Quadrant

tekst: Quadrant Studieburo

Trooststraat, Vilvoorde

Opdrachtgever:

Stad Vilvoorde
Marcel Dekempeneer
Grote Markt
1800 Vilvoorde
T +32 (0)2 255 46 40
marcel.de.kempeneer@vilvoorde.be

Opdrachthouder ontwerp :

Quadrant Studieburo
Benny Theyssens
Dorpsstraat 202
3078 Kortenbergh (Meerbeek)
T +32 (0)2 757 09 00
info@quadrant.be
www.quadrant.be

Opdrachthouder uitvoering:

Van Hooorebeek J. NV.
Jean Van Hooorebeek
Temsesteenweg 40
1861 Wolvenstem
T +32 (0)52 30 24 51
info@vanhooorebeek.be
www.vanhooorebeek.be

De Trooststraat bevindt zich tussen de Leuvensestraat en de Campionlei - Franklin Rooseveltlaan midden in het centrum van de stad Vilvoorde. Het straatje heeft de allure van een wandelpad waarin verkeer wordt 'getolereerd' en is vooral bedoeld voor kuierende voetgangers. Aan ene zijde bevindt zich een oude geschilderde bakstenen muur van het kloostergebouw die een boeiend perspectief aan de straat geeft. De woonstraat kent geen echte schaalbreuk met de omgeving. De oude kasseienweg was charmant maar allesbehalve comfortabel voor voetgangers, passanten en de talrijke fietsers.

Typisch ruimtelijke kenmerken

De Trooststraat heeft een historische uitstraling, bevindt zich in een waardevol en te koesteren 'historisch kader' en verbindt twee verblijfsgebieden met elkaar via een vlot bereikbare langzame verkeersverbinding. Het is een typische centrum-woonstraat met een mooie schaalverhouding in een onverstoord woonweefsel: kenmerken die kwaliteit bezitten en moeten gekoesterd worden.

De aansluitingen naar de Leuvensestraat en de winkelstraat waren wel onvoldoende herkenbaar voor de wandelaar en toevallige voorbijganger.

Terechte historiciteit

Al van in de 12de eeuw is er sprake van deze straat. De naam komt van het karmelietessenklooster van Onze-Lieve-Vrouw-ten-Troost waarvan de kerk grenst aan deze straat. De aansluiting met de Leuvensestraat is van oudsher een verbindingspad geweest en oefent deze functie nog steeds uit.

Daarnaast is de Trooststraat een duidelijke centrumstraat met de allure

De Trooststraat vóór de heraanleg

Locatie

Trooststraat, Vilvoorde, provincie
Vlaams-Brabant

Kostprijs studieopdracht

€ 8.541 (incl. BTW)

Kostprijs uitvoering

€ 170 823 (incl. BTW)

Uitvoeringstermijn

5 maanden

Realisatie

december 2005

Toevoeging van groen versterkt het
perspectief op de kerk

Standbeeld van de Karmelitessen aan het begin van de straat

van een romantisch pad. De straat is centraal gelegen én is een verbindingsas naar de Leuvensesteenweg en de Franklin Rooseveltlaan. De Trooststraat sluit daardoor nauw aan bij de handelsstraten in het centrum van Vilvoorde.

Vanuit die twee invalshoeken werd geopteerd om een deel(tje) van het historische karakter toe te voegen. Op die manier ontstaat een 'historische – vernieuwde – straat' in de binnenstad.

Subtiele veranderingen

Ruime wandelzones werden gecreëerd in natuursteenmateriaal (gres). De smalle rijweg zelf werd aangelegd in porfier en voorzien van een tonrond profiel. Rechts van de rijrichting werden aanplantingen voorzien, *Carpinus betulus* 'Frans Fontaine'. De kerktoeren komt op deze wijze in het perspectief tussen muur en bomenrij te liggen wat het historisch karakter nogmaals onderstreept.

Een rond pleintje, voorzien van een solitaire boom die zichtbaar is vanuit de Leuvensestraat, bevindt zich op het kruispunt met de Ridderstraat. Het pleintje bevat een beeldhouwwerk van enkele zusters Karmelitessen en is sterk beeldbepalend voor de plek én een aantrekkingspunt voor wandelaars. ■

Verwijzingen naar het industriële
verleden: banken als gestapelde
balken en vloerplaten in beton

tekst: Groep Infrabo

Nieuwe Kaai, Turnhout

Opdrachtgever:

Stadsbestuur Turnhout
H. Meeus
Campus Blairon 200
2300 Turnhout
T +32 (0)14 44 33 11

Opdrachthouder ontwerp:

Groep Infrabo nv
S. Serneels
Langstraat 65
2260 Westerlo
T +32 (0)14 58 50 05

Opdrachthouder uitvoering:

Deel 1:
Vangeel Wegenbouw bvba
Dhr. M. Vangeel
Bleukenlaan 19
2300 Turnhout
T +32 (0)14 47 27 47

Deel 2 :
Ambaro nv
Dhr. H. Roos
Hoebenschot 1
2460 Lichtaart
T +32 (0)14 55 71 78

Nieuw randstedelijk openbaar domein

Het kanaal Dessel – Turnhout – Schoten ligt op de grens tussen landelijk gebied, met veel open ruimte, en de dichte bebouwing van de stad Turnhout. Ter hoogte van de Nieuwe Kaai maakt de vaart een knik. Hier ontstond de binnenhaven met de bijbehorende industriële activiteit: betoncentrale, stockage van kolen, enz. Deze knik is een scharnierpunt aan de rand van de stad. De vroegere haven vormt een toegangspoort. Vanuit deze stedelijke plek is het contrast met het open en groen gebied aan de overkant van het water sterk voelbaar. Symbool voor dit rustpunt staan zowel het watervlak (de vroegere zwaairom en de typische knikvorm) als de ophaalbrug en de kade zelf.

De kanaalzone was tot voor kort de achterkant van de stad. De industriële activiteiten van welles waren er stilgevallen, waardoor het gebied er verloederd bij lag. Toch had het veel potentieel. Men ervoer de privé-initiatieven als ongestructureerd en een globale aanpak drong zich op. Een stedenbouwkundige studie legde de krachtlijnen voor het latere ontwerp vast.

Concept, ideeën, krachtlijnen

- Nieuwe Kaai als natuur-infrastructuur-monument: respect voor de grote maatvoering.
- Herstellen van de publieke aanspraken op deze ruimte: een plein tussen stad en kanaal versterkt de visuele link met de achterliggende dichtbebouwde woonwijk (autochtone inwoners versus nieuwe rijken van de kaaitorens).
- Verwijzingen naar het industrieel verleden door het gebruik van 'industriële vormgeving'.

De haspel is een blikvanger in de ruimte en doet dienst als klimrek

© foto: David Buyle, Stadsplan Straten

- Een parkzone (lig- en speelweide met helling naar het water), legt de nadruk op de nieuwe functie van het gebied. De afboording met een stalen wand verwijst naar de romp van een schip.
- Contrast en evenwicht tussen plein-park en zwaairom. Ruimtelijk ligt het geheel tussen de hoogstammige bomen langs de straatkant en de afboording van het jaagpad met bomen aan de overkant.
- Bushalte als aanlegsteiger in analogie met de bushalte van de Warandestraat. Die werd enkele jaren geleden uitgevoerd (zie publicatie 'Publieke ruimte, een andere aanpak' van de Vlaamse overheid). Op die manier komt de oude transport-as, die aanwezig was op het terrein, terug tot leven.
- Gebruik van eenzelfde typologie voor de wegverharding en de stoepen naar analogie met andere reeds aangelegde projecten.
- Open ruimte als rustpunt voor de stad.

Sobere materialen

De wegverharding van de Hertoginstraat is op identieke wijze uitgevoerd als reeds eerder gerealiseerde projecten. Diverse grijsstenen ontstaan door het gebruik van verschillende legverbanden.

De pleinverharding met uitgewassen betonverharding is gevat in een modulair, stalen kader dat verwijst naar de industriële prefab vloerplaten. Bewust is gekozen voor licht oker (aarde en zandkleur).

Een strakke dikke balk in tropisch hout doet dienst als aanlegkade, terwijl de toegangen naar de boten uit getraande plaat bestaan. Onder die toegangen liggen de voorzieningen: aanvoer en afvoer van water voor de boten en elektrische aansluitpunten.

Objecten verwijzen naar industrieel verleden

Een gestileerde bank in tropisch hardhout ligt over de lengte van de aanlegsteiger en verwijst naar de opstapeling van de houten heipalen. Door zijn lengte vormt de bank een scheiding tussen aanlegsteiger langs het water en rustige wandelruimte tegen de stad aan. Een uitvergroete haspel werkt als eyecatcher in deze wandelruimte. Een roestvrijstalen kronkel, die als langgerekt klimrek dient, symboliseert de kabel.

Aan het andere uiteinde van het plein dient een kubus uit cortenstaal voor de havenexploitatie. Naast materiaal, hangen er de verschillende meters voor de nutsvoorzieningen van de havenexploitatie: elektriciteit, watertoevoer, lozing, enz. De constructie verwijst naar een container.

Een wand in cortenstaal vormt de scheiding tussen plein en rijweg

© foto: S. Serneels

Locatie

Deel 1: Hertoginstraat (deel), Brugstraat (deel)
Deel 2: Aanleg Nieuwe Kaai
Turnhout, provincie Antwerpen

Kostprijs uitvoering

Deel 1: € 632.889,00 (excl. BTW)
Deel 2: € 1.198.485,00 (excl. BTW)

Uitvoeringstermijn

Deel 1: 120 werkdagen
Deel 2: 120 werkdagen

Realisatie

Deel 1: 2003
Deel 2: 2006

© foto: S. Serneels

Ten opzichte van het plein is de ligweide lichtjes naar het water gekanteld. Hierdoor ontstaat een talud langs de Hertoginstraat. De afboording aan de straatkant bestaat uit cortenstaal en heeft enkele toegangstrappen.

Aan het bedieningshuisje van de ophaalbrug ligt een plateau dat eveneens is afgebakend met een wand in cortenstaal. Dit hoger gelegen vlak geeft een overzicht over de ganse site.

Aan het uiteinde van de kade, aan de kant van het centrum, staat een lichtzuil met led-verlichting. Die werkt als baken tussen stad en de Nieuwe Kaai. De verlichtingsstudie stelde een 'klassieke' straatverlichting langs de kant van de Hertoginstraat voor. Op de Nieuwe Kaai zelf kwam er een lagere stoep- en pleinverlichting, een wandelverlichting langs de banken in de parkzone, een lage kadeverlichting langs het water, detailverlichting van de kubus en led-verlichting van de kolom. De lange bank is onderaan voorzien van een blauwe indirecte verlichting. ■

De kubus doet dienst als kast voor nutsvoorzieningen en materiaalberging

Een lichtplan werd uitgewerkt voor de verschillende elementen in de publieke ruimte

© foto: S. Serneels

tekst: Grontmij

Kleine Bassin, Roeselare

Opdrachtgever:

Stad Roeselare
Giovanni Vandewaetere
(groendienst)
Botermarkt 2
8800 Roeselare
T +32 (051) 26 23 50
groendienst@roeselare.be

Opdrachthouder ontwerp:

Grontmij Vlaanderen nv
Jos Timmermans
Meersstraat 138A
9000 Gent
T +32 (09) 241 59 20
gent@grontmij.be

Opdrachthouder uitvoering:

Ghent Dredging nv
Marc Haentjens
Putstraat 22A
9051 Sint-Denijs-Westrem
T +32 (09) 222 61 57
info@ghentdredging.be

© foto: Grontmij Vlaanderen nv

De herinrichting van het langwerpige bekken - Kleine Bassin genaamd - kadert in de opwaardering van de omgeving tussen de spoorlijn Kortrijk-Brugge en de Brugsesteenweg. Jarenlang deed het Kleine Bassin dienst als waterspaarbekken voor de toenmalige omliggende textiel-fabrieken. Door het verdwijnen van deze economische functie kwam de site in verval en lag het waterbekken jarenlang verborgen achter een ondoordringbaar groen scherm.

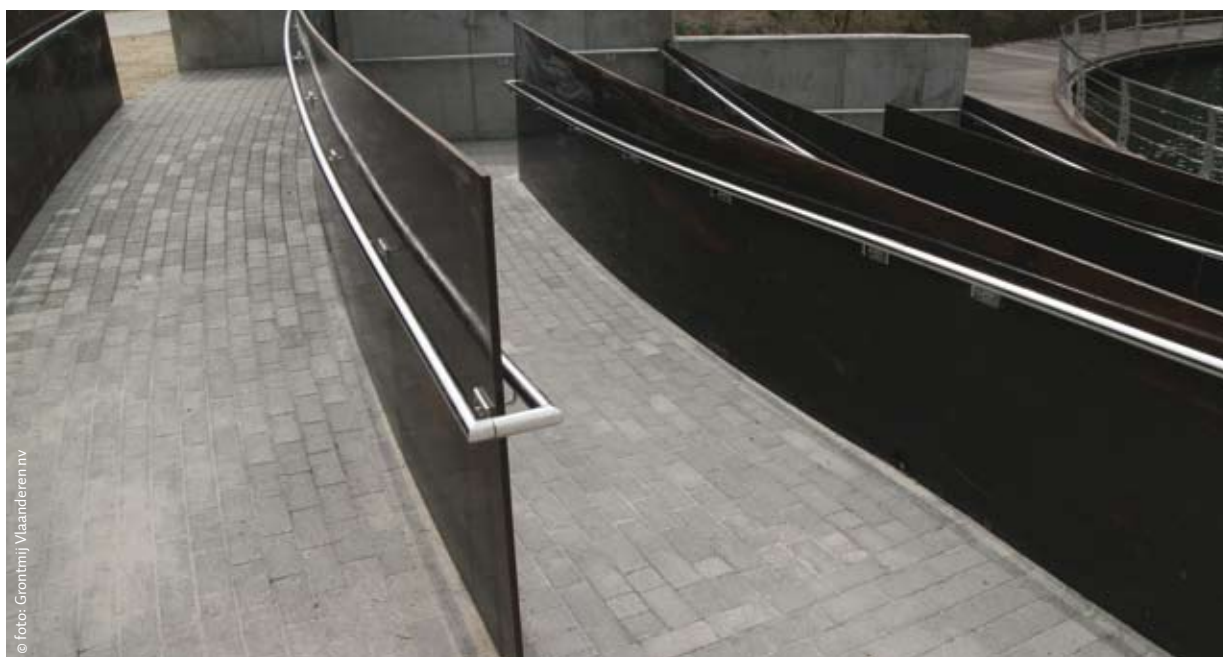
Bestaande troeven benutten

De site heeft een aanzienlijke oppervlakte en een centrale ligging binnen het stadscentrum. In de onmiddellijke omgeving bevinden zich scholen, een ziekenhuis, een treinstation, appartementsgebouwen, handelszaken en een psychiatrische instelling. Het Kleine Bassin had daardoor heel wat potentieel om als kwalitatieve publieke ruimte te worden ingericht. Het gebied vormt tevens een belangrijke schakel binnen de wandel- en fietsas van en naar hoger genoemde locaties. Het doel bestond erin om deze site te transformeren tot een plek die aantrekt in plaats van afstoot, die uitnodigt in plaats van afschrikt, die open is in plaats van gesloten... een plek om te vertoeven, te genieten.

Ingrijpende aanpassingen

Na verwijdering van de verwilderde beplantingen werd het Kleine Bassin eerst drooggelegd om de zwaar aangeslibde bodem met vervuild slib te ruimen en af te voeren.

Bij de inrichtingswerken is voor een kwalitatieve en duurzame uitvoering en materiaalkeuze gekozen, zoals gestaalstraalde betonstraatstenen, hoogwaardig architectonisch beton, roestbestendige stalen

wanden en tropisch hardhout. De oevers van het bekken zijn over de gehele omtrek geherprofileerd en verstevigd met een milieuvriendelijke oeverbescherming.

Aan beide uiteinden van het bekken – ter hoogte van de Brugsesteenweg en de Ronde-komstraat – is in de oever een trappenpartij met zitconstructies voorzien, geflankeerd door een waterpartij en een toegangshelling voor rolstoelgebruikers en kinderwagens. Een spel van gebogen stalen wanden omarmt er deze elementen en zorgt voor een zekere geborgenheid. De aanwezige wanden, met in het bijzonder de erin aangebrachte smalle doorkijkopeningen, werken uitnodigend en prikkelen de nieuwsgierigheid om te ontdekken wat er achter deze wanden te beleven valt.

De aanplanting van platanen zorgt in de zomer voor aangename schaduw en een spel van licht en schaduw.

Om de uitgestrektheid van het Kleine Bassin verder te accentueren en aan de site een groene uitstraling te geven, zijn de taluds beplant met *Quercus palustris* (moerazeik), voorzien van een onderbeplanting. Een passende straatverlichting, samen met grondspots en inbouwspots, zorgt ook 's avonds voor een veilige en sfeerrijke omgeving.

Gevarieerde uitzichten

Eenzelfde trappenpartij met zitconstructie en toegangshelling werd eveneens centraal in het bekken voorzien, ter hoogte van de aansluiting met de aangrenzende “Ronde Kom”. Op dit punt is er voor fietsers en voetgangers een fraai ogende stalen boogbrug naar de overkant gebouwd. Deze brug fungeert tevens als attractief ‘uitkijkpunt’ midden

Fiets- en voetgangersbrug als
schakel in wandel- en fietsas

© foto: Grontmij Vlaanderen nv

Locatie

Gelegen langs de Gasthuisstraat (tussen de Brugsesteenweg en de Rondekomsstraat) te Roeselare, provincie West-Vlaanderen

Kostprijs studieopdracht

€ 150.000

Kostprijs uitvoering

€ 2.261.000 (excl. BTW)

Uitvoeringstermijn

mei 2005 – juni 2007

Realisatie (maand / jaar)

juni 2007

Wandelpad en trapconstructie

het Bassin. Men heeft er in het centraal hoog punt een schitterend uitzicht op de omgeving.

Vanaf de centrale plek aan de brug en ook vanaf enkele andere plaatsen, heeft men toegang tot een houten esplanade. Deze constructie bevindt zich net boven het wateroppervlak en laat toe om rondom het Kleine Bassin te wandelen.

Publieke ruimte nodigt uit

Het heringerichte Kleine Bassin werkt stimulerend voor nieuwe initiatieven rond verdere opwaardering van de omgeving. Met de herinrichting van het Kleine Bassin veranderde de omgeving van 'gesloten' naar 'open', van 'ontoegankelijk' naar 'uitnodigend', van 'monotoon' naar 'afwisselend'. De speelse elementen, de toegankelijkheid voor iedereen, het groen, het contact met en net boven het water werken samen versterkend en nodigen uit om er te vertoeven, gezellig te keuvelen, te wandelen, te joggen of gewoon gezellig te picknicken. ■

© foto: Grontmij Vlaanderen nv

Overzicht op plein en metalen constructies

Uitrusting Schröder

Puursesteenweg 327
2880 Bornem
T +32 (0)3 890 66 66
F +32 (0)3 889 46 71
info@schreder-us.be
www.schreder.com

Urbis

divisie van Uitrusting
Schröder n.v.

Puursesteenweg 327
2880 Bornem
T +32 (0)3 890 68 50
F +32 (0)3 889 46 71
info@urbisonline.be
www.urbisonline.be

Schröder stelt tijdens de Dag van de Openbare Ruimte o.a. de verlichtingstoestellen Abahjur en Thylia voor. Schröder besteedt bovendien speciale aandacht voor het duurzame verlichtingstoestel Furyo en het Amaryllis-gamma, dat uit een verlichtingstoestel met bijhorend stadsmeubilair en signalisatie bestaat.

Een team van specialisten staat ter beschikking om u uitgebreid te informeren.

tekst: Leiedal

Diksmuidekaai en Albertpark, Kortrijk

Opdrachtgever

Stad Kortrijk

Frans Vandenbossche
frans.vandenbossche@kortrijk.be

NV Waterwegen en Zeekanaal

Frank Serpentier
frank.serpentier@lin.vlaanderen.be

Opdrachthouder ontwerp

Diksmuidekaai:

Intercommunale Leiedal ism
Jordi Farrando
Maarten Gheysen
maarten.gheysen@leiedal.be

Albertpark:

Intercommunale Leiedal
(concept)
Maarten Gheysen
maarten.gheysen@leiedal.be
SUM projects (uitwerking en realisatie)
Livia de Bethune
livia.de.bethune@sum.be

Skate bowl:

Team Pain, US

Opdrachthouder uitvoering

TV Leiedoortocht (Jan De Nul,
Stadsbader Flamand, Herbosch Kiere, CEI construct)
Bart Debruyne
tvleie.doortocht@skynet.be
Skate bowl: Team Pain, US

De binnenstad van Kortrijk ondergaat een ware gedaantewisseling. De Vlaamse overheid is sinds geruime tijd actief in de weer om de bestaande rivier de Leie bevaarbaar te maken voor schepen van 4400 ton. Tot op heden was de Leie enkel toegankelijk voor schepen tot maximaal 800 ton.

Deze Leiewerken zijn het resultaat van Europese overeenkomsten. Wou men de binnenvaart als valabel alternatief voor het wegverkeer promoten, dan was een verbinding tussen de haven van Antwerpen en de Seine onontbeerlijk. Deze Seine-Scheldeverbinding was op Vlaams grondgebied volledig gerealiseerd, met uitzondering van de Leiedoortocht in Kortrijk.

Concreet betekent dit voor de Kortrijkse binnenstad een ware metamorfose. De bestaande bruggen worden één voor één afgebroken en vervangen door nieuwe bruggen die twee maal hoger (en dus ook langer) zijn dan de bestaande bruggen. De Leie zal over een afstand van drie kilometer verdubbelen in breedte en deels verplaatst worden.

De Leiewerken waren oorspronkelijk van waterbouwkundige aard. De nadruk lag louter op de verbreding van de rivier waarbij het herstel van het stedelijk weefsel en de heraanleg van het openbaar domein nauwelijks aandacht verdienden. Het concept van de heraanleg verengde zich in belangrijke mate tot een heropbouw van de bestaande toestand. Zoals gebruikelijk in de vorige eeuw, beschouwde de Vlaamse overheid de Leiewerken als een zuiver grootschalig infrastructuurwerk, hoofdzakelijk gedicteerd door technische normen.

In de loop der jaren veranderde deze attitude. De stad Kortrijk kende

in het begin van de jaren negentig een hernieuwde aandacht voor zijn openbaar domein. Door de vernieuwing van het winkelwandelgebied, de Grote Markt en de centrumstraten groeide het bewustzijn dat ook de Leie een meerwaarde kan betekenen in de realisatie van een hoogstaand kwalitatief openbaar domein. Samen met de stad Kortrijk en onder impuls van de intercommunale Leiedal werden de krijtlijnen van dit nieuw openbaar domein uitgezet.

Tegenwoordig beschouwt men de hernieuwde Leie als dé motor voor een grootschalige stedelijke vernieuwing. De Diksmuidekaai vormt hierbij een eerste concrete realisatie.

De Diksmuidekaai

Een eerste gedeelte van de verbreding is ondertussen verwezenlijkt. De Diksmuidekaai, die in 2005 voor het grote publiek opengesteld werd, vormt met zijn lengte van 400m een belangrijke schakel in dit project. Het gehanteerde concept van de wegenis wordt doorgetrokken over de volledige lengte van de doortocht zodat een aaneengesloten promenade van 2 km vorm zal krijgen.

Door het verbreden en rechte trekken van de rivier krijgt de binnenstad een unieke dimensie. Op nauwelijks 400 meter van de Grote Markt ontstaat een panorama van 700 meter langs de Leie. Deze grootstedelijke schaal is zo prominent aanwezig dat de heraanleg er niet kan op gericht zijn deze te ontkennen of te camoufleren met kleine elementen. In de vormgeving van de nieuwe Diksmuidekaai werd dan ook resoluut gekozen om de grootschaligheid van de nieuwe Leie te benutten. In het concept wordt de schaal benadrukt door de breedte, een doorgedreven horizontaliteit en de soberheid van aanleg.

De heraanleg van het Albertpark sluit aan bij de openheid langs de Leie

De heraanleg van de Leie zorgt voor een zichtas van 700 m in het stadscentrum

In bovenstaand profiel wordt bijzonder veel aandacht geschonken aan de zachte weggebruiker. De acht meter brede promenade biedt een maximum aan comfort voor voetgangers en fietsers. Voertuigen worden geweerd van deze promenade dankzij de aanleg van een 25 cm hoge trottoirband.

De promenade is uitgevoerd in tintbeton zodat een voelbaar oppervlak ontstaat. De fietsers en voetgangers zijn van elkaar gescheiden door een lineaire opstelling van het straatmeubilair. Door de aanleg van hoogstammige bomen wordt het horizontale lijnenspel doorbroken en worden de fietsers en wandelaars als het ware begeleid doorheen het parcours.

Het Albertpark

Het rechte trekken van de rivier zorgde ervoor dat de oppervlakte van het Albertpark met 1/3de gereduceerd werd. Daarnaast was de nieuwe Groeningebrug zo prominent aanwezig dat het gevaar bestond dat het park als restgroen zou worden geconcipieerd.

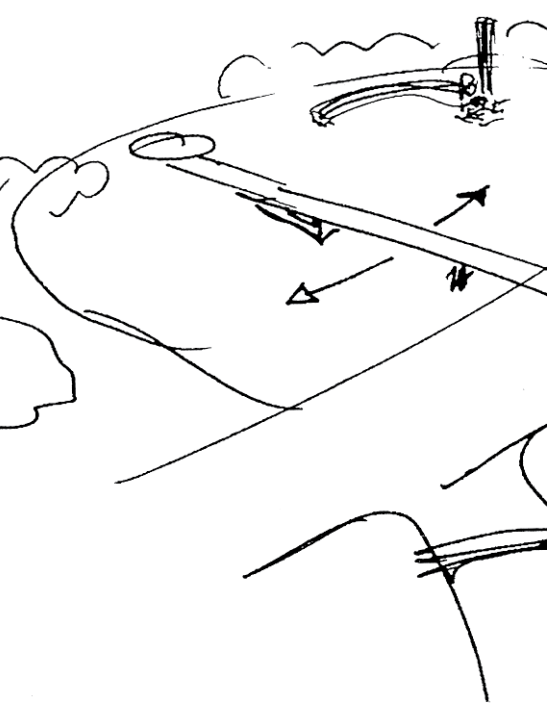
Daarom is conceptueel gekozen om het park als een schelp aan het water vorm te geven zodat de rivier geen grens vormt maar in het midden tussen de parkhelften komt te liggen. Door het terugtrekken van de landhoofden en het verkeer om te leiden aan de rand van het park ontstaat een groene ruimte met een belangrijke meerwaarde. Visueel loopt het park onder de brug door.

De aanleg van het park is, analoog aan de Diksmuidekaai, bewust sober gehouden. De sterke openheid versterkt het schaalgevoel dat door de nieuwe Leie wordt geïntroduceerd.

De aanwezigheid van het oorlogsmonument is benut om een terrassenring in de niveauverschillen te realiseren. Deze terrassen zijn bruikbaar bij de jaarlijkse herdenking van de Leieslag.

Door de introductie van stapelmuren in schisteuze leisteent worden de niveauverschillen opgevangen. De wandelpaden zijn langsheen deze stapelmuren geleid en slingeren doorheen het park. Hierdoor blijven de hellingen klein zodat de paden makkelijk toegang bieden aan voetgangers en personen met een mobiliteitsbeperking.

Behalve een grote solitaire boom (Kaukasische vleugelnoot) werd geen extra beplanting voorzien. De afwezigheid van struiken maakt het opnieuw mogelijk de schaal van het Albertpark in de verf te zetten. Kleine grondarmaturen verlichten het pad waardoor storende verlichtingspalen vermeden werden.

Locatie

Diksmuidekaai en Albertpark, Kortrijk, provincie West-Vlaanderen

Kostprijs studieopdracht

-

Kostprijs uitvoering

-

Uitvoeringstermijn

2 jaar

Realisatie (maand / jaar)

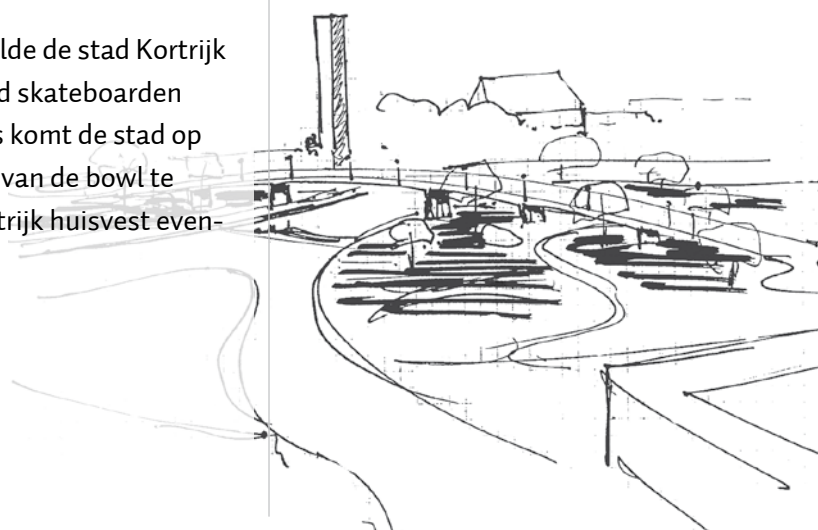
april 2005

© foto: Leiedal

De skatebowl

Bij de heraanleg van het openbaar domein, opteerde de stad Kortrijk om in het Albertpark een skatebowl in te planten. Deze skatebowl vormt een ware attractiepool in deze anders dode hoek van het park. Het ontwerp van de skatebowl is door de stad Kortrijk in samenwerking met Team Pain ontwikkeld. De bowl is opgevat als één monoliet van beton waarin uitsnijdingen en hellingen werden gecreëerd, zodat een gevarieerder parcours wordt gevormd dan bij de klassieke ramp. Om de skatebowl te integreren in het landschap, hanteert men hetzelfde concept als de rest van het park: een vrij horizontale aanleg, versterkt door het gebruik van grote grasperken en de afwezigheid van storende verticale elementen zoals verlichtingsarmaturen. De niveauverschillen in het park worden opgevangen door gebruik te maken van keermuren in rode schisteuze leisteen. Samen met de paden in dolomiet ontstaat hierdoor een harmonieus geheel. Naast de infrastructuur van de skatebowl, ontwikkelde de stad Kortrijk nog twee andere sporen om een gedegen beleid rond skateboarden te voeren. Samen met de bewoners en de gebruikers komt de stad op regelmatige tijdstippen samen teneinde de werking van de bowl te bespreken en indien nodig bij te sturen. De stad Kortrijk huisvest eveneens het expertisecentrum Skate, Blade en Bike. ■

De skatebowl is een monoliet van beton met een gevarieerd parcours

tekst: OMGEVING

Stationsboulevard, Antwerpen

Opdrachtgever:

Stad Antwerpen
Jan Peeters
Desguinlei 33
2018 Antwerpen
T +32 (0)3 244 52 51
jan.peeters@stad.antwerpen.be

Opdrachthouder ontwerp:

Omgeving cvba
Luc Wallays / Maarten Moers
Uitbreidingstraat 390
2600 Berchem
T +32 (0)3 448 22 72
luc.wallays@omgeving.be
www.omgeving.be

Opdrachthouder uitvoering:

NV Aannemingen Van Wellen
Kristof Aernouts
Klinkaardstraat 198
2950 Kapellen
T +32 (0)3 660 21 21
info@vanwellen.be

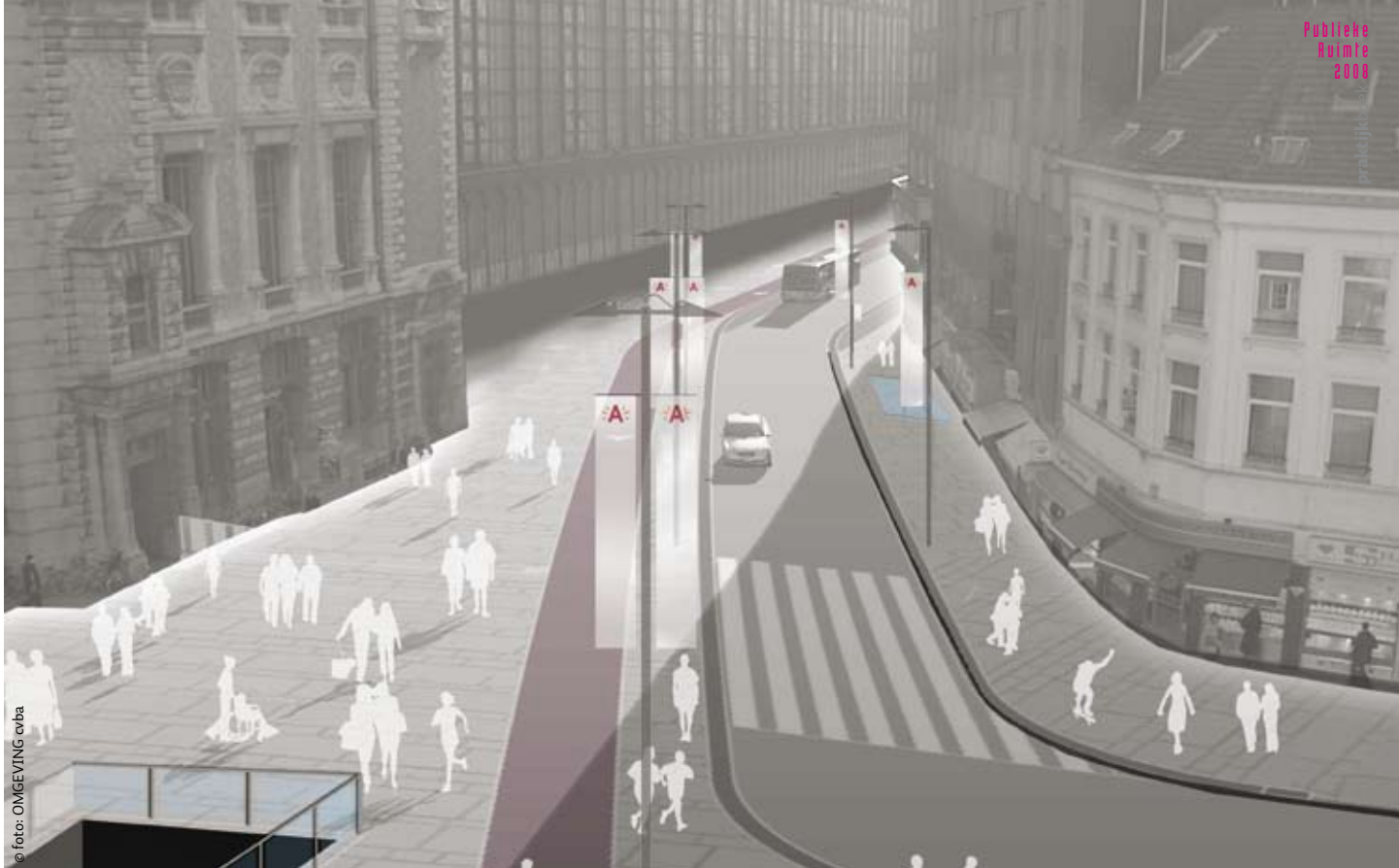
© foto: Pol De Wilde

Nieuwe rol voor Antwerpen Centraal

De aanleiding van de metamorfose die de Antwerpse stationsbuurt vandaag ondergaat, is de uitbouw van Antwerpen Centraal tot een volwaardige HST halte. Voor de 400 meter lange hogesnelheidstrein is een tweede stationstoegang noodzakelijk aan de zijde van de Lange en Korte Kievitstraat. Deze nieuwe stationszijde vormt een strategische locatie voor ontwikkeling van hoogwaardige economische activiteiten. In 1998 won het Nederlandse Architectenbureau MVRDV de wedstrijd voor de opmaak van het masterplan 'Antwerpen Zoo CS'. Projectontwikkelaar Robelco ging in zee met Alcatel en het eerste concrete project kwam van de grond. In juni 2006 is Alcatel naar hun nieuwe kantoren verhuisd. De andere gebouwen (waaronder een hotel, supermarkt, kantoren en woningen) worden gefinaliseerd in de eerste helft van 2008. De oplevering van het nieuwe stationsgedeelte gebeurt eveneens in 2008.

Hoog ambitieniveau voor de openbare ruimte

Ten gevolge van de diverse werken zijn een aantal structurele ingrepen in het straatbeeld noodzakelijk. De openbare ruimte in de stationsomgeving moet immers gelijke tred houden met de vernieuwingen aan het stationsgebouw. Daarom besliste het Antwerpse stadsbestuur om één samenhangend ontwerp te laten opmaken voor de heraanleg van de ruimere omgeving. Het betreft alle straten in en rond de Kievitzone (Ploegstraat, Copernicuslaan, Kievitstraat en het binnengebied tussen de nieuwe bouwblokken), Van Immerseelstraat, een stuk van Plantin & Moretuslei (tussen Provinciestraat en Simonsstraat), Pelikaanstraat, Simonsstraat en Mercatorstraat.

De stad ijverde voor een heraanleg die meer verblijfskwaliteit biedt dan enkel een verkeerstechnische oplossing voor het hele plangebied. Daarom werd door de stad en het district Antwerpen in de zomer 2005 opdracht gegeven aan ontwerpteam OMGEVING en Tritel om hiervoor een verkeersstudie en een ontwerp voor de publieke ruimte te maken. De uitwerking gebeurde in samenspraak met diverse partners: De Lijn, de Vlaamse Overheid, Robelco, Alcatel, NMBS-groep, de Joodse gemeenschap enz.

Van verkeersas tot stationsboulevard

Het projectgebied kenmerkt zich door een sterke noord-zuid oriëntatie. Deze gebieden waaronder de 'Stationsboulevard', Van Immerseelstraat en centraal het toekomstige Moretuspark zijn zowel functioneel als visueel sterk verschillende stedelijke ruimten.

Het uitzicht van Pelikaanstraat, de laatste decennia vooral geassocieerd met de 'goudwinkeltjes', is sinds de eerste aanleg in 1845 (kort na de ingebruikname in 1836 van de spoorlijn Antwerpen-Mechelen) regelmatig veranderd. De link met het openbaar vervoer en de functie als 'transitzone' bleven echter altijd prominent aanwezig. Naast de rol van het treinverkeer zelf, deden hier eerst de paardenkoetsen hun intrede, welke op hun beurt vervangen werden door de tram. Die reed hier tot de jaren zeventig nog bovengronds en verdween bij ingebruikname van de premetro onder de grond. Momenteel blijft vooral het auto -en busverkeer heel zichtbaar aanwezig in het straatbeeld.

De inzet is om de allure van deze oude, statige stationsbuurt te herintroduceren, opnieuw flanerende mensen aan te trekken door het

Locatie

Pelikaanstraat en Simonsstraat,
Antwerpen, provincie Antwerpen

Kostprijs studieopdracht

€ 110.000

Kostprijs uitvoering

€ 2.500.000

Uitvoeringstermijn

140 dagen

Realisatie (maand / jaar)

augustus 2007

© foto: Pol De Wilde

aanbieden van een aangename ‘stationsboulevard’ van pleinen en groene accenten met ruime verblijfskwaliteit en aandacht voor de zwakke weggebruiker. Bij het ontwerpen van een multimodaal knooppunt moet echter het overstappen naar verschillende modi ook zo snel en vlot mogelijk kunnen verlopen. Deze twee uitgangspunten vormen een contrast waartussen een evenwichtsoefening noodzakelijk is.

Structurerend groen

Het ontwerp van de nieuwe ‘Stationsboulevard’ wil een aanzet geven tot het verbinden van de stations Antwerpen Centraal en Antwerpen Berchem. De rode draad in dit ontwerpgebied is dan ook het “parklint” en de aanleg van een volwaardig dubbelrichting fietspad. Het parklint ontstaat in de as vanaf de Simonsstraat waar het profiel tot een stuk in de Mercatorstraat zich geleidelijk verbreedt en terug sluit.

Dit structurerend groenelement refereert naar de mooie tuinen die vroeger de spoorzijde sierden. Het parklint bestaat uit een uitgestrekte bol gazon aangeplant met enkele bloeiende solitaire heesters en in het voorjaar verrijkt met een tapijt sneeuwkllokjes. Om de historische context visueel te bewaren worden slecht op enkele specifieke plaatsen grote solitaire bomen geplaatst. ■

© foto: Pol De Wilde

Stradus Infra

Dellestraat 41
3550 Heusden-Zolder
Tel: +32 (0)13 55 05 23
Fax: +32 (0)13 55 05 44
www.stradus.be

Magnumtegels: Groot, esthetisch en efficiënt

Magnumtegels zijn uiterst geschikt om van publieke ruimtes echte blikvangers te maken. Deze grootformaat tegels zijn beschikbaar in 22 verschillende afmetingen en diktes variërend van 10 tot 18 cm. De deklaag bestaat uit natuursteengranulaten met diverse afwerkingmogelijkheden. Magnumtegels zijn ook verkrijgbaar met een, tijdens het productieproces aangebrachte, duurzame en vuilafstotende coating met 10 jaar garantie.

tekst: Stadsbestuur Sint-Niklaas

Stationsproject, Sint-Niklaas

Opdrachtgever:

Stadsbestuur Sint-Niklaas in samenwerking met de NMBS, De Lijn, nv Wilma Project Development en nv Leisure Development
Contactpersoon Stad Sint-Niklaas
Stefan Bauwens
Grote Markt 1
9100 Sint-Niklaas
T +32 (0)3 760 91 81
stefan.bauwens@sint-niklaas.be

Opdrachthouder ontwerp:

Architectenbureau Cepezed en Studiebureau Jouret
Michiel Cohen
T +31 (0)15 215 00 00
Rik Jouret
T +32 (0)3 777 96 30
Coördinatie :
Euro Immo Star
Mar De Vreese
T +32 (0)2 529 97 63

Opdrachthouder uitvoering:

Van Gorp nv (het huidige VBG nv)
Dirk Bellemans
Welvaartstraat 14/1 bus 8
2200 Herentals
T +32 (0)14 424 44 44

Stationsomgeving herwaarderen als structurerend element

Het vroegere station van Sint-Niklaas fungeerde als centraal punt in het perspectief van de stationswijk. Door het verplaatsen ervan werd in het verleden een lidteken gecreëerd in het stedelijk weefsel. Een globaal project werd op stapel gezet voor de herwaardering en vernieuwing van de stationsomgeving. Het strategisch project had als hoofddoel de stationssite opnieuw te laten opbloeien, met een duidelijke relatie tot de binnenstad en een versterkte stedenbouwkundige en architecturale eenheid. De organisatie van een wedstrijd rond de stationssite lag aan de basis van het project. Het masterplan stationsgebied Sint-Niklaas stelde zich tot doel een nieuwe stedelijke structuur voor de stationsomgeving te creëren. Een nieuw aan te leggen stationsplein was hierin een belangrijk structurerend element. Architectenbureau CEPEZED uit Delft werd geselecteerd om het masterplan verder uit te werken. De invulling werd geconcretiseerd na samenspraak met de verschillende betrokken partijen: het stadsbestuur Sint-Niklaas, de NMBS, De Lijn en de verschillende projectontwikkelaars.

Het stationsproject omvatte verschillende deeloperaties:

- Renovatie van het stationsgebouw en de bouw van een fietsenstalling (NMBS - Eurostation).
- Heraanleg en uitrusting van het busstation (De Lijn)
- Oprichting winkelcomplex en dakparking (Wilma).
- Oprichting vrijetijdscentrum o.m. met een bioscoopcomplex en parkeergarage, horeca en winkels (Leisure Development Sint-Niklaas, Ciné-Invest en Retail Estates).

- De ontwikkeling van een woonproject met inbegrip van kantoor- en handelsruimten langsheen de Leopold II-laan (Orbis - Interell).
- Aanleg van een langgerekte esplanade met groenvoorziening (Stad).

Geïntegreerd proces door PPS

Het geïntegreerde stationsproject van Sint-Niklaas was een PPS-initiatief tussen vijf partijen, waarvan de samenwerking is geregeld in een raamovereenkomst. Die partijen zijn de publieke partners Stad Sint-Niklaas, NMBS en De Lijn en de twee private partners Wilma en Leisure Development Sint-Niklaas – Ciné-Invest – Retail Estates. De private partners stonden in voor de realisatie van het winkelcentrum, het cine-macomplex en horeca. De stad was aansturende partij voor het Esplanade-project, zijnde het geheel van de werken van de ondergrond en van de bovengrondse pleinaanleg, waarin de vier individuele projecten zijn ingebed. Door de specifieke context van het Stationsproject, was synchronisatie van de projecten van essentieel belang. De stad Sint-Niklaas heeft door de aanpak van het Esplanadeproject haar greep op het project maximaal kunnen behouden.

De coördinatie tussen deze projecten gebeurde door Euro Immo Star NV, dochter van de NMBS en gespecialiseerd in de ontwikkeling van stationsomgevingen en andere mobiliteitsknooppunten.

Het stationsproject nam een aanvang in november 2001 en werd afgerond in mei 2004. De totale kostprijs van het project bedroeg zo'n 47 miljoen euro, waarvan nog geen kwart stadsaandeel. Het stationsproject mag dan ook een geslaagd PPS-project genoemd worden.

Ruimtelijke en functionele herinrichting

Om te beginnen is de verkeersstroom ingedamd. De stedelijke ringweg was reeds ondertunneld, maar wordt door een strikte scheiding van doorgaand- en bestemmingsverkeer nu beter benut. Bestemmingsverkeer is gereguleerd door onder meer de instelling van éénrichtingsverkeer en een zone 30.

Het station is geheel gerenoveerd. Het restaurant aan de voorzijde benam het zicht op de stationsingangen en is daarom vervangen door een glazen, transparante uitbreiding van de stationshal. Het stationsplein is van hieruit gemakkelijk te overzien.

Voor het station is een nieuwe, ruime en overzichtelijke fietsenstalling met transparant dak geplaatst. Deze biedt ruimte aan zo'n 700 rijwielen. Ook het busterrein naast het station is opnieuw ingericht. Met efficiënt gebruik van de ruimte en herstructurering van de buslijnen is het aantal

Transformatie van onaangename ruimte naar levendige plek

Achtergrondinformatie

Euro Immo Star
Gwenn Nevelsteen, communicatie-
verantwoordelijke
Brogniezstraat 54
1070 Brussel
T +32 (0)2 529 97 51
gwenn.nevelsteen@euroimmostar.be
www.euroimmostar.be

NMBS
Dienst Patrimonium
Frankrijkstraat 85-91
1070 Brussel

© foto: Stadsbestuur Sint-Niklaas

Locatie

Kleine Laan, Stationsplein en Leopold II-laan, Sint-Niklaas, provincie Oost-Vlaanderen

Kostprijs

studieopdracht -

Kostprijs uitvoering

2.540.131,34 EUR, excl. btw en herziening

Uitvoeringstermijn

150 werkdagen

Realisatie (maand / jaar)

Voorlopige oplevering op 13 december 2004

Zicht op de Esplanade

halten vermeerderd, waardoor het station nu een meer centrale plaats in het streekvervoer inneemt.

Een bouwmarkt tegenover het station is gesloopt. Het bedrijf was in schaal en functie niet langer wenselijk en wordt vervangen door winkels in combinatie met appartementen ontworpen door architect Jo Crepain.

Als ruggengraat van de vernieuwde gebiedsstructuur is een langgerekt wandel- en verblijfsgebied aangelegd. Deze zogenaamde Esplanade koppelt uitgaanscomplex, station en winkelcentrum en leidt via de Stationsstraat richting centrum.

Nieuw imago, flexibele invulling

De laatste decennia was de omgeving verworpen tot een onheimische stedelijke ruimte. Er was nauwelijks verband tussen de bebouwing en het openbare domein. De herinrichting van het stationsgebied Sint-Niklaas heeft een aantrekkelijke eenheid aangebracht in een buurt die lange tijd als onaangenaam en versnipperd werd ervaren. Sinds de herinrichting beschikt Sint-Niklaas over een modern, 21e-eeuws stationsplein dat goed aansluit bij de grotendeels 19e-eeuwse bebouwing rondom. Het gebied is nu open, toegankelijk en uitnodigend. De verblijfswaarde is hoog, de vanzelfsprekendheid van functies groot.

De kwaliteit van de herinrichting stationsomgeving Sint-Niklaas schuilt vooral in de helderheid, inzichtelijkheid en aantrekkelijkheid die het gebied heeft gekregen. In de verschillende functies is een duidelijke structuur aangebracht. Was het gebied voorheen troebel, verbrokken en ondoorzichtig, de vernieuwde indeling, de overzichtelijk geïntegreerde verkeersstromen en de aanleg van de Esplanade hebben het gemaakt tot transparante eenheid waarin mensen gemakkelijk hun weg vinden. ■

De fietsenstalling neemt een centrale plaats in en biedt ruimte voor 700 fietsen

© foto: Stadsbestuur Sint-Niklaas

'Bergen' verrijzen uit het landschap en
verwijzen naar vroegere stuifduinen

© foto: Gemeentebestuur Brasschaat

Stapsteen in bebouwd perifeer landschap

Het parkproject Antverpia is gelegen op ongeveer 4 km van het centrum van Brasschaat. De gemeente behoort tot het bebouwd perifeer landschap rond Antwerpen, een overgangsgebied dat noch landelijk noch stedelijk is. Goede verbindingen met de stadskern en kleinschaligheid zijn de kenmerken van deze groene gordel. Hier liggen ook de belangrijkste groengebieden van de hele agglomeratie, zoals het Antitankkanaal, de fortengordel en de groene vingers. Naast hun natuurwaarde spelen ze ook een belangrijke rol op vlak van recreatie.

Het bankgebouw Antverpia was de aanzet van de ontwikkeling van de wijk Mariaburg en werd in het begin van de twintigste eeuw gebouwd. Recent verwierf de gemeente Brasschaat het geklasseerde bankgebouw met park. Leerlingen van de tekenacademie, gebruikers van het diensten-centrum en wijkbewoners komen hier rust en inspiratie zoeken. Door het toepassen van harmonisch park- en groenbeheer steeg de ecologische waarde van het voormalige domein. Maar dit project maakt ook deel uit van een groter groen netwerk: het Natuur- en Schelde landschapspark. Zo zal dit parkgebied, op ruimer schaalniveau binnen het randstedelijk weefsel, fungeren als groene stapsteen, voor mens, plant en dier.

Verwevenheid in de woonomgeving

De grootste troef van dit groengebied is dat jong en oud binnen de woon-omgeving kan genieten van een stukje natuur. De inbreng van recreatieve elementen beperkt zich tot een basketbalveldje en enkele 'bergen' die uit het landschap rijzen. Kinderen worden dus in de stedelijke structuur geconfronteerd met elementen die refereren naar een natuurlijke verschijningsvorm. Maar binnen dit buurt-natuurpark ligt het accent vooral

tekst: gemeentebestuur
Brasschaat

Buurtpark Antverpia, Brasschaat

Opdrachtgever:

Gemeentebestuur Brasschaat
Jan Moereels / Priscilla Gabriels
Bredabaan 182
2930 Brasschaat
T +32 (0)3 650 02 67
priscilla.gabriels@brasschaat.be

Opdrachthouder ontwerp:

In eigen beheer door gemeente
Brasschaat

Opdrachthouder uitvoering:

In eigen beheer door gemeente
Brasschaat

Dreven in kasseien omringen
het voormalige bankgebouw en
verwijzen naar het historisch
karakter van de wijk

© foto: Gemeentebestuur Brasschaat

Locatie

Sint Antoniuslei, Brasschaat,
provincie Antwerpen

Kostprijs studieopdracht

In eigen regie

Kostprijs uitvoering

€ 310.971

Uitvoeringstermijn

2 maanden

Realisatie

aanplantingswerken: najaar 2006
plaatsing zitbollen & zitkuil:
augustus 2007

Sfeerschets gewapend pad

Door de transparante structuur
integreert het buurtpark zich in de
omliggende woonomgeving

op verblijf. Het ontwerp voorziet heel wat ontmoetingsplaatsen zodat bezoekers in een semi-natuurlijke omgeving kunnen verblijven, circuleren en recreëren. De onmiddellijke omgeving van het voormalige bankgebouw heeft een sterk historisch-landschappelijk karakter. Samen met de wegen rond het gebouw versterken de monumentale beuken het beeld van het negentiende eeuwse domein.

Buurtpark en natuurontwikkeling

Parken zijn vaak gekenmerkt door een hoge soortenrijkdom, zowel wat de cultuurvariëteiten betreft als hun tegenhangers uit de natuur. Maar door de beperkte oppervlakte is het in een buurtpark niet mogelijk om een enorme diversiteit planten- en diersoorten na te streven. Bij de uitbouw van een ecologisch park speelt de juiste plantenkeuze en het gebruik van de juiste materialen een belangrijke rol. Daarom is de plantenkeuze hier vooral gericht op een sterk inheems assortiment, dat geschikt is voor de specifieke standplaats.

Maar ook het beheer heeft zo zijn belang. Milieuvriendelijkheid staat hier centraal. Zo wordt de spontane ontwikkeling van kruidachtige gewassen in het grasland gestimuleerd. Dat is deels het resultaat van een extensief maaibeheer. Enkel het 'gewapend graspad' wordt frequent gemaaid. Belangrijk in heel het verhaal is de beeldvorming. Het zichtbaar maken van de spontane processen helpt om het begrip natuurpark te vatten. Zo gaan beukenmassieven, hagen, klimplanten en oude afsluitingen o.a. ideale nestplaatsen vormen voor vogels. Dat is de reden waarom alleen de beukenhagen gesnoeid worden. Om het ander onderhoudswerk, o.a. binnen de plantenmassieven, tot een minimum te beperken komt er een mulchlaag van houtsnippers (afkomstig van snoeiwerken) tussen de planten. Via oproep 'Groenprojecten in het kader van het Harmonisch Park-en Groenbeheer 2005' ontving dit project een projectsubsidie van 110.161 euro. Met de bedoeling om lichthinder en lichtvervuiling tot een minimum te beperken werd een lichtstudie uitgevoerd, zodat de verlichting van het buurtpark mens- en diervriendelijk blijft.

Een gegrepen kans

Op het oude BPA is duidelijk te zien dat deze zone bebouwd mocht worden. De gemeente Brasschaat heeft een sterke inspanning geleverd om ervoor te zorgen dat dit actieterrein gevrijwaard zou blijven. Het uitgangspunt was een groene vlek in de wijk Mariaburg. De gemeente heeft er ook voor gezorgd dat het historische bankgebouw opgenomen is als beschermd monument. Door niet alleen het gebouw maar ook het omliggende terrein te betrekken, blijft het sterke karakter behouden. De omliggende straten zijn uitgevoerd in kasseien en de robuuste beukenbomen zorgen voor een historisch wijkbeeld. Door het braakliggende terrein om te vormen tot een semi-natuurlijk wijkpark heeft de gemeente Brasschaat eindelijk de toekomst van dit groengebied kunnen garanderen. ■

tekst: Technum

Poorten van het Nationaal Park Hoge Kempen, provincie Limburg

Het logo van het Nationaal Park is op diverse plaatsen verwerkt

Het Nationaal Park Hoge Kempen is het grootste aaneengesloten natuurgebied van Vlaanderen. Het is een uniek landschap, gevormd door de Maas die hier tijdens de laatste ijstijden een puinkegel van stenen en zand afzette. Bovendien is het gelegen in de Limburgse mijnstreek: een regio die nog steeds op zoek is naar nieuwe economische impulsen na de sluiting van de steenkoolmijnen. Het gebied heeft enorme potenties voor natuur, mens en toerisme. In 1998 werd het initiatief genomen om hier een Nationaal Park op te richten. Op 13 maart 2006 was het Nationaal Park Hoge Kempen een feit. Het strekt zich uit over zes gemeenten: Genk, As, Dilsen-Stokkem, Maasmechelen, Lanaken en Zutendaal.

Poorten in huisstijl

Het gebied werd aanvankelijk niet gezien als één geheel. Het was een opsomming van talloze natuurgebiedjes en privé-ontginningen met elk hun eigen signalisatie en inrichting. Om tot een eenvormige inrichting van het uitgestrekte gebied te komen, was een sterke visie over de 'Stijl en Sfeer' van het Nationaal Park nodig. Pas dan kon er sprake zijn van één park en kon de streek ondergedompeld worden in de 'geest' van het Nationaal Park.

Er werd gekozen voor een concept van 'poorten'. Elk van de zes gemeenten krijgt een eigen poort, gekoppeld aan bestaande recreatieve initiatieven. Ze liggen net buiten de grenzen van het Nationaal Park. De poort is de eerste ontmoeting met het Nationaal Park Hoge Kempen. Hier moet de boodschap van het Nationaal Park zijn ingang vinden.

Opdrachtgever:

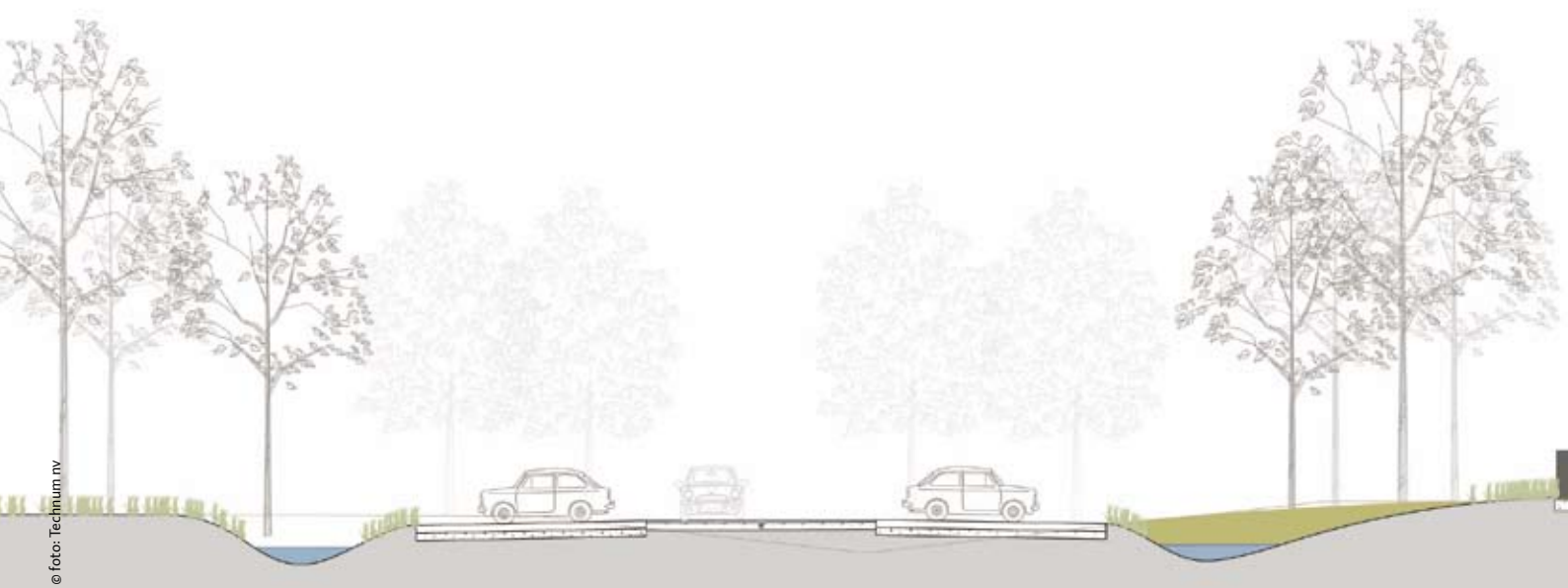
Regionaal Landschap Kempen en Maasland
Johan Van den Bosch (Projectleider projectteam Nationaal Park)
RLKM vzw
Winterslagstraat 87
3600 Genk
+32 (0)89 32 28 10
info@rlkm.be

Opdrachthouder ontwerp:

Technum NV
Jan Nuijens (projectleider)
Technum NV (vestiging Hasselt)
Ilgatlaan 23
3500 Hasselt
+32 (0)11 28 86 00
www.technum.be

Opdrachthouder uitvoering:

wegenbouw: Van de kreek NV (Lanaken),
natuur-, groen- en infrastructuurwerken: Heylen bvba (Herentals) en Interplant NV (Londerzeel),
grond- en infrastructuurwerken: De Coster H. NV (Peer),
bouwwerken: Schoofs NV (Hoeperingen-Borgloon) en Reulens NV (Maaseik),
spoor- en infrastructuurwerken: Van Bouwel NV (Kapellen)

© foto: Technium nv

Doorsnede van de grote parking te As

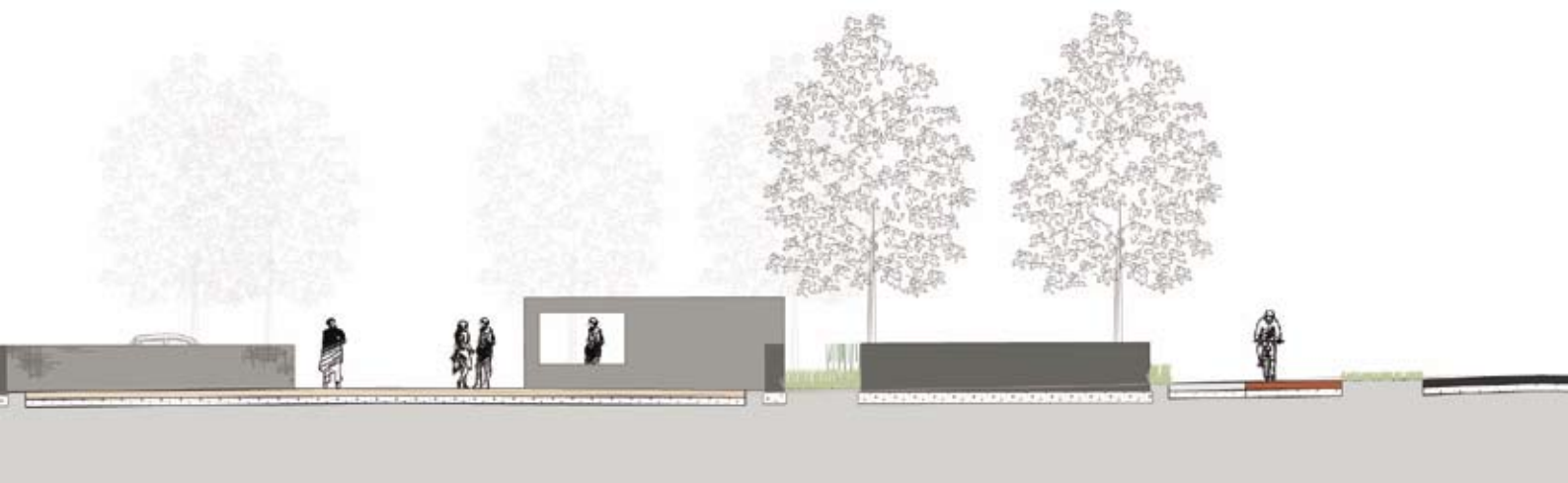
Vanaf hier treedt men in de voetsporen van de natuur, zoals het logo het aankondigt.

Vanaf het moment dat het Nationaal Park wordt betreden, stapt de bezoeker in een andere wereld. Men had kunnen opteren voor een belerend bordje “opgepast hier betreedt u”. Daarvoor is uitdrukkelijk niet gekozen, wel voor een concept waarin het poorteffect wordt uitgewerkt als een beleving. Het is de plek waar de bezoeker wordt ontvangen en naar het Nationaal Park wordt geleid. In het concept van elke poort wordt de overgang uitvergroot tussen enerzijds de rust, de natuur, het ongeorganiseerde, het onbekende, de minimale inrichting en anderzijds de drukte, de cultuur, het georganiseerde, het vertrouwde en de ontworpen bebouwde omgeving. De poort zelf bevat alle elementen van deze overgang.

© foto: Technium nv

Wandelpad naar de toegangspoort Lietenberg

De inrichting van de poorten wil verrassen. Het concept werkt met elementen die aangereikt worden vanuit de tegenstelling. Er ontstaan nieuwe belevingseffecten met een eigen identiteit per poort. De beleving van een andere wereld te betreden, wordt uitvergroot door de inrichting van de poort. De overgang, de stap in of uit het Nationaal Park Hoge Kempen is een ervaring op zich.

Streek eigen materiaalgebruik

De inrichting van de poorten kan niet worden gestandaardiseerd en is per poort op maat gesneden. Elke poort heeft haar ontwerp. Er wordt wel gewerkt met een zeer beperkt aantal inrichtingselementen die voor eenheid in het park zorgen. De inrichting van de poorten gebeurde aan de hand van vier elementen die typerend zijn voor de streek: berggrind, solitaire eiken, inlands hout en schrale grasbermen.

De stenen kunnen geplaatst worden als menhirs en boombeschermers, keien worden gestapeld tot muurtjes en schuilplekken, grindkiezel wordt gebruikt als open verharding enz.

Inlands hout (eik, acacia en kastanje) vormt het basismateriaal van de inrichtingselementen die in contact komen met de huid van de bezoeker: informatiedragers, zitbalken, zitbanken, afscheidingen, paardenstallingen enz. Hout is een zeer warm, natuurlijk en hernieuwbaar materiaal.

Op strategische plaatsen in de poorten, op toegangswegen en op zichten over de gras- en heidelanden zijn solitaire eiken aangeplant. Vlakten en bermen met schrale gras- en heidevegetaties geven ruimte, lucht en licht in een overwegend dicht bebost gebied. De bermen zijn zodanig gesitueerd dat er zichtlijnen worden gecreëerd. Ze ondersteunen het beeld en leiden het zicht en doen dienst als parking, picknickweide of ligweide.

Informatiepanelen aan de poort Lieteberg

Locatie

Delen van de gemeenten Genk, As, Dilsen Stokkem, Maasmechelen, Lanaken en Zutendaal, provincie Limburg

Kostprijs studieopdracht

€ 222.524 excl. BTW (inclusief stabiliteitsstudies)

Kostprijs uitvoering

€ 2.932.675 excl. BTW

Uitvoeringstermijn

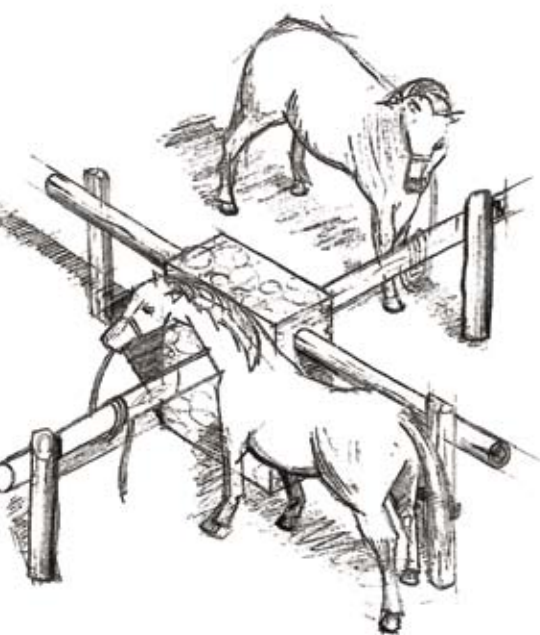
2004 - 2008

Realisatie

2005 - 2008

© foto: Technum nv

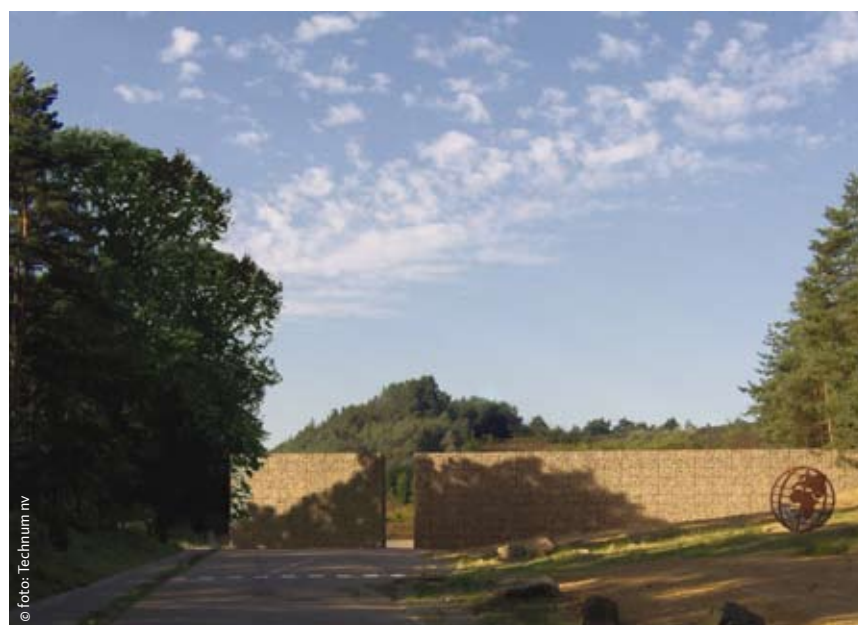
Paardenstallingen in
streekeigen materialen

In plaats van standaard straat- en parkmeubilair te gebruiken, werd meubilair ontwikkeld dat specifiek bedoeld is voor het Nationaal Park. Alle meubilair is eveneens opgebouwd door gebruik te maken van de vier inrichtingselementen. Op die manier ontstaat een eenvormig geheel dat de identiteit van het Nationaal Park kracht bij zet.

In de ontwerpfase zijn schetsen gehanteerd als communicatiemiddel. Naderhand werden ze omgezet in een technisch ontwerp. Op die manier kwam een catalogus tot stand voor de realisatie van het meubilair van het Nationaal Park en haar omgeving. ■

De poort te Maasmechelen

© foto: Technum nv

© foto: Kristien Daem

Het Maria-Hendrikapark of het Bosje

Oostendenaars noemen het steevast 't Bosje, maar de officiële naam van deze groene Oostendse long is het Maria-Hendrikapark. Koning Leopold II was de grote bezieler van de aanleg van het park dat hij 'Bois de Boulogne' wou noemen, net zoals het bekende landschapspark aan de rand van Parijs.

Het Maria-Hendrikapark werd aangelegd op de plaats van een verwilderd stuk bos buiten de omwallingen van de stad, in de buurt van de kazerne. De Duitse landschapsarchitect Eduard Keilig tekende de eerste plannen in 1876. Pas in 1886 staat de regering, op aandringen van Leopold II, 27 ha gronden af aan de stad voor de aanleg van het openbaar stadspark. Tussen 1888 en 1892 vindt de aanleg van het Maria-Hendrikapark plaats.

Reeds enkele jaren later, in 1896, verdubbelde het park in oppervlakte. Deze uitbreiding met het Spiegelmeer en de Konijnenvijver is het werk van Elie Lainé. Het park was op dat moment ongeveer 57 ha groot. Het Laiterietje, de oude watertoren en Armenonville dateren allemaal van deze periode. Rond 1913 werden plannen gemaakt voor een zwembad, de Velodroom en de voetbalvelden aan de Konterdamkaai.

Na WO II verloor het Maria-Hendrikapark oppervlakte door de bouw van het Heilig-Hartziekenhuis, de aanleg van de Verenigde Natieslaan en de verkavelingen langs de Groendreef. De huidige oppervlakte van het park bedraagt ongeveer 37 ha. Het dierenasiel kwam er in 1950. De

tekst: Technum

Maria Hendrikapark, Oostende

Opdrachtgever:

Stad Oostende
Eli Devriendt (groendienst)
Vindictivelaan 1
8040 Oostende
T +32 (0)59 70 30 14
groendienst@oostende.be

Opdrachthouder ontwerp:

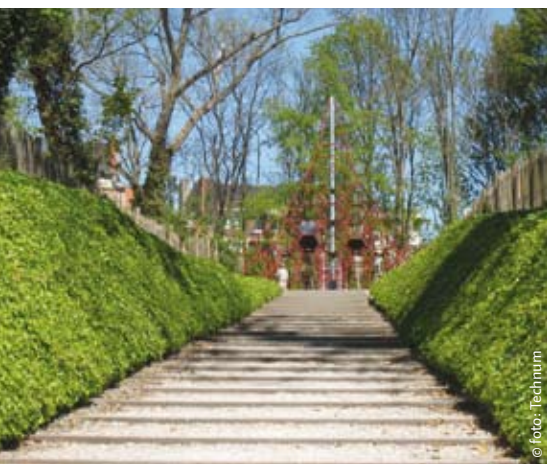
Opdrachthouder ontwerp
herinrichting:
Technum i.s.m. Denis Dujardin
Opdrachthouder ontwerp
voetgangers- en fietsersbrug:
Technum i.s.m. 360 architecten
Bart Van Gassen
Leiepark 18
9051 Gent
T +32 (0)9 240 09 98
bvg@technum.be

Opdrachthouder uitvoering:

fase 1 (ruwbouw hoofdstructuur): Knockaert
fase 2.1 (trappen, hellingbaan): De Waele
fase 2.2 (aleph): ASWEBO
fase 3.1 (Konijnenvijver): Herbosch-Kiere
fase 3.3 (voetgangersbrug): Van Britsom
fase 4.1 (Spiegelmeer): Mahieu
fase 4.2 (gezinsplein, parking Bosweg, clairières, Koninginne-eiland): De Waele

Educatie en ecologie geïntegreerd in de houtril

nieuwe watertoren in 1959. In 1967 ten slotte werd het oude Laiterietje gesloopt en vervangen door het Koninginnenhof.

De herinrichting (2003 - 2006)

Tussen 2003 en 2006 onderging het Maria-Hendrikapark een grondige renovatie. Uitgangspunt was het versterken van de troeven van het park. In de eerste plaats is dat de verscheidenheid. Door dit aspect verder te ontwikkelen is het park nu een plek waar alle gebruikers aan hun trekken komen. De herinrichting maakt het park aantrekkelijker en eigentijds, zonder de cultuurhistorische waarde uit het oog te verliezen.

Het Maria-Hendrikapark lag vroeger aan de stadsrand, maar door de stedelijke ontwikkeling rondom, ging deze Oostendse groene long een centrale plaats innemen tussen de binnenstad en de haven aan de ene kant en de buitenwijken aan de andere kant. Sinds de renovatie is de verbinding tussen het park en omgeving hersteld.

De hoofdtoegangen tot het park hebben een herkenbare vormgeving. Aan de Velodroom en het randparkeerterrein is een ruim toegangsplein. Van hieruit vertrekt de nieuwe fietsers- en voetgangersbrug over de Koninginnenvijver naar het centrale gedeelte van het park. Een helling en trappen zorgen voor de verbinding tussen het hoger en lager gelegen deel van het park.

De hoofdpadenstructuur zorgt voor een betere leesbaarheid en maakt de verbinding tussen de hoofdtoegangen. Het netwerk van hoofdpaden bestaat uit de aleph - de centrale ring die de drie parkgedeeltes met elkaar verbindt - en de zogenaamde tentakels die de verbinding vormen tussen de aleph en de hoofdtoegangen. De aleph is uitgevoerd in een zigzaggende betonverharding; de tentakels zijn in asfalt. Alle overige paden zijn in dolomiet, rode mijnsteen of boomschors en daardoor uitermate geschikt voor joggers. Langs de paden, langs de vijvers en in de speelzones is er heel wat zitgelegenheid.

Dank zij de wandelpromenade op de Graaf de Smet de Naeyerlaan kreeg het Maria-Hendrikapark ook een vlotte en veilige verbinding met het stadscentrum. De verdere inrichting van de Koninginnelaan als groene boulevard – waar de gerenoveerde squares (zie p. 61-63) deel van uitmaken – zal de link tussen park, stad en zee nog versterken.

Drie vijvers, drie zones

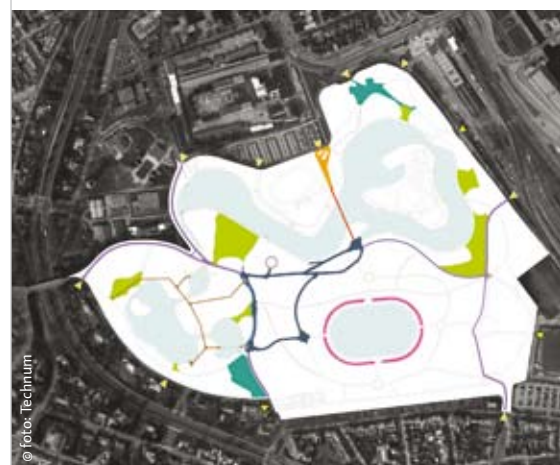
In het Maria-Hendrikapark liggen drie vijvers. Die vormen telkens de kern van één van de hoofdzones. Elke vijver heeft een eigen historisch karakter. Op en rond de Koninginnevijver gaat de aandacht naar ontspanning. Deze grote vijver biedt prachtige mogelijkheden voor allerlei vormen van waterrecreatie zoals vissen, roeien en waterfietsen.

De omgeving van de Koninginnevijver is de centrale ontmoetingsplaats van het park en is o.a. ingericht met banken, zittredes en picknicktafel. Ligweiden en evenementenweide maken integraal deel uit van deze plek. Ook het eiland is bij de herinrichting grondig aangepakt. Bomen, struiken en oeverbeplanting zorgen voor een landschappelijke inpassing van het eiland in de bosrijke omgeving.

Het Spiegelmeer heeft een formeel en symmetrisch karakter. Rondom dit meer ligt een border van vaste planten en heesters omgeven door een haag, een verwijzing naar de oorspronkelijke 'arabesque de sable'. De border met haag versterkt de symmetrie en het klassieke karakter van het meer. De vier open plekken in het bos, de zogenaamde clairsières, zijn de voorkamers van het Spiegelmeer.

De omgeving van de Konijnenvijver is de meest natuurlijke plek in het park. Hier krijgen natuur en natuurontwikkeling alle kansen. De natuurlijk aangelegde oevers, het bos en de grasweiden worden op een ecologische manier beheerd. Verhoogde paden dwars door deze zone maken een wandeling tot een heus avontuur. De natuurlijke zone is gedeeltelijk omgeven door een houtril. Dat is een brede stapeling van

De hangbrug maakt deel uit van een stedelijke wandel- en fietsverbinding

© foto: Kristien Daem

*De Aleph? – herhaalde ik.
Ja, de plaats waar, zonder in elkaar over te
lopen, alle plaatsen van de wereld samenko-
men, vanuit alle hoeken gezien.*
Jorge Luis Borges, De Aleph, 1957

dood (snoei)hout. Naast de fysieke afscherming heeft die ril ook een ecologische functie. Heel wat kleine en grote dieren zullen hier beschutting vinden, voor andere organismen is het een leefomgeving. In de zone van de Konijnenvijver staan enkele educatieve belevingsmodules.

Kinderen en hun ouders

Kinderen en jongeren zijn een belangrijke gebruikers- en doelgroep van het Maria-Hendrikapark. Avontuurlijk ingestelde kinderen kunnen overal in ‘het bosje’ spelen. Wie iets meer op veilig wil spelen, vindt zijn gading binnen de vernieuwde speelinfrastructuur.

Het Gezinsplein kreeg een totaal nieuwe inrichting. Door ophoging en drainage van het speelveld behoort het probleem van wateroverlast tot het verleden. Het Gezinsplein heeft nu twee delen: een beschutte speelplek voor de allerkleinsten en een zone voor de oudere kinderen. Speciaal voor hen wordt een deel van het bos aan het plein ingericht als avontuurlijk speelbos. Ter hoogte van de hoger gelegen boszone die aansluit bij de wijk Hazegras ligt een nieuwe speelruimte. Vanop het indrukwekkende draadcircus, het uithangbord van deze speelplek, heb je een schitterend uitzicht op het park.

De herinrichting van het Maria-Hendrikapark is een project van het stadsbestuur van Oostende, met financiële steun van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (Agentschap voor Natuur en Bos) en de Europese Commissie (EFRO-fonds, Doelstelling 2). ■

foto: technum

Locatie

tussen Groendreef, Konterdamkaai en randparking, Oostende, provincie West-Vlaanderen

Kostprijs studieopdracht

€ 300.000 (incl. BTW)

Kostprijs uitvoering

€ 3.000.000 (incl. BTW)

Uitvoeringstermijn

2002-2006

Realisatie

2002-2006 (gefaseerd)

Verhoogde paden door het ecologisch beheerde bosgedeelte

advertentie

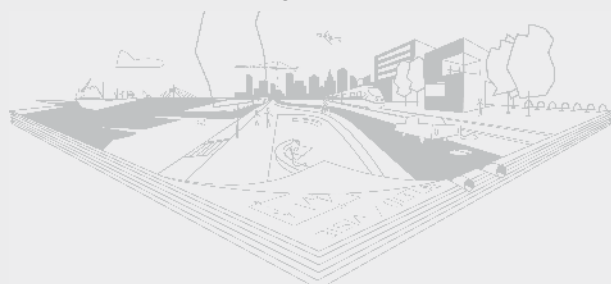
Wilrijkstraat 37
2140 Antwerpen
Tel: +32 (0)3 270 92 92
www.technum.be

Bewust innoveren voor een duurzame leefwereld

Uitgekiend advies en gespecialiseerde studies maken van uw project een succes. Ontdek onze duurzame oplossingen op het gebied van

- Transportinfrastructuur & stedenbouw
- Beleidstudies- en advies
- Haven- en waterbouw
- Gebouwen

Onze gespecialiseerde, multidisciplinaire teams garanderen dankzij hun jarenlange ervaring een creatieve en kwaliteitsvolle invulling van de openbare ruimte.

© foto: Kristien Daen

© foto: Kristien Daen

© foto: AWG - a2o-architecten

tekst: Quadrant Studieburo

Wildersedreef, Kamphenhout

Opdrachtgever:

Gemeente Kamphenhout
Jean Vannoppen
Gemeentehuisstraat 16
1910 Kamphenhout
T +32 (0)16 65 99 01
technischdienst@kamphenhout.be
www.kamphenhout.be

Opdrachthouder ontwerp:

Quadrant Studieburo
Benny Theyssens
Dorpsstraat 202
3078 Kortenberg (Meerbeek)
T +32 (0)2 757 09 00
info@quadrant.be
www.quadrant.be

Opdrachthouder uitvoering:

Hens NV
Guido Verschueren
Bredabaan 55/B
2990 Wuustwezel
T +32 (0)669 95 55
guido.verschueren@hensnv.be
www.hensnv.be

© foto: Quadrant

Link met het verleden

Zowel vanuit historisch als vanuit landschappelijk of natuurlijk perspectief is de Wildersedreef van bijzondere betekenis voor de gemeente. Ze biedt een terugblik op het klassieke landschap met dreven als structuurdrager. Dreven liepen langsheen kasteeldomeinen en verbonden ze met elkaar. Nu nog loopt de dreef langs het negentiende-eeuwse, neoclassicistische kasteel en het parkgebied in Engelse landschapsstijl. Verderop vormt ze de scheiding tussen het recent aangelegde landschappelijke golfterrein en het landbouwgebied.

Structurerend landschappelijk element

Door de dubbele bomenrij heeft de Wildersedreef nog meer uitstraling dan een laan met een enkelvoudige rij bomen. De eenvoud van de oude kasseibaan associëren wij vandaag met een wandeldreef. Voor de omgeving vormt deze 'lommerdreef' een link tussen de omliggende percelen.

Als transparant lint bepaalt ze de ruimtelijke structuur van het landschap in het zuiden van de gemeente. Zo verbindt ze enkele woningen in het landelijk woongebied met de verbouwde hoeve van het kasteeldomein en de brug over de beek.

De dreef vormt samen met de omgeving een toeristisch-recreatieve attractiepool van bovenlokaal belang. Volgens het gewestplan ligt het gebied in een parkzone, waarvan de randen tot het waardevol agrarisch gebied behoren.

© foto: Quadrant

publieke
ruimte
2006
pauze / boek

Locatie

Wildersedreef te Kampenhout,
provincie Vlaams-Brabant

Kostprijs studieopdracht

€ 45.210 (incl. BTW)

Kostprijs uitvoering

€ 520 391 (incl. BTW)

Uitvoeringstermijn

februari 2006 – oktober 2006

Realisatie (maand / jaar)

oktober 2006

Renovatie

Ruimtelijk had de dreef een opsmuk nodig om de structuur terug tot zijn recht te laten komen en het wandeltracé te herstellen. De kasseiweg was hier en daar verzakt en de randen waren aan restauratie toe. Hoewel het langzame verkeer, wandelaars en fietsers, het meest gebruik zal maken van de verbinding, blijft de dreef beperkt open voor gemotoriseerd verkeer.

Bij de renovatie speelden de bestaande profielen een belangrijke rol. Het ontwerp werd grondig besproken met Monumenten en Landschappen.

Nieuw zijn de stroken in uitgewassen beton langs de rand van de verharding. Die sluiten qua kleur en textuur aan bij de natuursteen van het middengedeelte. Hun vlak karakter maakt ze geschikt als fiets- en wandelstrook. Via de waterdoorlatende verharding dringt het regenwater rechtstreeks de bodem in. Het deel dat wegvloeit komt in bestaande en nieuw uitgegraven grachten langs de as terecht. ■

De dreef en omliggende bebouwen zijn een historisch gegeven in de gemeente

© foto: Quadrant

Een strook uitgewassen beton aan weerszijden verhoogt het fietscomfort

© foto: Quadrant

Ter hoogte van de kruispunten werd een plateau in kasseien aangelegd

Publieke Ruimte 2008

Praktijkboek en beurscatalogus Dag van de Openbare Ruimte (België), 12-13 maart 2008, Mechelen

Uitgave:

Voetgangersbeweging vzw – Steunpunt Straten i.s.m. ReM!21 bvba

Kasteelstraat 26C

2570 Duffel

T +32 (0)15 30 80 40

F +32 (0)15 30 80 49

www.steunpuntstraten.be

info@steunpuntstraten.be

Met steun van De Lijn

Met dank aan de Vlaamse minister van mobiliteit Kathleen Van Brempt

Samenstelling en coördinatie:

Jan Vilain (Steunpunt Straten)

Projectjury:

Jens Aerts (adviseur kabinet minister Pascal Smet; bestuurder VRP)

J. Philippe Cols (hoofdredacteur Stad & Landschap)

Tom Dholander (gedelegeerd bestuurder Voetgangersbeweging vzw)

Marc Pinte (dienst stedenbouw en ruimtelijke planning stad Gent; Assistent Technische Infrastructuur.

Master in de stedenbouw en de ruimtelijke planning. Hogeschool voor Wetenschap & Kunst, Sint-Lucas)

Jan Vilain (stedenbouwkundige / adviseur publieke ruimte, Steunpunt Straten)

Eindredactie:

Steunpunt Straten en Atelier Red

Vormgeving:

Grafische Vormgeving bvba, Herentals

Druk:

Drukkerij De Bie nv, Duffel

De informatie (teksten en afbeeldingen) in deze uitgave werd aangereikt door de respectievelijke auteurs en is voor eigen rekening. Steunpunt Straten (Voetgangersbeweging vzw) is niet verantwoordelijk voor foutieve informatie, noch voor daaruit voortvloeiende gevolgen of schadeclaims. Bronvermelding werd zoveel als mogelijk gerespecteerd. Steunpunt Straten (Voetgangersbeweging vzw) kan niet aansprakelijk worden gesteld voor inbreuken op de auteursrechten.

Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden gereproduceerd zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Steunpunt Straten.

V.U. Tom Dholander, Voetgangersbeweging vzw, Kasteelstraat 26c, 2570 Duffel